EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

Jaraby, Sole, Cridley, Nox, Turtle, Swabey-Boyns, Sanctuary şi Ponders au urmat împreună pe vremuri la aceeaşi şcoală ; într-un fel se poate spune chiar că cei mai mulţi dintre ei n-au părăsit-o niciodată. Tot împreună fac parte şi astăzi din comitetul asociaţiei foştilor elevi. Jaraby e aproape sigur că va fi ales preşedinte, dar Nox, care odinioară l-a slujit în internat, are cu el o răfuială veche şi vrea să-i zădărnicească alegerea. Cu şiretenia şcolarului, dublată de răbdarea fanatică a bătrînului, Jaraby şi Nox se întrec în a urzi sau a-şi dejuca fantasticele intrigi. Din sala de şedinţe, această duşmănie neîmpăcată răbufneşte pînă în locuinţa din strada Crimeea, unde soţii Jaraby trăiesc zvîrcolindu-se, asemeni lui Laocoon, în strînsoarea înăbuşitoare a unei căsnicii lipsite de armonie ; pînă în pensiunea Rimini, unde Sole şi Cridley se străduiesc să stoarcă din viaţă pînă şi ultima picătură de plăcere ; şi pînă în alte locuinţe lipsite de veselie ale celor bătrîni şi singuri.

Lei 4,75

82

1969

WILLIAM TREVOR • COLEGI DE ODINIOARĂ

WILLIAM TREVOR

COLEGI DE ODINIOARĂ

CM — COLECŢIA MERIDIANE — CM

Desenul copertei *M. György*

William Trevor
THE OLD BOYS

First published 1964
Reprinted 1964

William Trevor

Colegi de odinioară

În românește de *Teodor Spandonide*

Editura pentru Literatură Universală

București — 1969

Lui Jane

I

ŞEDINŢA începuse tîrziu fiindcă domnul Turtle avusese neplăceri cu liftul. Sosind cu bine la Gladstone House, intră în lift, apăsă pe butonul pe care scria cinci şi începu să urce. Pe drum căzu pe gînduri, şi furat de ele îşi aminti evenimente din trecutul său. La etajul cinci, domnul Turtle era încă furat de gînduri, iar cînd liftul fu chemat jos, coborî o dată cu el. Un bărbat în salopetă deschise uşile la subsol, şi domnul Turtle ieşi.

— Vă mulţumesc, vă mulţumesc, îi spuse el, iar în gînd repetă : camera trei-zero-cinci, dar nu reuşi să găsească decît o toaletă imensă şi sala cu cazane a încălzirii centrale.

Culoarele pardosite cu ciment îl intrigau uşor pe domnul Turtle, ca şi aspectul trist al pereţilor vopsiţi în alb şi verde, becurile montate fără globuri, şi mirosul de desinfectant.

— Fii bună, se adresă el unei femei care spăla pe jos, şi spune-mi unde e camera trei-zero-cinci. Femeia nu-l auzi. Îi repetă întrebarea, şi atunci îl privi bănuitoare.

— Trei-zero-cinci ? Îl căutaţi pe domnul Morgan ?

— Am impresia că m-am rătăcit. De fapt caut camera trei-zero-cinci. Femeia habar nu avea ce înţelegea domnul Turtle prin camera trei-zero-cinci. Lumea ei era doar subsolul.

— Îmi pare rău, spuse ea, ocolind cu spălătorul picioarele domnului Turtle. N-am auzit de vreo cameră trei-zero-cinci.

— Dar am să întîrzii. Sînt aşteptat la o şedinţă.

— Nu mi-au spus de nici o şedinţă. Şi n-o să găsiţi nici o şedinţă la subsol, domnule.

Faţa domnului Turtle exprimă nedumerirea.

— Aici e subsolul ? Dar am apăsat pe butonul de la etajul cinci.

Se întoarse la ascensor şi cînd în cele din urmă intră în camera trei-zero-cinci, simţi că i se aruncă cîteva priviri enervate : nu le făcea plăcere cînd cineva întîrzia. Domnul Turtle începu să se scuze, relatînd conversaţia pe care o avusese cu femeia de la subsol. Sir George Ponders, care prezida, i-o tăie scurt. Ceilalţi aprobară din cap şi se agitară pe scaune. Domnul Jaraby zîmbi.

Şedinţa era o şedinţă de rutină. Comitetul asociaţiei foştilor elevi se reunea de două ori pe an, să discute diferite probleme şi să vadă în ce măsură hotărîrile anterioare fuseseră traduse în fapt. Bărbaţii aşezaţi în jurul mesei erau cam de aceeaşi vîrstă, toţi între şaptezeci şi şaptezeci şi cinci de ani. Erau aleşi în comitet pe doi ani, dar unul dintre ei urma să fie propus chiar de comitet ca preşedinte al seziunii următoare. Astfel se păstra permanent o continuitate. Una din regulile asociaţiei era ca membrii comitetului să facă parte din aceeaşi generaţie şi să fi fost colegi de şcoală. O alta cerea ca niciodată comitetul să nu fie compus din bărbaţi tineri ; ocazia de a face parte din el ţi se oferea doar tîrziu în viaţă.

În atmosfera caldă a după-amiezii, în camera trei-zero-cinci răsuna doar zumzetul vocilor, cînd mai viu, cînd mai stins. Unul dintre bărbaţi adormi şi începu să sforăie, dar fu grabnic trezit. Clipi din ochi, confuz, agitîndu-se supărat că se face caz de el şi tăgăduind că ar fi aţipit. Discutau punctele de pe ordinea de zi, amestecînd problemele actuale cu amintiri din trecut.

— Vă aduceţi aminte de ziua cînd Burdeyon şi-a pierdut maimuţa ? întrebă domnul Sole. Zîmbea, cu capul înclinat într-o parte ; era vorba despre directorul lor, un tip excentric care creştea animale neobişnuite.

— Era plină de purici, spuse domnul Cridley. Iar Burdeyon era un caraghios. Dar domnul Jaraby, care în tinereţe avusese cultul autorităţii, nu fu de acord. Urmă o scurtă discuţie curmată de sir George care chemă adunarea la ordine. Domnul Swabey-Boyns, deşi răspundea atunci direct de dispariţia vremelnică a maimuţei, nu făcu acum nici un comentariu.

— Mîinile şi le ţineau întinse în faţa lor, pe masă : mîini cu vine umflate, mîini subţiri ca nişte frînturi de beţe, mîini care tremurau. Unul se juca cu un capăt de creion, altul bătea tactul în masă fără nici un ritm.

Din cauza căldurii ferestrele erau larg deschise, şi un mic ventilator bîzîia într-un colţ, rotindu-se încet într-o parte şi într-alta. Zgomotele străzii pătrundeau în cameră împreună cu mirosul uscat al arşiţei din oraş. Domnul Turtle îşi amintea de şoselele prăfuite ale Gloucestershire-lui din copilăria sa, de mult trecută. Se vedea plimbîndu-se într-un docar, la pas, într-o zi asemănătoare cu cea de azi, de la Moreton la Evenlode, spre Adlestrop şi Daylesford. El şi cu Topham cel mic, oprind să bea un sirop la Chipping Norton şi arătîndu-i lui Topham abatoarele şi colinele.

— Fără îndoială ne vom revedea cu toţii în curînd, spuse sir George Ponders. La sfîrşitul lunii serbăm la şcoală ziua foştilor elevi. Dar aş vrea să vă reamintesc că la prima şedinţă pe care o vom avea, cu ocazia mesei de adio din septembrie, vom vota pentru alegerea noului preşedinte. După cum ştiţi, a fost propus Jaraby.

Domnul Jaraby îşi plimbă repede privirea de la un chip la altul. Ponders. Sole. Cridley. Swabey-Boyns. Sanctuary. Turtle. Nox. Afară de cazul cînd unul dintre aceştia ar fi ridicat vreo obiecţiune, alegerea lui era o simplă chestiune de formă. Întîlni privirea domnului Nox şi avu o strîngere de inimă.

— În camera asta te sufoci, spuse domnul Swabey-Boyns. Mai avem ceva de discutat ?

Îşi luară rămas bun unii de la alţii, cu o strîngere de mînă şi cîteva cuvinte.

În drum spre casă, domnul Jaraby cumpără un kilogram de sfeclă. Nu uitase să-şi ia cu el plasa, pe care o ţinea împăturită cu grijă în buzunar.

În timp ce privea cum vînzătoarea ia zarzavatul de pe cîntar şi-l pune în plasă, gîndul îi fugi la domnul Turtle. Întîrziase cincisprezece minute şi apoi încercase să le mai răpească timp cu o poveste stupidă despre o femeie de serviciu. Într-adevăr, bătrînul se ramolea. Curios cum unii îmbătrînesc mai iute decît alţii : Turtle fusese cu o clasă în urma lui la şcoală, probabil că era cu doi ani mai tînăr. Întrebă cît costă sfecla şi ca de obicei oferi vînzătoarei un preţ mai mic.

— Sînt încîntată, spuse doamna Jaraby, ca răspuns la o aluzie făcută de soţul ei în legătură cu şedinţa.

Domnul Jaraby îşi turnă ceai, mişcîndu-şi dinţii cu limba. Rămăsese un rest de mîncare. Cînd reuşi să-l scoată, spuse :

— Nu eşti încîntată de loc. O spui numai, dar în realitate problemele astea nu te interesează în nici un fel.

Doamna Jaraby urmărea cu privirea pisica soţului care pîndea o pasăre în grădină. Camera mirosea a pisică. Pe perne se vedeau fire din blana ei, iar tăblia unei măsuţe fusese nemilos zgîriată de gheare.

— Am încercat să fiu politicoasă, spuse doamna Jaraby.

— Turtle a venit tîrziu. A trebuit să ne pierdem vremea aşteptîndu-l. Pretindea că a stat de vorbă cu o femeie de serviciu.

— Ce spui ! Era convinsă că el ţinea pisica numai fiindcă ea nu putea s-o sufere. O dată pe săptămînă el îi prăjea peşte la bucătărie, şi în

ziua aceea ea era nevoită să plece de acasă şi să se ducă la cinema.

— Pare de două ori mai bătrîn decît este. Am impresia că e tare bolnav. Cred că are ceva la inimă, bietul om.

— Cine zici că arată de două ori mai bătrîn ? Ar însemna să aibă o sută patruzeci de ani.

— Bagă de seamă, mă provoci şi o faci cu bună ştiinţă.

— Sînt pur şi simplu curioasă. Cum arată patriarhul ăsta ? Uscat ca o frunză veştedă, cocîrjat şi trosnind din toate încheieturile ?

— Te legi de cuvintele mele şi încerci să le răstălmăceşti. Ce ai, nu te simţi bine de te porţi în felul ăsta ? N-aş vrea să avem pe cineva bolnav în casă.

— M-aş simţi şi mai bine dacă n-ar exista pisica. Monmouth al dumitale sfîşie chiar în clipa asta o pasăre pe iarbă în grădină.

— Ha, ha. Acum pretinzi că eşti bolnavă fiindcă ţinem şi noi un animal în casă. Ai cumva puteri supranaturale de ştii ce se întîmplă afară în grădină ?

— Un animal cum ţine orice om mi-ar place şi mie. Dar o pisică cît un tigru, asta e prea mult. Ştiu ce se petrece afară, fiindcă de aici de unde stau văd foarte bine în grădină, prin fereastră.

— Draga mea, eşti mult mai deşteaptă decît trebuie. Am mai spus-o, şi nu pot decît s-o repet.

Domnul Jaraby sorbi a înghiţitură de ceai şi se lăsă pe spate în fotoliu, încîntat că reuşise încă

o dată să stabilească adevărata explicaţie a spiritului de contradicţie al soţiei sale.

În grădină, pisica răscolea cu botul penele năclăite de sînge, căutînd o ultimă îmbucătură. Soarele, gata să apună, domolea strălucirea florilor de gura-leului şi arunca reflexe arămii pe grămăjoara de pietre din grădină. Pisica se furişă pînă în mijlocul grădinii, cu corpul cocoţat pe picioarele lungi ca nişte beţe negre, cu coada uriaşă zbîrlită în prelungirea spinării. Un şobolan o muşcase odată şi-i scosese ochiul stîng ; în locul lui avea acum o gaură întunecată, ca gura unei peşteri, cu urme de roşeaţă împrejur.

Domnul Jaraby închise ochii. Nu vedea cum ar mai fi putut acum cineva să se opună la alegerea lui ca preşedinte. Simţea în trup o căldură plăcută, o senzaţie de tihnă. „Te voi face şeful internatului", spusese Dowse, în timp ce Jaraby urmărea o picătură de salivă care i se prelingea de-a lungul unei cute din colţul gurii. Nu uitase niciodată picătura aceea de salivă, poate fiindcă momentul era dintre cele care impresionează, şi amănuntele capătă importanţă. Atunci, ca şi acum, simţise o căldură plăcută, de parcă valul de mîndrie i-ar fi încălzit sîngele. Dowse era bătrîn pe atunci şi cu fiecare zi care trecea se vedea şi mai bine cum i se afundă capul între umeri. Dar la vremea lui, cînd era în floarea vîrstei, fusese un pedagog cum nu întîlneşti decît o dată la o sută de ani. Încălţat cu pantofi de pînză reuşise să trimită de la jumătatea terenului o minge de rugby peste poartă. Un băiat se plînsese odată că Dowse se bucura de o situaţie

privilegiată prin faptul că atunci cînd îl bătea el nu avea voie să dea în Dowse, şi că între pedagog şi elev nu putea fi vorba de raporturi echitabile, din moment ce pedagogul dădea ordine, iar elevul era obligat să se supună. Atunci, Dowse, care-l bătuse cîndva şi mai apoi auzise aceste reproşuri, îl bătu din nou, de data asta în luptă dreaptă, cu mănuşile de box şi cu tot internatul ca martor. Încă de pe vremea lui, numele lui Dowse se identificase definitiv cu internatul, şi puţini erau cei care-şi mai aminteau că fusese vreodată altfel.

— Te-am ales pe tine, Jaraby, fiindcă eşti omul cel mai potrivit pe care-l am. Şi Jaraby rămăsese la el în cameră, ascultîndu-l atent şi sorbind dintr-un pahar de bere slabă, în timp ce Dowse îi explica cum trebuie aplicată o pedeapsă corporală. Jaraby considera asta o favoare, căci Dowse putea încă să bată ca nimeni altul. I se dusese vestea pentru asta, şi în trecut i-o dovedise chiar lui Jaraby în persoană.

— Cînd a murit Dowse, spuse domnul Jaraby, am plîns.

Doamna Jaraby, care începuse să tricoteze, nu spuse nimic.

— Era penultima mea zi la internat. Fusesem pedagog şef sub conducerea lui şi-l servisem cu credinţă. Şi atunci, în mijlocul agitaţiei generale, în acel du-te-vino continuu, cînd cuferele erau coborîte din pod şi toţi împachetau, înapoiau cărţile şi-şi goleau dulapurile, am aflat vestea morţii lui. Directorul a ţinut să mi-o spună el însuşi, căci funcţia mea cerea să fiu primul elev

care să afle. M-a chemat la el şi a făcut întuneric în cameră, lăsînd perdelele. Îmi amintesc că era o zi senină de iulie. Soarele dogorea prin ferestrele biroului, şi-mi aduc aminte că atunci cînd a fost ascuns de perdele, timp de o clipă n-am mai văzut nimic împrejur.

— Moartea e un subiect asupra căruia poţi discuta...

— Să discut ? Dar nu discut de loc. N-am o imaginaţie bolnăvicioasă. Îţi povestesc doar cum a fost sfîrşitul unui om care m-a influenţat mult.

— Nu la asta mă gîndeam, ci la faptul că moartea cheamă moarte. Mi-ai mai vorbit şi altădată despre moartea directorului tău. Ba chiar, dacă îmi amintesc bine, la prima noastră întîlnire. Nu, mă gîndeam doar că moartea pluteşte în aer.

— Doamne sfinte, ce vrei să spui cu asta ?

Doamna Jaraby era o femeie uscăţivă, osoasă, foarte înaltă şi de o frumuseţe veştejită. N-avea nici un fel de filozofie personală asupra vieţii şi nu-şi făcea vreo iluzie asupra rolului său în lume. Cei patruzeci de ani trăiţi alături de soţul ei făcuseră din ea o femeie ascuţită. Lîngă alt bărbat, se gîndea ea adeseori, poate că s-ar fi îngrăşat prea tare.

— Nimic extraordinar, pur şi simplu ceea ce ai auzit. Am ajuns la vîrsta cînd se moare. Vorbeai de prietenul dumitale, domnul Turtle, şi spuneai că e mai aproape de moarte decît de viaţă ; că inima lui e prea obosită şi nu mai rezistă. Toate astea ţi se par perfect normale. Pisica sfîşie şi

omoară, totuși ţie puţin îţi pasă, şi asta fiindcă pentru tine moartea e a doua natură.

— Şi de ce, dragă Doamne, moartea e a doua natură pentru mine ?

— Ne obişnuim mai uşor cu ideea morţii pe măsură ce i se apropie clipa.

— Ceea ce spui sînt nişte prostii ridicole.

— Prostiile sînt obligatoriu ridicole. Nu mai era nevoie să înfrumuseţezi expresia. Spun şi eu ce-mi trece prin minte, aşa cum faci şi dumneata.

— Iar îmi răstălmăceşti cuvintele. Cînd am intrat în camera asta mă simţeam minunat. Mă întîlnisem cu prieteni din tinereţe şi petrecusem o după-amiază plăcută. Şi pe urmă vii dumneata şi încerci fără nici un motiv să mă enervezi. Vorbeşti de un omor la noi în grădină, cînd în realitate o biată pisică face ceea ce-i dictează instinctul de animal. Ştii bine că o pisică trebuie să vîneze.

— Pisica asta are mîncare şi tot ce-i trebuie. Nu e o fiară sălbatică din junglă şi n-are de ce să se poarte ca ele. Uneori mă gîndesc că Monmouth nu e un animal domestic, cum pare, şi că ar putea interesa pe cei de la grădina zoologică. Te-ai gîndit vreodată să încerci să-l duci la o menajerie ?

— Mi-e teamă că nu eşti în toate minţile. Eşti o femeie mărginită şi în ultima vreme ai devenit şi certăreaţă. Din ce spui nu se înţelege mai nimic.

— Niţel mai înainte ziceai că sînt prea deşteaptă. N-am vrut decît să încerc să arunc o punte între noi, să găsesc ceva de discutat. Vezi ceva rău în asta ?

— Ţi-am reproşat ceva şi nu mi-ai răspuns nimic. Am spus că încerci cu bună ştiinţă să mă enervezi şi să-mi strici buna dispoziţie. Am vrut doar să-ţi amintesc de sfîrşitul lui Dowse, şi nici n-am apucat bine să vorbesc, că dumneata faci din moartea lui o dovadă că totul în lume este decădere şi moarte. Jumătate din ce spui e de neînţeles pentru mine.

— Am ajuns la şaptezeci şi doi de ani, nu trebuie să uiţi asta. La vîrsta noastră trebuie un efort ca să te apropii sufleteşte de un om. Nu mai e aşa uşor ca în tinereţe.

— Stai acolo, tricotezi şi trăncăneşti într-una. Spui că pisica mea se poartă ca un monstru în grădină. Dar sîntem în Anglia, femeie zăpăcită ce eşti, şi o lume întreagă ne desparte de Africa. Vorbeşti de una, vorbeşti de alta, şi spui tot ce-ţi trece prin minte. Dar nu-ţi trece cumva prin minte şi faptul că lenevia dumitale o să ne facă să întîrziem un ceas sau mai mult cu cina ? Am cumpărat un kilogram de sfeclă. E pe masă în bucătărie şi aşteaptă să te ocupi de ea.

— Avem mîncare rece la cină, nu are de ce să întîrzie. Poţi mînca şi acum, dacă vrei. Şi de ce nu puteam să cumpăr eu sfecla ? Eram şi eu în stare.

Domnul Jaraby rîse.

— Dă-mi voie să fiu de altă părere. Nu eşti de loc în stare să cumperi această legumă. Şi am să-ţi explic de ce. Pentru că în primul rînd nu ceri să se taie o sfeclă în faţa ta, ca să te con-

vingi dacă e de bună calitate. Pe urmă, nu eşti atentă să te servească din acelaşi coş din care au luat sfecla pe care au tăiat-o. Mîncarea nu te interesează. Ai fi în stare să mănînci orice.

— Dimpotrivă. N-aş mînca măruntaie, sau cap de viţel, sau icre de scrumbie, sau şarlotă, sau budincă cu orez. Sau n-aş bea cafeaua aia rîşnită pe care o aduci tu...

— N-ai dus-o niciodată greu. Eu am învăţat de copil să mănînc tot ce mi se pune pe masă.

— N-am trăit greu, şi nici tu n-ai trăit greu. Ai dus o viaţă la adăpost de orice lipsuri. Şi eşti mai mofturos decît mine la mîncare.

Domnul Jaraby începuse să moţăie, căci îi era somn. O clipă, în cameră domni tăcerea. Apoi doamna Jaraby spuse :

— Ar fi vremea ca Basil să se întoarcă la noi.

Domnul Jaraby adormise. Capul îi căzuse pe piept, braţele îi atîrnau pe lîngă braţele fotoliului. Soţia sa îl împunse cu un ac de tricotat.

— Ziceam că ar fi timpul ca Basil să se întoarcă la noi.

Domnul Jaraby îşi suflă nasul şi-şi trecu batista peste faţă, ca să-şi ascundă furia. Scoase un mormăit nedesluşit. Apoi spuse :

— Nu vreau să aud de numele ăsta aici în casă. Şi nici să-l văd pe omul ăsta nu vreau. N-am să-l rabd nicăieri în apropierea mea.

— Are nevoie de noi.

— Nu are nici un fel de nevoie de noi. Este stricat, nerecunoscător şi insuportabil.

— Trebuie să te obişnuieşti cu ideea asta. Nu te poţi da la o parte chiar atît de uşor.

— Nici nu mă gîndesc. Nu sînt obligat să mă obişnuiesc cu nici un fel de idee. Am alte griji şi mă voi ocupa chiar acum de ele. Se ridică şi traversă camera îndreptîndu-se spre birou. Îl deschise şi trînti tăblia destul de violent. Citise în ochii lui Nox că acesta nu va renunţa uşor. Pe ceilalţi putea conta, dar undeva în mintea lui dăinuia o teamă dureroasă că Nox n-o să-l lase să învingă.

2

ÎN DIMINEAŢA zilei de 20 septembrie 1907, George Nox, atunci în vîrstă de treisprezece ani, se afla în biroul celui care urma să-i fie director de internat, H.L. Dowse, odinioară rezervă a unei echipe internaţionale de rugby din Ţara Galilor, acum un om în vîrstă. Nox, care odată urcat în tren la Euston pierduse orice altă identitate, auzise şi înainte de H.L. Dowse. La şcoala secundară povestirile despre vitejiile lui Dowse pe terenurile de sport circulau din gură în gură ; tot atît de mult se vorbea şi despre limba lui ascuţită, sau genul de anecdote pe care ţi le putea spune dacă te cunoştea bine şi îi erai simpatic. Nox nu era prea lămurit ce fel de om era Dowse. Îl crezuse mai tînăr, căci mai tot ce auzise despre el presupunea vigoare tinerească, sau în orice caz o vîrstă nu prea coaptă. Şi totuşi omul care-i vorbea acum era adus de spate şi părea aproape diform. Spinarea îi era îngustă şi cocîrjată, gura i se afundase în obrajii scofîlciţi : sub mustaţa mare, încărunţită, abia se vedeau buzele subţiri, pe jumătate lipite. Avea un glas stins,

aspru, de parcă ar fi venit de departe pierzîndu-şi elanul pe drum.

— Dumneata eşti Nox, rosti glasul acela, şi ochii adînci, întunecaţi, cercetau o listă ca pentru a se încredinţa de acest lucru. Ei bine, Nox, eşti pe cale să începi o existenţă nouă. Vei petrece aici zile care îţi vor rămîne scumpe o viaţă întreagă. Îţi vei aminti de ele cu drag şi fără îndoială cu mîndrie. Eu însumi n-am uitat încă zilele petrecute la şcoală. Şi eu tot aici am învăţat, aşa că de la bun început între noi doi s-a născut o legătură. Ai de pus vreo întrebare ?

Nox spuse nu din cap. Dar domnul Dowse insistă ca să-i audă glasul.

— Nu, domnule, spuse Nox.

— Ştii de ce te afli aici, nu-i aşa, Nox ?

Nox nu răspunse imediat. Învăţase că nu era bine să ştii prea multe, deşi o ignoranţă totală crea o impresie la fel de proastă.

— Mă aflu aici ca să învăţ, domnule.

— Nu numai pentru asta, Nox. De învăţat ai putea învăţa oriunde. Poţi studia gîndirea lui Horaţiu şi a lui Vergiliu şi între cei patru pereţi ai locuinţei tale, iar legile trigonometriei le-ai putea învăţa şi de la cineva care ar veni zilnic acasă să-ţi predea. Nu, Nox, te afli aici pentru ceva mai mult decît ca să acumulezi cunoştinţe. Ai să faci şi asta, fără îndoială, sau cel puţin aşa sper : nu putem da drumul în lume unui ignorant. Spuse acestea cîrîind cu o veselie care nu se reflecta însă pe faţă. Trase aer pe nas şi-şi răsuci mustaţa în toate felurile. Urmă o pauză. Nox crezu că ter-

minase şi se gîndea cum să iasă pe nevăzute şi să-l lase pe domnul Dowse să-şi continue nenumăratele îndatoriri. Se mută de pe un picior pe altul, cînd directorul internatului îl ţintui cu privirea.

— Ce-i, băiete ? Lui Nox i se părea că seamănă cu un animal pe care îl văzuse într-o enciclopedie, şi o clipă încercă să-şi aducă aminte de numele lui.

— Nimic, domnule.

— Atunci nu fi nerăbdător. Eşti nepoliticos faţă de mine. Cunoşti înţelesul cuvîntului ?

— Da, domnule.

— Bun, bun. Din clipa cînd vei părăsi această şcoală, nimeni nu va folosi acest cuvînt în legătură cu numele tău. Te bucură ceea ce-ţi spun ?

— Da, domnule.

— Vei primi cea mai aleasă educaţie din lume. Te vei deprinde să trăieşti în bună înţelegere cu semenii tăi, să dai şi să primeşti în egală măsură. Vei şti să recunoşti superioritatea cînd o vei întîlni la alţii şi să te pleci în faţa ei. Îţi vei găsi locul, măsura şi limitele propriei personalităţi. Mă urmăreşti ? Îţi vei da seama că şcoala noastră este o lume în miniatură ; zilele petrecute aici sînt o repetiţie pentru existenţa ta în această lume. Eşti un privilegiat că ţi s-a oferit ocazia unei astfel de repetiţii. Asta înseamnă că vei pleca de aici cu avantajul de a şti ce te aşteaptă dincolo. Şi trebuie să-l foloseşti complet. Va trebui să aplici în lume legile care se aplică aici în şcoală. Trebuie să te conduci după aceste

legi şi să veghezi ca ceilalţi să facă la fel. În viaţă vei fi unul dintre cei care sînt aleşi ca exemplu ; toţi aşteptăm de la dumneata acest lucru, şi nu trebuie să te dezamăgeşti nici pe dumneata, nici şcoala. Vezi, aşadar, că e vorba de ceva mai mult decît puţină matematică şi latină. Vei învăţa să primeşti o pedeapsă, şi poate, la timpul potrivit, s-o aplici. Vei învăţa să cîştigi şi să pierzi, să zîmbeşti la necaz ca şi la bucurie. Ceea ce este bun în dumneata va fi scos la iveală şi ajutat să prindă aripi, ceea ce este rău va fi recunoscut făţiş şi fără ocolişuri : vei fi conştient de el şi-ţi vei găsi echilibrul sufletesc. Îţi vom dezvălui toate slăbiciunile dumitale şi vei învăţa cum să te aperi cît mai bine. Sper că la vîrsta mea, Nox, vei privi în urmă dîndu-ţi seama că te-am pregătit bine pentru viaţă. Poate că felul meu de a prezenta lucrurile este glumeţ, dar nu uita că puţin umor nu strică uneori.

— Da, domnule.

— Aş vrea să te previn de o seamă de lucruri. Să nu faci pe măscăriciul. De asemeni să nu fii ascuns şi să nu umbli cu ocolişuri. Ţine calea cea dreaptă, fii hotărît, vorbeşte deschis şi priveşte oamenii drept în ochi. Fereşte-te de apucături nesănătoase, care duc la nebunie. Ştii despre ce vorbesc ?

— Cred că da, domnule.

— Vorbeşte răspicat, Nox. Dacă ştii, spune da. Dacă nu, cere să ţi se explice.

— Ştiu despre ce vorbiţi, domnule.

— Dacă ai şi luat apucătura asta, făgăduieşte-mi că vei renunţa la ea. E singura promisiune pe care-ţi cer să mi-o faci. În toate celelalte probleme procedăm pe încredere unul faţă de celălalt.

— Da, domnule, vă promit.

— Bun băiat. Ţine corpul drept, capul sus, umerii traşi înapoi. Ce sporturi faci ?

— Nu sînt bun la sport, domnule.

— Asta trebuie să hotărască alţii. Vom vedea noi, la timpul potrivit, pentru ce sporturi eşti înzestrat. Ai jucat în vreo echipă la şcoala secundară ? Ce sporturi preferi ?

— N-am făcut parte din nici o echipă, domnule. De fapt nu-mi place nici un sport, domnule.

— Ceea ce-mi spui mă întristează, Nox. Nu e normal. Şi nici nu-mi vine să cred : cu siguranţă că trebuie să fie vreun sport care să-ţi placă mai mult decît celelalte ?

— Nu, domnule.

— Îmi cam pui răbdarea la încercare. Mai am de vorbit şi cu alţi băieţi, am multe de făcut. N-ai jucat niciodată cu plăcere, într-o după-amiază o partidă de crichet ?

— Nu, domnule.

— De ce nu ?

— Cred că mă plictisea, domnule.

— Deci crichetul te-a plictisit. Îl consideri cumva sub demnitatea dumitale ? Ţi-a intrat oare în cap că ţi se cuvin lucruri deosebite ? Ce ocupaţii preferate ai ?

— Cititul, domnule. Şi mărcile.

— Ocupaţii de interior, Nox. Cred că ţii seama de faptul că astea sînt activităţi de interior ? Dumnezeu ne-a dat aerul curat. Şi nu vrea ca noi să uităm asta. Formează-ţi o deprindere sănătoasă pentru un sport oarecare în aer liber. Voi urmări progresele pe care le faci. După mine, ai fi bun ca taloner în echipa de rugby a şcolii.

Nox era puţin cam speriat. Ştia că nu este posibil ca el să joace vreodată ca taloner în echipa şcolii, sau în orice altă echipă. Iar cuvintele *asta duce la nebunie* îl amărîseră şi îl înfricoşaseră.

— Te voi da în grija pedagogului şef. Este un băiat foarte de treabă, şi-ţi vrea binele aşa cum ţi-l vreau şi eu. El şi cu monitorii vor fi şefii dumitale. Ei pretind, şi trebuie să li se dea ascultare. Mă înţelegi, băiete ? Glasul răsună dintr-odată aspru şi Nox încuviinţă din cap, răspunzînd că a înţeles. Domnul Dowse sună şi trimise o slujnică să-l aducă pe băiatul despre care vorbise.

Cînd acesta intră, Nox fu din prima clipă impresionat de statura lui. Era mai voinic decît domnul Dowse, cu falca pătrată şi cărnoasă, ras proaspăt şi cu părul negru, tuns scurt şi ţepos ca o perie. Stătea cu picioarele depărtate, iar braţele îi atîrnau de-a lungul corpului. Nox îşi aminti de instructorul de educaţie fizică de la şcoala secundară.

— Vino la mine în cameră, îi spuse băiatul după ce ieşiră din biroul directorului. Străbătură în tăcere culoarele ciudate, Nox în urma elevului mai vîrstnic, pentru a-i dovedi respectul pe care domnul Dowse spusese că i-l datora. Culoarele erau căptuşite cu tăblii de lemn fumuriu, pe

care erau expuse într-un şir lung şi neîntrerupt o serie de fotografii ale echipelor sportive.

— Eu sînt pedagogul şef al internatului, spuse băiatul cel înalt, cînd ajunseră la el în cameră. Mă numesc Jaraby. Asta e odaia mea. Vei face treabă pentru mine, împreună cu ceilalţi elevi noi din internat. Toţi elevii noi fac treabă la început pentru pedagogul şef. În felul ăsta vă pot supraveghea. Te rog să te prezinţi aici la ora şase fix.

În fiecare zi Nox îi lustruia ghetele lui Jaraby, îi făcea ordine printre cărţi şi ajuta la spălatul vaselor din care mîncase Jaraby. La sfîrşitul perioadei de instruire, Jaraby îl păstră pe Nox ca valet personal. Nu pentru că i-ar fi devenit simpatic, ci pentru că nu era încă mulţumit de felul cum îl instruise.

— Eşti neglijent, leneş, zăpăcit şi nepunctual, îi spusese Jaraby. Pînă te dai pe brazdă, rămîi la mine.

Jaraby, care era pedant în privinţa amănuntelor şi a disciplinei, era ferm hotărît să-l facă pe Nox să execute ceea ce i se cerea prompt, cu tragere de inimă şi cît mai puţine prostii.

Noaptea, în dormitorul lung şi friguros, necunoscut de nimeni sub pătură, Nox plîngea înainte să adoarmă, şi se trezea cu faţa sărată de lacrimi.

Nox nu-l vedea prea des pe directorul internatului. De două ori pe zi îşi făcea apariţia în capelă, schimonosindu-şi chipul în ritm cu imnurile ; iar uneori, cu Jaraby în dreapta şi alt monitor în stînga, bine îmbrăcat contra frigului făcea o plimbare departe de şcoală, la cîmp.

Nox se întreba dacă îi va veni vreodată şi lui rîndul să-l însoţească pe domnul Dowse în astfel de plimbări şi ce fel de discuţii vor fi abordate atunci. Se zvonea că însoţitorii directorului îi aduceau la cunoştinţă bănuielile lor asupra elevilor noi care aveau apucături nesănătoase, şi că discutau cum e mai bine să procedeze ca să le dovedească vinovăţia şi să-i pedepsească. În glumă, elevii din clasele mai mici repetau groaznica poveste despre domnul Dowse, care ar fi castrat odată un băiat la el în birou. Elevii noi, boboci proaspăt sosiţi din şcolile secundare, o luau drept bună.

În ciuda pronosticurilor domnului Dowse, Nox nu străluci la sport. Jaraby îl băgă înaintaş la antrenamentele de rugby, dar statura lui firavă nu-l prea ajuta la grămadă şi adesea se trezea, ferindu-şi îngrozit capul, sub o învălmăşeală de trupuri şi ghete cu colţari tăioşi peste el. Îi era groază de mingea aceea ovală, plină de noroi, şi se ferea de ea cît putea. Odată, trezindu-se pe neaşteptate cu ea în mînă, începu să alerge în direcţia porţii, dar fu repede culcat la pămînt, iar mingea i se înfipse adînc în burtă, frîngîndu-l în două şi rupîndu-i chiar şi o coastă.

— Nu faci multe parale pe terenul de rugby, îi spusese Jaraby. Aşteptăm ceva mai mult de la băieţii din internatul ăsta. Ochii mici ai lui Jaraby îl străpungeau cu privirea, iar Nox se simţea învinuit de o crimă. Jaraby şedea la biroul său, jucîndu-se alene cu o peniţă. Nox simţi că era un moment periculos.

— Pentru moment sînt scutit de rugby. Mi-am rupt o coastă.

— De ce ai făcut asta ? Cred că nu-ţi închipui că e de ajuns să-ţi rupi o coastă ca să fii scutit de sport. Asta e şmecherie curată.

— Mi-am rupt-o la rugby. Am căzut pe minge.

— Ai căzut pe minge ! Doamne sfinte, dar cînd eşti pe un teren de sport se presupune că nu te poticneşti la tot pasul ca un moşneag.

— Am fost placat. Alergam spre poartă.

Jaraby aruncă peniţa şi-i făcu semn cu capul să se apropie. Cînd Nox fu lîngă el, îl prinse de o şuviţă de păr de pe ceafă. Privi cu dezgust silueta zvîrcolindu-se ca să scape.

— Bagă-ţi bine în cap, Nox, pe mine nu mă duci. Zici că eşti scutit de rugby. Nu poţi contribui cu ilustra dumitale prezenţă pe terenul de joc. Bine. Dar la o alergare poţi lua parte. O coastă ruptă nu prea e un motiv serios ca să te împiedice de la un exerciţiu atît de uşor cum e crosul, nu ? Haide, Nox, şi nu uita : tu eşti cel care hotărăşte. Ce zici ?

— Cred că ar fi mai bine s-o întreb pe sora şefă, Jaraby.

— S-o întrebi pe sora şefă ! Şi poate să scrii şi acasă, lui mămica ! Da sau nu, Nox, hotărăşte-te. Întreabă-l pe directorul nostru, şi-ţi va răspunde că trebuie să te deprinzi să hotărăşti singur. Să te trimit la domnul Dowse ? Nu te sfii, Nox, te ajut cu plăcere.

— Am să alerg, Jaraby.

— Mîine la două jumătate. Fix.

Servindu-l pe Jaraby, Nox învăţă chiar din primele luni să-şi privească soarta cu resemnare. Alţi băieţi slujeau monitori mai puţin pretenţioşi ; foarte adesea se creau între ei prietenii plăcute, deşi cam îndoielnice. Toţi recunoşteau că Nox călcase cu stîngul, fiindcă dintr-un motiv oarecare Jaraby, care era cam înţepat, nu părea să pună preţ pe o prietenie dezinteresată, şi cu siguranţă că nu-l socotea pe micul şi neîngrijitul său elev de corvoadă demn de mai multă atenţie decît o cerea întreţinerea în perfectă ordine a camerei sale de lucru. În noua sa viaţă Nox se izbea pretutindeni de Jaraby. Faptul că primea un *insuficient* la o compoziţie de limba engleză nu era mare lucru în sine ; ceea ce îl amăra pe Nox era gîndul la atitudinea lui Jaraby atunci cînd va afla. Căci într-un fel sau altul Jaraby reuşea întotdeauna să afle. Ştia tot ce se petrecea în internat şi tot ce era în legătură cu băieţii care învăţau acolo. Nimic din ce făcea Nox pe terenul de sport sau în clasă nu era vreodată îndeajuns de bun. În mai multe rînduri, în capelă, Nox simţise privirea iscoditoare a lui Jaraby aţintită asupra lui ; iar odată, pe cînd aduna cănile şi farfuriile pentru spălat, s-a întîmplat ca Jaraby să-l mustre pentru că nu-şi dădea silinţa să cînte mai tare.

— Trebuie să deschizi gura mai mult, tinere Nox. Cînd cînţi, trebuie să ţi se vadă dinţii de jos.

Şi Jaraby ţinu minte. Ţinu minte că-i spusese lui Nox să deschidă gura pînă i se văd dinţii de jos, şi nu uită scena cu elevul său, în picioare

pe covoraşul din faţa căminului, împingînd cît mai mult buza de jos ca să arate că îşi dă toată silinţa.

— Nox, te mai străduieşti încă să înveţi să cînţi ? Ai făcut vreun progres ? Hai să vedem, cîntă-ne o strofă din *Colinele de la miazănoapte.*

Ruşinea şi stîngăcia îl făcură pe Nox să simtă că îl apucă ameţeala. Era incapabil să cînte. Vocea lui de tenor îi tremura caraghios. Se înroşi la faţă şi se agăţă de primul pretext care-i veni în minte.

— Nu ştiu cuvintele, Jaraby.

Dar înţelese că era prea tîrziu şi că Jaraby făcuse o descoperire uşor de exploatat. Luă din mîna lui cartea de imnuri, şi privind feţele lui Jaraby şi ale prietenilor săi văzu că expresia lor din clipa aceea nu era nici binevoitoare nici răuvoitoare. N-ar fi ştiut să spună de ce, dar simţea că tocmai această neutralitate a lor făcea să-i ţîşnească lacrimile. Ştia că se vor bucura dacă va reuşi, dar avea convingerea că va da greş.

— Coline de la miazănoapte, veseliţi-vă ; rîuri şi izvoare de munte, ascultaţi glasul îngerului vestitor...

Jaraby ridică o mînă.

— Trebuie să ţi se vadă dinţii de jos, băiete. Gura deschisă, buza mult răsfrîntă. Bun. Mai încearcă o dată.

Dar acum vocea lui suna caraghios, faţa i se schimonosise, şi se porniră cu toţii pe rîs, uitînd că e şi el acolo. În astfel de ocazii Nox îşi dădea seama, chiar şi în clipele cînd se simţea mai nenorocit, că aşa înţelegea Jaraby rolul său de pedagog : Nox îi fusese dat în grijă, şi va face tot posibilul să scoată din el un om cît mai reuşit. Jaraby îşi făcea datoria. Dacă Nox s-ar fi întors cumva spre el şi i-ar fi spus : „Te porţi urît cu mine", s-ar fi gîndit că Nox a înnebunit.

Tuturor le era teamă de cros. Trebuia să treci prin şanţuri pline cu apă rece şi murdară. Apoi noroiul lipicios pe care din cînd în cînd erai obligat să-l dezlipeşti de pe tălpile pantofilor. Şi mai era şi o limită de timp. Dacă îţi pierdeai vremea pe drum şi nu ajungeai la locul stabilit la ora fixată, se putea întîmpla să nu-i mai găseşti pe monitorii care aşteptau acolo să-i şteargă de pe listă pe cei sosiţi. Ei veneau şi plecau pe şosea cu bicicletele. Dacă la plecare mai aveau pe listă nume neşterse, se presupunea că băieţii respectivi nu luaseră parte la alergări. A străbate cu sufletul la gură într-un ţinut neprimitor peste opt kilometri şi a nu ajunge la timp însemna şase lovituri de nuia primite mai tîrziu, în aceeaşi seară. Limita de timp era lucrul care te descuraja cel mai mult la aceste alergări.

Dintre cei aproape treizeci de băieţi trecuţi pe listă, aproape întotdeauna doi sau trei nu se prezentau la start. Ei preferau să-şi petreacă după-amiaza citind în closet, şi mai tîrziu să-şi primească pedeapsa. Ştiau că oricum era peste puterile lor să străbată distanţa fixată în timpul prevăzut. Nox nu făcea parte dintre aceştia. Dăduse şi greş uneori, dar o dată sau de două ori reuşise : socotea că avea de partea lui jumătate din şanse. În timp ce trecea ultimul şanţ, îl zări pe Jaraby şi alte două persoane pe coama

dealului, în picioare alături de ultima poartă. Soarele palid de după-amiază făcea să sclipească metalul bicicletelor. Rîsetele şi glasurile străbăteau uşor aerul limpede.

— Repede, repede, spuse un băiat din faţă însoţitorului său. Vine unul groaznic în urma noastră.

Vorbea aşa fiindcă Nox era nou şi mai mic decît ei, o prezenţă necunoscută, neverificată şi misterioasă. Dar Nox interpreta cuvintele în sensul lor propriu şi se miră cum de putea îngrozi pe cineva.

Jaraby şi prietenii săi aveau umbrele, şi cînd alergătorii treceau linia de sosire îi plesneau cu ele peste fund. Nox simţi durerea tăioasă pe picioare şi se opri o clipă ca să-şi tragă respiraţia. Privi în josul dealului, de-a lungul cîmpului arat pe care-l străbătuse, şi văzu în depărtare vreo doi nenorociţi rămaşi tare în urmă, care abandonaseră de mult şi probabil începuseră să plîngă de furie, gîndindu-se la pedeapsa ce-i aştepta. Elevii mai mari încălecară pe biciclete şi Jaraby îi aruncă umbrela să i-o ducă acasă, dînd aprobator din cap şi spunînd cu totul pe neaşteptate :

— Bravo, Nox.

Alergînd spre şcoală, în frigul şi întunericul crescînd al după-amiezii, Nox se simţi fericit.

În noaptea aceea, în pat, Nox îşi dădu seama că păţise ceva. Simţea o durere în piept, chiar deasupra coastei rupte, şi se gîndi că într-un fel sau altul alergarea îi făcuse rău. A doua zi, doctorul spuse că plămînul fusese înţepat de coastă şi recomanda să fie imediat trimis la infirmerie.

— N-ar fi trebuit să participi la cros, spuse domnul Dowse uitîndu-se la el în patul îngust de fier. Erai scutit de sport, Nox. Dispoziţia era categorică, după spusele sorei şefe. Totuşi ai încălcat-o. De ce.

— Nu m-am gîndit, domnule...

— Nu, nu te-ai gîndit. Nu te-ai gîndit că puteai să te nenoroceşti. Eşti chiar atît de pasionat după cros ? Mă surprinde, Jaraby spune că performanţele dumitale sînt mediocre.

— Jaraby a fost mulţumit, domnule. Am ajuns la timp la linia de sosire. Jaraby ţinea mult să fac mişcare şi să ies la aer curat. Se gîndea că-mi face rău să lîncezesc...

— Să lîncezeşti ? Linia de sosire? Ce-mi tot îndrugi despre linia de sosire ?

— Încerc să ex...

— Nu mă interesează lucrurile astea. Dacă aveai ceva împotriva hotărîrii sorei şefe trebuia s-o spui pe loc, nu să alergi la Jaraby după favoruri.

Nox nu răspunse, şi cîteva clipe contemplă absorbit gura domnului Dowse. Nu văzuse niciodată pînă atunci o gură atît de subţire pe o faţă omenească.

— Ei bine, bine, răsună ca un plesnet glasul domnului Dowse.

— Domnule...

— Nox, observ că nu prea înţelegi ce-ţi spun. Mă întristează faptul că dai dovadă de atît de puţină iniţiativă. Am multe de făcut şi de supra-

vegheat. Nu-mi pot pierde tot timpul cu un elev neascultător.

— Vă cer iertare, domnule.

Domnul Dowse oftă şi se îndreptă spre ieşire. Privi fără interes pe ceilalţi băieţi din cameră. Apoi se întoarse la patul lui Nox.

— Nu cumva ai apucături nesănătoase, băiete ?

— Nu, domnule.

Era întîia oară, de la prima lor întîlnire, cînd domnul Dowse şedea de vorbă cu el. Simţea că nu se bucură de mare preţuire din partea lui, dar spera că din ziua alergării reuşise să crească în ochii lui Jaraby, deşi Jaraby spusese că performanţele lui la cros erau mediocre.

— Nox, vreau să-ţi vorbesc.

În drum spre şcoală, venind de la infirmerie, Nox îşi ducea lucrurile legate laolaltă, după tradiţie, în pătură.

— I-ai spus lui Dowse vrute şi nevrute.

Jaraby privea încruntat, cu ochii cufundaţi între cutele de grăsime. Îndreptă un deget spre pieptul lui Nox, şi Nox înţelese că era acuzat de ceva grav.

— Spune-mi că nu-i aşa, dacă greşesc, continuă Jaraby. Din ce ştiu reiese că ai afirmat că eu am contramandat dispoziţiile sorei şefe şi te-am trecut pe lista pentru cros. Asta nu-i adevărat, nu-i aşa ? Ai mers de bună voie. Hotărîrea ai luat-o singur, aici, în camera asta. Îţi aminteşti conversaţia noastră, Nox ?

— Da, Jaraby.

— Deci ai minţit. Ai dat vina pe mine. Aici în internat nu e loc pentru mincinoşi. Şi asta trebuie s-o înveţi pe pielea ta. Apleacă-te, Nox.

Jaraby îl bătu, şi loviturile îi părură lui Nox pline de sălbăticie. Primi şase lovituri, date rar, apăsat, şi la ultima simţi că i se face rău. Se obişnuise cu viaţa uşoară de la infirmerie. Se obişnuise să-şi petreacă zilele după pofta inimii : citind şi uitîndu-se la timbre. Îngrijitoarele stătuseră la taifas cu el şi-i acordaseră atenţie ; se simţea aproape ca acasă.

Jaraby puse băţul la locul lui pe perete şi-i spuse să se ridice. Se sculă în picioare, luîndu-şi legătura de jos. Observă că faţa lui Jaraby era mai roşie ca de obicei, şi simţi că tremură de durere şi ură.

3

DOMNUL SOLE şi domnul Cridley locuiau la hotelul Rimini din Wimbledon. Locuiseră acolo fără întrerupere de la moartea soţiei lui Sole, cu doi ani şi jumătate în urmă. Era o locuinţă liniştită, oarecum lipsită de veselie, cu un telefon automat în hol şi mirosind aproape peste tot a fiertură de carne. Se gătea în special pentru persoane vîrstnice, şi în ciuda titlului pretenţios nu era decît o pensiune de familie. Domnişoara Burdock, care conducea hotelul, era o femeie de vîrstă mijlocie, iute de fire, cu un piept bogat, şi un *penchant* [1] pentru rochiile lungi, cenuşii. O dată pe an, în iunie, îmbrăca o rochie înflorată şi pleca undeva, după ora prînzului. Cu ocazia asta îşi punea pălărie, o pălărie mare, albă, cu podoabe, pe care o avea de la mama ei. Se ruja cu un roşu palid şi-şi decolora firele de păr de pe buza de sus. Pensionarii ei erau curioşi să ştie unde se duce, dar nu o întrebau niciodată. Preferau să facă presupuneri, şi aşteptau această

[1] Predilecţie (fr.).

anumită zi cu multă nerăbdare. O doamnă în vîrstă, care murise, pretindea s-o fi văzut pe domnişoara Burdock împleticindu-se cînd se întorcea acasă de la una din aceste ieşiri, şi se jurase că duhnea a băutură.

— Cetăţeanul ne-a scris în legătură cu maşina de spălat, spuse domnul Sole, întinzîndu-i domnului Cridley o scrisoare bătută la maşină şi un prospect colorat. Stăteau pe verandă, după micul dejun, răsfoindu-şi corespondenţa. Pe verandă erau scaune din nuiele şi plante mari, în ghivece. Mai erau măsuţe joase încărcate cu fotografii ale rudelor aparţinînd unor pensionari de mult decedaţi, de asemeni scoici şi brelocuri ce-i fuseseră lăsate domnişoarei Burdock prin diferite testamente. Un aparat vechi de radio stătea tăcut într-un colţ. Avea să reînvie, pîrîind, la ora zece fără cinci, cînd domnişoara Edge, maiorul Torrill şi doamna Brown, în scaunul ei cu rotile, veneau să asculte emisiunea *O poveste, un imn şi o rugăciune*.

— Slab dejun, remarcă domnul Cridley, parcurgînd scrisoarea în legătură cu maşina de spălat. Nu se pregătesc aşa ochiurile. Tipul ăsta spune că e gata să facă demonstraţii practice. Sînt tentat să fac o încercare.

O pendulă într-un cadru aurit cu multe cute şi semănînd cu un evantai dacă n-ar fi avut ceasul montat, bătu ora exactă. Era nouă. Sufrageria era probabil goală acum : sculatul dis-de-dimineaţă era un obicei la hotelul Rimini.

— Am îndoieli, spuse domnul Sole. N-aş putea spune că-mi place prea mult tonul acestui

individ. Nu ţi se pare puţin cam îndrăzneaţă scrisoarea ? Şi nu înţeleg expresia *furnizorul dumneavoastră*. N-am nici un furnizor ; nici măcar nu cunosc pe vreunul. În reclamă nu era vorba de furnizori.

— Furnizorul îţi va face o demonstraţie practică, sau, în lipsă lui, cetăţeanul care a scris scrisoarea. Aşa spune. „Mi-ar face plăcere... cînd vă convine... etc., etc." Ştii ceva, mie nu mi se pare prea îndrăzneţ. Cred că e un băiat destul de cumsecade.

Cei doi bărbaţi, care timp de peste şaizeci de ani trăiseră destul de apropiaţi, semănau foarte mult ca înfăţişare : uscăţivi, cu feţe prelungi, marcate de timp, şi cu şuviţe de păr încărunţit. Străinii îi considerau adesea fraţi. Domnul Cridley era mai capricios, deşi accesele lui de nervozitate erau trecătoare şi se datorau vîrstei, căci în tinereţe fusese mai echilibrat. Vîrsta îl calmase mult pe domnul Sole, dînd la iveală adevărul, şi anume că domnul Cridley era cel care conducea, în timp ce domnul Sole îl asculta întotdeauna.

— Nu e de loc clar, spuse domnul Sole. Nu spune dacă vine să ne facă o demonstraţie, aici. Probabil se gîndeşte că trebuie să ne ducem noi la el, sau la furnizorul de care vorbeşti tu. Asta nu-mi convine. Mă tem că va trebui să-l contramandăm.

— Am veşti de la cei cu încălzirea centrală. Sistemul pe care-l oferă pare foarte bun, şi prospectul lor e foarte atrăgător.

— E şi o scrisoare personală ?

— Da, şi frumos redactată. Are şaisprezece numere de telefon. Probabil fac afaceri bune.

— Cei de la întreprinderea de calorifere cărora le-am scris spuneau că trebuie să le trimit bani. Îmi amintesc că nici măcar n-au anexat un prospect. După părerea mea asta înseamnă să nu te pricepi la afaceri.

— Aştepţi prospect numai cînd există un cupon. Altfel faci risipă de timbre. Ţi-am spus să fii atent. Era o reclamă foarte mică.

— Ascult-o pe asta : *Folosiţi cu încredere Eucryl, pasta de dinţi pentru fumători. Înlătură nicotina şi redă dinţilor strălucirea.* Şi apoi : *Fără efort !*

— Nu pricep. E o scrisoare ?

— E din ziar. Este puţin mai greu de înţeles din cauza economiei de punctuaţie. Tu te plîngi adesea de nicotina de pe dinţi.

— Are cupon ?

— Nu. Spune doar atît : *Cu numai doi şilingi cumpăraţi un tub de pastă de dinţi pentru fumători. Încercaţi singuri.*

— N-ar trebui să-ţi ceară să încerci singur. De asta trebuie să aibă grijă fabricantul.

— Îţi aminteşti, spuse domnul Sole, obosit de aceste subiecte, de scrisorile în lanţ care ne fascinau ? Copiai o scrisoare de şase sau opt ori şi expediai o jumătate de coroană unui necunoscut care-ţi era indicat...

— Primului nume din capul listei.

— Şi dacă întrerupeai jocul aveai ghinion. Erai avertizat de asta.

— Necurată afacere, scrisorile alea. Totul se baza pe constrîngere şi pe teamă. Cineva trebuie să fi cîştigat mulţi bani de pe urma lor.

— Un astfel de lanţ, în care am fost şi eu o verigă plină de entuziasm, a fost început de un maior britanic în timpul războiului burilor. Maiorul murise, spunea scrisoarea, şi dacă nu mă înşel mai spunea că ar fi scris prima scrisoare cînd era pe moarte pe cîmpul de luptă, lăsînd astfel să se înţeleagă că profanai memoria unui ostaş dacă nu făceai ce ţi se cerea.

— Şi la şcoală au început să circule scrisorile în lanţ. Burdeyon ne-a vorbit despre ele. Le asemăna cu actualele valuri de crime din America. „Gangsteri" era unul din cuvintele tari folosite de Burdeyon. Pe vremea aceea era o expresie nouă, şi el se dădea în vînt să fie la modă. „Gangsteri ! Gangsteri !" striga în timp ce se îndrepta grăbit să potolească vreo mişcare de protest stîrnită în sala de mese. Swabey-Boyns povesteşte cum l-a prins Burdeyon furînd roşii din seră. „Arestaţi-l pe acest gangster !" a strigat el către un grădinar care se afla prin apropiere, şi l-au dus de acolo legat cu o frînghie.

— Swabey-Boyns e cel care a început lanţul de scrisori împotriva cărora protesta Burdeyon. Nu-i vorba de cele din timpul războiului burilor. Boyns scornise că prima scrisoare pornea de la un indian numit Mazumda. Şi mai ticluise şi o poveste înspăimîntătoare despre indian, care ar fi în legătură cu o divinitate ce avea puterea să te îmbolnăvească de febră tifoidă dacă nu făceai ce-ţi cerea domnul Mazumda. Boyns se

lăuda că a adunat şapte lire şi jumătate, cea mai mare parte de la elevii noi.

— Boyns era viclean ca o vulpe.

— Un diavol împieliţat, spuse domnul Sole.

Tăiară cupoanele reclamelor din două ziare, le completară şi pregătiră plicurile. Greutatea lor avea importanţă.

— Salut, salut, spuse maiorul Torrill intrînd.

La radio se auzi muzică, domnul Sole şi domnul Cridley se ridicară să plece, aşa cum făceau în fiecare zi, aşa cum făcuseră mereu timp de doi ani şi jumătate.

Doamna Jaraby scotea nişte tarte din cuptor, le răsturna pe o tavă din plasă de sîrmă, şi înţepă cu un ac una din ele. Pe ac rămăsese puţină cocă crudă, totuşi doamna Jaraby spera că aluatul se va întări atunci cînd prăjiturile vor fi reci, deşi nu fuseseră coapte îndeajuns. Soţul o anunţase la prînz de invitaţia făcută prietenilor săi. Îi răspunse foarte tăios. Cei doi bărbaţi, bătrînul Sole şi bătrînul Cridley, nu-i erau antipatici, dar soţul ei neglijase şi de astă dată s-o anunţe din timp. El nu-şi dădea seama că nu poţi primi liniştit nişte musafiri servindu-le doar cîteva tarte făcute la repezeală şi insuficient de coapte. Deschise fereastra şi puse prăjiturile pe pervaz. Soarele ajunse totuşi pînă la ele. Bodogănind, luă una cîte una de pe tavă şi le puse toate pe o farfurie pe care o băgă în frigider.

O femeie care s-ar fi pregătit pentru o naştere n-ar fi putut fi mai preocupată decît doamna Jaraby. Avînd înclinaţie pentru alegorii şi simbo-

luri, şi pentru asociaţiile evidente, ar fi fost entuziasmată de această comparaţie. Ea considera întoarcerea lui Basil ca venirea în casă a unui nou copil. „Dacă vrei o dovadă că m-am chinuit ca la o naştere," ar fi putut să-i spună soţului, „atunci gîndeşte-te cum m-am descurcat eu singură, împotriva nepăsării tale." Făcuse mai mult decît să scuture şi să deretece prin camera pe care o pregătise. Într-un sertar al mesei de toaletă pusese o duzină de batiste de olandă, fiecare avînd într-un colţ litera B brodată original cu aţă albastră. Cumpărase un ceas mic deşteptător şi-l întorcea în fiecare zi, astfel încît odaia să pară locuită. În privinţa lui Basil hotărîrea ei era nestrămutată ; poate era ultima ei bătălie, dar avea de gînd s-o cîştige. Basil trebuia să locuiască aici, şi cînd ei aveau să moară casa trebuia să-i aparţină în întregime. Cearceafurile pentru patul lui se încălzeau în dulapul de rufe.

Pentru domnul Cridley şi pentru domnul Sole drumul pînă în strada Crimeea însemna o călătorie cu autobuzul. În drum puseră scrisorile la cutie şi discutară despre masa de prînz pe care o luaseră de curînd.

— Nici un cîine lup n-ar fi reuşit să mestece ce mi-au servit, spuse domnul Cridley.

— Am observat că maiorul Torrill a lăsat toată budinca în farfurie. Va trebui să ne scoatem pîrleala cu prăjiturile lui Jaraby.

— La ultima vizită, ne-au oferit nişte prăjituri cu chimen cumpărate din oraş. Nu vreau să fac

atîta drum ca să mi se ofere prăjituri cu chimen. Ce ar fi să iau nişte fursecuri şi să le ofer în caz că nu ne place ce ne servesc ? Asta i-ar putea face mai atenţi pe viitor.

— Fursecurile i-ar jigni. Ar fi ca şi cînd le-am duce nişte haine să-i îmbrăcăm pentru că nu ne plac cele pe care le poartă.

— Da de unde, nu-i de loc aşa. Nimeni nu duce haine la ceai. Fursecurile ar fi un fel de contribuţie.

— S-ar putea să considere gestul drept o aluzie la ospitalitatea lor.

— Aşa şi este. Nu-i vina noastră dacă ospitalitatea lor lasă de dorit.

— Nu prea se înţeleg.

Domnul Cridley bătu din palme exasperat.

— Ce are a face una cu alta ? Asta nu le dă dreptul să-şi lase prietenii să flămînzească. Sînt la fel de răi ca domnişoara Burdock.

— Se apropie momentul cînd domnişoara Burdock va pleca în vizita ei obişnuită din fiecare vară.

— Noi vorbim de soţii Jaraby. Ce legătură au ei cu vizita pe care o face vara domnişoara Burdock ? Doar dacă vrei să mă faci să cred că îi vizitează pe ei, şi asta nu mi se pare de loc probabil.

— Încercam să schimb subiectul. Mă gîndeam că pe ăsta l-am epuizat de tot.

— Tu l-ai transformat într-o absurditate, dacă asta e ceea ce voiai să spui, cu propunerea ta de a le duce haine soţilor Jaraby.

— Întotdeauna i-am considerat o pereche nepotrivită. În casa lor domnește o încordare permanentă.
— Eu n-am observat așa ceva, deși recunosc că Jaraby e un tip irascibil. Cred că ar fi un bun președinte. E foarte activ și duce lucrurile pînă la capăt.
— A fost un bun pedagog șef. Cînd a fost numit, internatul era în decădere.
Coborîră din autobuz și merseră prin soare, pe străzile suburbiei. Înaintau agale, căci aveau timp de pierdut.

Zgomotul de glasuri din hol indica sosirea musafirilor. Cînd avea invitați, doamna Jaraby purta pălărie. Alergă în camera ei s-o ia.
— Dezinfectantul ăsta nesuferit, spuse domnul Jaraby. Trebuie să vă cer scuze. Știți, nevastă-mea. Din cauza pisicii, doamna Jaraby pulveriza prin casă o substanță pentru primenirea aerului. În sezonul cald, făcea asta de mai multe ori pe zi.
— Mă gîndeam să ieșim în grădină, continuă domnul Jaraby, conducîndu-și musafirii prin ușile înalte de sticlă ale salonului. E păcat să stai în casă într-o zi ca asta.
Cerul era de un albastru șters, lăptos, nepătat de nici un nor. Micul petec de iarbă din grădina domnului Jaraby era tuns scurt, de un verde șters și pe alocuri îngălbenit. Florile cu tulpini plăpînde, înșirate ordonat în spatele îngrăditurii de fier, erau ofilite de căldură.
— Totul moare, spuse domnul Jaraby. Nu pot căra destulă apă.

— Ai nevoie de ajutor. Nu poți îngriji singur o grădină întreagă, oricît de mică ar fi. Devine o povară.
— Domnule Sole, domnule Cridley... Doamna Jaraby le zîmbi și le întinse degetele sale lungi. Bărbații se ridicară în picioare și i le strînseră, fiecare pe rînd. Domnul Cridley, obișnuit cu gesturile de modă veche, ar fi vrut să le ducă la buze, dar se temea ca nu cumva această libertate să fie greșit înțeleasă.
— Cum vă simțiți, doamnă Jaraby ?
— Destul de bine, atît cît îmi permite vîrsta. Căldura mi se pare un chin.
Se așezară pe scaunele de grădină și cîteva clipe tăcură.
— Avem necazuri la Rimini, spuse domnul Cridley. Mîncarea este imposibilă, iar casa miroase tot timpul a carne gătită. S-ar zice că domnișoara Burdock a pierdut simțul valorilor.
— În schimb aici miroase a carne vie : motanul nostru uriaș. Mîncarea lui, peștele stricat depășește tot ce poate îndura un om. Doamna Jaraby se uita drept înainte, ferindu-se de privirea pe care i-o arunca soțul ei.
— Nasul devine mai sensibil cu anii. Îmi amintesc de o pensionară de la Rimini care-și pierduse cu totul mirosul. Dîndu-și seama că atmosfera era încărcată, domnul Sole încercă, cît mai pe ocolite, să schimbe subiectul. O oarecare doamnă Bracken. De fel din Horsham. Acum, cînd mi-o amintesc, cred că era mai bătrînă decît noi. Probabil că această sensibilitate e trecătoare și survine pe la șaptezeci de ani.

— Avem o pisică pe care ea nu poate s-o suporte, spuse domnul Jaraby. Sufăr din cauza asta şi trebuie să am grijă de bietul animal să nu-l chinuie pe ascuns. Nu-i de invidiat traiul meu în casa asta.

— La Rimini nu e voie să ţii nici pisici, nici alte animale. Domnul Cridley avea impresia că prietenul lor va propune în curînd să se mute la Rimini, căci nu părea de loc mulţumit de traiul lui acasă. Domnişoara Burdock era neînduplecată în privinţa animalelor. Trebuia s-o recunoască făţiş.

— Domnişoara Edge a venit cu un terier tărcat. L-a adus în geamantan şi spera să-l ţină ascuns la ea în cameră. Se spune că a muşcat o femeie de serviciu irlandeză şi atunci l-au omorît pe loc. Domnişoara Edge îl poreclise Bounce, şi azi o mai poţi auzi strigîndu-l pe coridoare.

Doamna Jaraby aduse ceaiul, şi în timp ce-l servea, spuse :

— Zilele astea vom sărbători un eveniment. Basil Jaraby se întoarce curînd acasă.

— Veşti bune, spuse domnul Sole, întrebîndu-se dacă era adevărat.

— E bine. Va aduce tinereţe în casă şi o să ne trezească din amorţeală.

— Trebuie să fim în pas cu vremea...

— Timp de cîţiva ani n-am avut nici o veste de la Basil. O situaţie ciudată şi totodată absurdă.

Domnul Jaraby se răsuci pe scaun şi mormăi înfundat, împrăştiindu-şi firimituri pe haine.

Doamna Jaraby continuă :

— Trecutul trebuie să fie dat uitării, iar fiul rătăcitor iertat. Aşa e omeneşte.

Îşi dădea seama că soţul ei nu va îndrăzni s-o contrazică în faţa musafirilor. Cînd erau în lume îi era teamă de ieşirile ei nestăpînite, şi adeseori o mustrase pentru asta, oferindu-i astfel un argument pe care n-a ştiut să-l folosească.

— Pe măsură ce viitorul scade, ne întoarceam tot mai mult spre trecut. Îi dăm prea multă importanţă, ca şi cînd mai are vreuna. Îşi flutură în aer mîinile descărnate, cu gesturi teatrale, vrînd să sublinieze punctul ei de vedere. Domnul Jaraby şedea cu spatele pe jumătate întors spre ea. Nu-i putea vedea mişcările, dar le bănuia şi nu îi erau pe plac.

— Dumneavoastră trăiţi mult în trecut, domnule Sole, şi dumneata la fel, domnule Cridley ? Colegul dumneavoastră de şcoală, soţul meu, rareori se desprinde de el.

— Ne interesează ce se petrece în jurul nostru, lumea, situaţia ei actuală şi viitorul. Trăim de pe o zi pe alta, citind ziarele şi observîndu-ne semenii. Şi pot spune că în ambele ocupaţii cu greu găsim vreo satisfacţie. În timp ce domnul Cridley vorbea, domnul Sole îl aproba dînd din cap.

— În curînd va deveni morbidă, interveni domnul Jaraby. Curînd ne va vorbi de moarte, deoarece crede că pluteşte prin apropierea noastră pentru că am îmbătrînit. Nu credeţi că ar fi mai bine să discutăm despre lucruri vesele ?

Domnul Sole dădu peste ceva tare în tartă. Îl scoase din gură şi-l simţi rece între degete.

I se păru că e o bucată de metal, dintele unei furculițe. Deși intrigat, nu făcu nici un comentariu.

Domnul Jaraby începu să discute despre probleme de pe ordinea de zi a asociației foștilor elevi, și despre planurile pe care era nerăbdător să le vadă realizate.

Adeseori se întîmpla ca domnul Jaraby să se întoarcă după-amiaza de la o ședință plenară a asociației însoțit de cîte un tînăr de optsprezece ani, sau cam de aceeași vîrstă. Doamna Jaraby le servea ceaiul, dînd fuga mai întîi la prăvălie după o ruladă cu magiun pentru a completa ce avea în casă. Cei doi bărbați discutau împreună ore în șir, și adesea se întîmpla ca doamna Jaraby să-l rețină pe tînăr la cină. Uneori, în aceste ocazii, doamna Jaraby avea impresia că discuțiile lor erau interminabile, iar tînărul părea dispus să petreacă o zi sau chiar două în tovărășia soțului ei. Discutau aproape întotdeauna despre schimbările survenite de-a lungul vremurilor. De aceea reînviau în discuții timpurile apucate de domnul Jaraby, spre deosebire de cele actuale în care trăia tînărul.

— Polson, care este aici, exclamase odată domnul Jaraby, arătînd spre invitatul său, a dormit în vechiul meu pat de la școală! Știi care, ți l-am arătat ultima oară cînd am vizitat împreună școala. Spune-mi, Polson, băieții mai aruncă și acum bucățele de unt în tavanul sălii de mese?

Anecdote, amintiri, clipe de glorie trăite acum șaizeci de ani se revărsau de pe buzele soțului

ca șampania. Plăcerea lui cea mai mare era să descopere ce se schimbase.

— Polson, îmi amintesc că odată am sărit într-un picior cît era dormitorul de lung de trei sute patruzeci și șase de ori. În momentul cînd am terminat maratonul, jumătate din internat se și adunase la ușă. Dowse a aruncat o monedă de jumătate de șiling pe podea. Știai că am cîștigat întrecerea la frînghie de cinci ori la rînd? Polson, sau oricine se nimerea să fie tînărul, zîmbea, iar doamna Jaraby, căreia aceste întîmplări i se întipăriseră în minte, încuviința din obișnuință.

Bătrînii vorbiră într-una pînă cînd, întîmplător, se așternu o clipă de liniște. Atunci, domnul Sole, conștient de obligațiile de musafir, se adresă gazdei.

— Doamnă Jaraby, s-a discutat azi despre scrisorile în lanț. Ați auzit vreodată de ele?

— Scrisori în lanț? Numele ăsta îmi spune parcă ceva. Dar nu-mi amintesc exact ce înseamnă.

— O lasă memoria, interveni domnul Jaraby. E vorba de scrisori care se continuă ca verigile unui lanț. Și lanțul cuprinde întreg pămîntul.

— Mintea mea e ascuțită ca un brici. Acum îmi aduc aminte de scrisorile astea. Basil a primit una în vacanța de Paște. Îmi amintesc, căci eu am copiat-o.

— Se trimiteau la destinații foarte îndepărtate, spuse domnul Sole. În California, în Italia.

Cred că italienii erau dintre cei mai asidui scriitori de asemenea corespondenţă.

— Cea primită de Basil era în legătură cu un anume maior Dunkers, un ostaş căzut în războiul cu burii.

— Doamne sfinte, e acelaşi om ! Maiorul Dunkers care a început seria de scrisori pe cîmpul de luptă. Ce-ţi spuneam eu, Cridley ! E nemaipomenit.

— L-aţi cunoscut pe maior, domnule Sole ?

— Am participat şi eu la aceste scrisori. Am ajutat la continuarea lor, şi, după cum se vede, au ajuns de-a lungul anilor pînă la fiul dumneavoastră.

— Nu ştiam că există de atîta vreme.

— Nici eu. Gîndiţi-vă cîte jumătăţi de coroană au trecut dintr-un buzunar într-altul !

— Trebuie să fi continuat vreo treizeci de ani, cel puţin. Cred că dăinuie şi astăzi. Iar maiorul Dunkers e într-adevăr nemuritor.

— Burdeyon, directorul, era împotriva acestor scrisori, spuse Cridley. Mă surprinde că au putut dăinui atît de mult. Nu-mi vine să cred că directorii următori au fost de acord cu asemenea lucru.

— Era o ocupaţie nevinovată, domnule Cridley. Nu văd ce drept ar fi avut un director s-o interzică.

— Burdeyon o considera o activitate nedemnă, explică domnul Sole, pentru că avea drept singur scop cîştigul. Aşa după cum îi spuneam şi

lui Cridley, un prieten comun, Swabey-Boyns, strînsese o mică avere de pe urma lor. Burdeyon l-ar fi condamnat. Era un om violent şi cu principii etice severe.

— Cine, cine ? întrebă domnul Jaraby.

— Bătrînul Burdeyon. Nu-i plăceau aceste scrisori.

— Foarte just. O pierdere de timp şi de energie. Dowse îmi dăduse ordin să scap internatul de ele.

— Fiindcă veneau din afară, strigă doamna Jaraby, atingînd un subiect periculos.

— Aşa se şi întîmpla, sublinie soţul ei pe un ton răstit. Veneau de la cămătari. leneşi, cum le spunea Dowse. Pe vremea mea, am rupt zeci de asemenea scrisori.

— Dar nu pe ale lui Basil. Mă îndoiesc să fi ştiut că Basil cinstea moartea bunului maior Dunkers.

— A cui ? Despre ce vorbeşte femeia asta ?

— Despre un combatant... începu domnul Sole.

— N-o mai lua de la început, spuse domnul Cridley, ridicîndu-se anevoie în picioare şi continuînd. Vrem să asistăm la slujba de miercuri după-amiază de la Putney. Aşadar ar fi timpul să plecăm.

— Să ne liniştim puţin şi să amînăm clipa cînd va trebui să ne luptăm cu cele pregătite de domnişoara Burdock pentru cină, deşi după ceaiul excelent pe care ni l-aţi oferit, nu mai putem mînca mare lucru.

— Salam şi o frunză de salată. Cam la asta ne putem aştepta miercurea.

— Am găsit în tartă o bucată de furculiţă, spuse domnul Sole cînd se îndepărtară suficient ca să nu-i audă gazda.

— Putea să te omoare. Nu auzisem de acest Basil Jaraby. Cine-i, şi de ce-l consideră interesant ? Trebuie să-ţi mărturisesc că mă aşteptam la un păhărel de vin. Obiceiul e ca la plecare să ţi se ofere ceva de băut.

Domnul Jaraby îşi chemă soţia. Făcuse mîinile pîlnie la gură şi striga. Pisica veni din grădină şi i se frecă de picioare, înfigîndu-i ghearele în pantaloni. Domnul Jaraby se duse la toaletă şi zgîlţîi cu putere uşa încuiată.

— Ce-s prostiile astea despre Basil ? M-am săturat de ele. Am să interzic să se mai rostească numele lui în casă, sau în grădină. A fost de-a dreptul jignitor să vorbeşti astfel în faţa unor vechi prieteni. M-ai pus într-o situaţie imposibilă.

— Asta am şi vrut. Te rog respectă regulile de bună-cuviinţă. Cînd sînt la toaletă vreau să fiu lăsată în pace, fii te rog discret.

— Ce prostii ! N-ai să convingi pe nimeni că Basil se va întoarce acasă numai fiindcă afirmi tu. Te faci de rîs.

— Afirm ceea ce se va întîmpla. Atît şi nimic mai mult.

— Trebuie să mă asculţi, şi-ţi pretind asta. Încetează, te rog, să mai pomeneşti numele unui om care este aproape un criminal.

— Vorbesc despre fiul nostru.

— Vorbeşti despre un şarpe veninos care ne-a făcut numele de rîs.

— Tu l-ai împins să facă ce-a făcut. Trebuie să te înduplеci şi să-l ierţi, aşa cum te-a iertat şi el pe tine.

— El m-a iertat pe mine ? Şi pentru ce ? Am săvîrşit eu vreo crimă ?

— În ceea ce-l priveşte pe Basil, da, şi nu una singură, ci mai multe. Întoarce-te în grădină şi reflectează. Aşază-te la soare, cu pisica pe genunchi, şi gîndeşte-te la fiul tău. E şi fiul meu, ştii asta. Chiar dacă sînt o femeie neajutorată, şi tot am drepturi în privinţa asta.

— N-ai nici un fel de drepturi. Dacă vrei să-l vezi, n-ai decît. Du-te şi vizitează-l pe acest stricat, dar nu mi-l aduce cu sila în casă. N-ai nici un drept să faci asta.

Doamna Jaraby se refugiase în locul în care se găsea doar pentru a evita o discuţie faţă în faţă. Şedea în picioare într-un spaţiu restrîns, oftînd în timp ce vorbea.

— L-am invitat pe Basil duminică la ceai, aşa cum i-am invitat azi pe bătrînii ăştia. Vom sta cu toţii în grădină la soare, aşa cum făceam şi în trecut.

— Îţi interzic să faci asta.

— Va trebui să-mi interzici atunci, nu acum ! Va trebui să te încaieri cu fiul tău în hol, şi să-l împiedici cu forţa să intre.

— Ai trecut peste cele mai elementare dorinţe ale mele în ceea ce priveşte...

— Nu, nu despre asta e vorba. Nu ăsta e miezul discuţiei noastre. Vorbeam despre acul înveninat pe care l-ai pierdut şi o dată cu el a murit o parte din tine.

Domnul Jaraby înţelese că soţia lui înnebunise. O clipă se întristă la gîndul că ea îşi pierduse atît de repede minţile.

4

ARŞIŢA dăinuia şi devenea tot mai puternică. Ultimele nuanţe verzi ale grădinii de pe strada Crimeea deveniră cafenii. Veranda hotelului Rimini se transformă într-o seră încinsă. Palmele domnului Nox se acoperiră de băşici din cauză că stătea prea mult pe mica terasă de pe acoperiş care constituia una din atracţiile apartamentului său. Roşiile mari din sera generalului Sanctuary se pîrguiră, dar domnul Turtle suferea din cauza căldurii. În după-amiezile petrecute în parc, capul chel i se înfierbînta, dar mai tîrziu se răcorea, începea să tremure şi aprindea radiatorul electric. Sir George Ponders urmărea cum se decolorau dungile albastre de pe copertina uşii de la intrarea principală, şi împărtăşi această constatare soţiei sale. Domnul Swabey-Boyns trase jaluzelele, căci mai mult decît orice detesta lumina soarelui.

Cei opt bărbaţi îşi continuau ocupaţiile, trăind aşa cum se deprinseseră să trăiască. Discutau zilnic despre valul de caniculă, şi fiecare se gîndea în felul lui la acelaşi lucru care reprezenta o preocupare comună.

— Am să mă bucur cînd se va sfîrşi anul, mărturisi sir George doamnei Ponders. Pînă la urmă devine obositor să tot stai în jurul unei mese.

— Nu trebuie să-ţi faci griji. Ai lucrat mai mult decît ceilalţi. Şi a prezida mereu astfel de şedinţe este extenuant.

— Cred că Jaraby va fi un preşedinte mai bun decît am fost eu. Am impresia oarecum că n-am fost la înălţimea acestei ultime funcţii oficiale pe care am ocupat-o. Şi-i ruşine cînd te gîndeşti că am avut atîtea altele înainte.

— Domnul Jaraby este încă foarte energic. Dar e genul de om care se poate prăbuşi dintr-o dată ca o creangă uscată ce se rupe brusc, şi atunci s-a terminat cu el. Dragul meu, ai îmbătrînit demn. Schimbările lente sînt mai bune.

— Poate. Dar te sperii cînd vezi cît de repede se ramoleşte Turtle. E ca o stafie bătrînă.

— Aş vrea ca domnul Jaraby să nu-ţi mai telefoneze atît de des. Este oare întotdeauna necesar ?

— El a fost ales în locul meu. Se gîndeşte că avem multe de discutat. Îl interesează amănuntele.

— Nu mi-ar place să fiu căsătorită cu el.

— Nu. Şi poţi s-o spui liniştită... ai puţine şanse să faci această experienţă. Turtle este cel care mă nelinişteşte. Ar trebui să-l invităm din cînd în cînd pe la noi.

Domnului Turtle îi era ciudă pe el fiindcă nu reuşea să-şi învingă singurătatea care îl copleşea.

Îi era ciudă deoarece gîndurile nu-l ascultau, şi asista la acest spectacol cu indiferenţă, fiindcă cerea atît de des să i se repete ceea ce i se spunea, încît s-a spus despre el că nu aude bine. La ultima şedinţă a comitetului, spre exemplu, domnul Turtle avu impresia că cei din jurul mesei nu erau tot ei, ci erau elevii de odinioară care se întruniseră să întocmească echipele de fotbal sau să organizeze o întîlnire sportivă între internate. Aceştia îi apăreau domnului Turtle tineri, cu feţele pline de prospeţime, începînd o viaţă care pentru el se sfîrşise şi aşteptîndu-l pe el cu răbdare şi înţelegere să găsească drumul de la subsol la încăperea unde ţineau şedinţa, fără să-l certe, convinşi că era firesc să greşească.

— Aţi spus ceva ? întrebă bărbatul de pe banca din parc. Domnul Turtle repetă întrebarea.

— Este patru fără zece, răspunse bărbatul, şi zîmbi. Domnul Turtle dădu din cap şi zîmbi la rîndul său. Lăsă să treacă un minut sau două, şi adăugă :

— Ce vreme !

Bărbatul clătină din cap ca şi cînd ar fi vrut să spună : „E prea frumos ca să dureze". Avea capul mare, faţa cărnoasă şi trandafirie, o mustăcioară neagră şi ochelari peste care fuseseră aplicate lentile fumurii.

— Am citit undeva, spuse domnul Turtle, scormonind pietrişul cu vîrful bastonului, că instabilitatea vremii s-ar datora experienţelor atomice.

— A, da, da.

— Apartamentul în care locuiesc nu-i de loc bun pentru o astfel de vreme. Alimentele se strică şi femeia care-mi face menajul se plînge mereu. Bănuiesc că şi dumneavoastră, domnule, aveţi probleme asemănătoare ?

— Da, desigur. Eu cresc păsărele. Deşi sînt din zona tropicală, s-au obişnuit cu vremea schimbătoare din insulele noastre. Papagali.

— Din cei mici, coloraţi ? I-am văzut şi eu prin casele prietenilor. Păsări de colivie, aşa li se spune. Domnul Turtle îşi aminti că uitase să-şi ia pilula după micul dejun. Scotoci în buzunarul vestei, şi în cele din urmă, cu mîini nesigure, care îi tremurau, scoase una. Sub pielea mîinilor se vedeau oasele sfărîmicioase şi fragile ca şi creta. Doctoria mea. Nu vă pot oferi, decît dacă suferiţi şi dumneavoastră de inimă.

Bărbatul clătină din cap. Domnul Turtle adăugă :

— Păsările sînt interesante.

— A, da. Glasul bărbatului era piţigăiat, nu prea diferit de cel al păsărilor.

— Cînd eram copil mă interesau. În special ouăle lor. Îmi amintesc că cel de sturz era drăguţ. Nu-i verzui şi pestriţ ?

— Pe mine mă interesează doar cele pe care le cresc.

— Cred că e pestriţ, doar dacă nu s-o fi schimbat între timp. Vă daţi seama, domnule, a trecut o bună bucată de vreme de atunci.

Bărbatul încuviinţă din cap. După un interval de tăcere, reluă discuţia spunînd pe neaşteptate, că în ziua aceea îşi aniversa ziua de naştere.

— Astăzi împlinesc patruzeci de ani. Deşi sînt încă tînăr, este dureros să treci acest prag. Eşti la vîrsta mijlocie.

— Bravo, felicitările mele.

Dintr-o dată începu să vorbească foarte iute, pronunţînd sacadat cuvintele.

— Ascultă, ţi-am recunoscut cravata. Am urmat la aceeaşi şcoală. Iartă-mă că-ţi spun, dar stau prost cu banii. Dacă nu vrei să continuăm discuţia asta, spune-mi şi schimbăm imediat subiectul, dar m-am gîndit că poate ţi-aş putea cere nişte... cu cinci lire, sau chiar mai puţin, m-aş descurca. Am o groază de bani de primit pentru păsările vîndute. Vînd însă mai mult unor doamne care nu stau prea bine cu banii. N-au întotdeauna posibilitatea să plătească pe loc.

— Nu cumva m-ai înţeles greşit ? Nu cred c-aş putea ţine o păsărică în casă. Femeia care-mi face menajul este foarte severă şi n-ar admite deranjul pe care îl face un animal. Doamna Strap. E destul de greu să te înţelegi cu ea.

— Îmi pare rău. Mă gîndeam la un împrumut, nu la vînzare. Am luat-o cam repede, ştiu, dar fiindcă am urmat aceeaşi şcoală... oricum, asta creează totuşi o legătură... deşi vă cunosc doar de cîteva minute — cinci lire sau chiar mai puţin, ar fi tocmai ce-mi trebuie... i-aş putea restitui prin poştă, sau aici în parc. Nu v-aş cere... vă asigur că mă bucur de încredere... o, doriţi să plec ? V-am deranjat ?

— Nu, domnule, îmi face plăcere să stau cu cineva de vorbă. Greşeala e a mea, am înţeles că voiaţi să-mi vindeţi o colivie cu un papagal.

Știam că nu-mi pot permite și mă simțeam stingherit. Voiam să vă refuz cît mai politicos posibil. Vă ajung cinci lire ? Nu faci mare lucru cu ele.

— Într-adevăr, cu șapte faci în schimb mai mult.

— Luați șapte. Cravata pe care o port are culorile școlii. De fapt nu e cea pe care o purtam la școală, ci a asociației noastre. Asociația foștilor elevi, din al cărei comitet fac și eu parte ca membru.

— Vă spuneam că am urmat la aceeași școală, deși nu fac parte din această asociație. Trei guinee pe an e cam prea mult pentru mijloacele unui crescător de păsări.

Domnul Turtle, după ce-i dădu șapte lire și se dumiri asupra celor spuse de celălalt, fu cuprins de un viu interes : iată că o cunoștință întîmplătoare devine prieten, sau dacă nu, măcar exista speranța să se transforme într-o viitoare prietenie. Lovi mînerul bastonului cu palma stîngă, mișcînd repede degetele. Mîna dreaptă o întinse celui de lîngă el, care, tot atît de încîntat ca și domnul Turtle, i-o strînse de îndată.

— Ce coincidență fericită ! exclamă domnul Turtle. Dumneavoastră trebuie să fi fost acolo... cam prin ce an ?

— Din 1937 pînă în 1942.

— Da, da. Eu am fost mult mai înainte. Din 1906 pînă în 1911. Burdeyon era director. Pe atunci a murit și marele H.L. Dowse.

— Ați fost în clasa lui Dowse ?

— Nu, eu am învățat cu mai puțin ilustrul... Doamne, am uitat cum îl cheamă !

— Eu am fost în clasa care-i purta numele. Nu prea mi-au plăcut anii aceia. Nici măcar nu-mi amintesc prea bine de ei. I-am uitat, fiindcă nu m-au interesat. Undeva era și o fotografie mare, îngălbenită, a lui Dowse.

— Mulți dintre colegii mei de atunci au căzut în război. Sanctuary, care era mai mic ca mine, a ajuns la o situație frumoasă. Acum este... este general. Generalul Sanctuary, poate ai auzit de el ?

— A, da.

— Și el... și el e membru în comitet. Duminicile, tot mîncare rece primeați ? Îmi amintesc foarte bine, nouă așa ne dădea, fie iarnă fie vară.

— Poate. Aveți o memorie mai bună ca a mea. Parcă văd feliile cafenii de ruladă cu carne, duminica la ceai. În sala de mese ședeam lîngă calorifer, și ascundeam budinca în spatele lui. Îmi amintesc fiindcă m-au bătut pentru asta. Cînd mă băteau mi se făcea rău. Mă duceam la closet și vomitam.

— Numele meu e James Turtle.

— Al meu Basil Jaraby. Mi-e teamă că e timpul să plec. Trebuie să cumpăr semințe. Datorită amabilității dumneavoastră, păsărelele mele vor mînca mai bine în seara asta. Dacă mi-ați da adresa v-aș putea expedia banii prin poștă, cînd mi-oi îndrepta puțin situația.

Bărbatul plecă. Domnul Turtle urmări cu privirea silueta greoaie îndepărtîndu-se în parcul

liniştit şi regretă că întîlnirea nu durase mai mult. Ar fi trebuit să-l invite la o ceaşcă de ceai într-un local din apropiere, sau acasă. Fusese preocupat încercînd să-şi amintească numele directorului de internat şi în felul acesta pierduse ocazia. Cel puţin fusese categoric în privinţa păsării, căci deşi omul fusese amabil, o colivie cu un papagal ar fi înfuriat-o pe doamna Strap. Asta l-ar fi obligat să-i arate din nou testamentul, pentru a o convinge încă o dată că-i lăsa o mie de lire moştenire.

5

DOMNUL NOX era ghebos, cocîrjat şi zbîrcit ca o nucă. Iarna suferea de reumatism, dar în timpul acestor luni de caniculă se simţea mai bine decît ceilalţi, deoarece căldura nu-l făcea să sufere. Cînd îi apăreau băşici pe dosul palmelor ridica privirea spre cer pentru a se convinge că tot răul venea de la soarele ce dogorea nestingherit. Micul său apartament era ordonat şi curat. Fiecare carte la locul ei, fiece creion gata ascuţit pentru a fi folosit. Se gospodărea singur, îşi făcea patul, ducea rufele murdare la spălătorie, îşi cosea nasturii, îşi gătea, şi de două ori pe săptămînă curăţa covoarele cu aspiratorul. Toată viaţa fusese un om activ şi avea sentimentul că nu trăise degeaba. Dorea să fie activ şi în continuare, fără nici o schimbare în afara celor impuse din exterior, şi să cîştige bani, deşi nu realiza sume prea mari, pînă va deveni senil. Domnul Nox dădea lecţii. Preda elevilor matematicile, sau dacă preferau, italiana. Nu mergea acasă, veneau elevii la el. Agenţia care-i trimitea îl presa să primească mai mulţi, dar nu dorea să lucreze decît dimineţile ; ştia că e uşor să te

surmenezi şi voia să-şi cruţe puterile ca să trăiască cît mai mult. Nu dăduse niciodată lecţii înainte de a fi pensionar, dar remarcă acum că avea talent şi ceru sume mari. Cît priveşte pe elevi, ei îl considerau bun ; bun ca profesor, dar ca om prea lipsit de căldură. Le făcea impresia unui om fără simţul umorului, căci zîmbea rar ; iar după ce învăţau de la el ceea ce doreau să ştie, uitau că-i datorau ceva.

Soneria domnului Nox suna puternic. Îl întîmpină pe bărbatul din faţa uşii cu sugestia să ţină ora pe terasa de pe acoperiş, la soare. Bărbatul, care se numea Swingler, păru să ezite. Se gîndea că acoperişul, fiind acoperit cu tablă, era un loc pe care trebuia să-l eviţi în orele de amiază.

— Cum doreşti, murmură domnul Nox, ştergîndu-şi cu batista crema de pe dosul palmelor. Mă pregăteam să ieşim pe terasă, dar nu-i nimic. Ia loc şi spune-mi ce ai de spus, dacă ştii.

— Mi-e teamă că şi de data asta nu am nimic nou. N-am noroc nici acum, dar vă rog să mă credeţi pe cuvînt că am învăţat cît se poate de conştiincios pentru a vă servi.

— Nu pot decît să te cred pe cuvînt.

Cu o lună înainte, agenţia i-l trimisese pe Swingler. Dorea, spunea el, să înveţe italiana, fiind convins că îi va fi de folos în afaceri.

— Cunosc puţine expresii de afaceri în italiană, îi spusese domnul Nox, fiindcă n-am avut niciodată ocazia să le folosesc.

— Nu-i voba de afacerile obişnuite. Swingler îşi scărpină zgomotos palma mîinii stîngi. Sînt

detectiv particular. Conduc o mică agenţie, specializată mai ales în cazuri de divorţ.

Domnul Nox îi predase prima lecţie de italiană, fără să se gîndească la profesia elevului. La a doua lecţie însă îi puse întrebări amănunţite.

— Aţi vorbit de divorţuri, domnule Swingler. Dar bănuiesc că vă ocupaţi şi de alte cazuri. Ce alte cazuri rezolvaţi, în afară de divorţuri ?

Domnul Swingler îşi scărpină din nou palma stîngă, însoţindu-şi gestul cu o crispare nervoasă întipărită pe faţă.

— Foarte puţine, domnule Nox, în afară de divorţuri. Necazurile conjugale constituie, ca să zic aşa, pîinea noastră cea de toate zilele. Cea mai mare parte din timp urmăresc pe cineva, fie un bărbat la cererea soţiei, fie o soţie la cererea soţului. Îi urmăresc unde se duc, controlez cu cine iau contact, observ, şi raportez. Uneori se întîmplă să avem cîte un caz de incorectitudine în lumea oamenilor de afaceri, deturnări de fonduri, sau cam aşa ceva. Şi rar de tot, cîte un nenorocit ameninţat cu şantajul. Cazuri în care, vă daţi seama, e nevoie de discreţie, ceea ce nu poţi aştepta din partea poliţiei. Adresa noastră telegrafică este Discreţie, Londra.

— Ai vrea să urmăreşti pe cineva pentru mine ?

Swingler fu surprins. Orice reprezenta o afacere bună, dacă era un lucru serios, spuse el. Apoi rîse, stînjenit.

— Am să fac un tîrg cu dumneata, domnule Swingler. Te învăţ italiana în schimbul serviciilor

dumitale profesionale. Ce părere ai ? Cu banii pe care mi-i dai pentru lecţii îţi plătesc onorariul. Te interesează propunerea mea ?

— Ştiţi, orice propunere mă interesează, domnule Nox. Rîse din nou, de parcă ar fi vrut să-şi ceară scuze.

— Bine. Atunci uite despre ce este vorba. Există un om, care în interesul unui grup restrîns de persoane trebuie să fie discreditat cît mai curînd. Nu e nevoie să intru în toate amănuntele. Să spunem doar că aspiră la o situaţie pe care n-o merită, şi asta ajunge. Am motive să cred că în viaţa lui există lucruri care n-ar rezista la un examen mai atent. S-ar putea prea bine ca faptul să-ţi pară dumitale obişnuit, un obicei comun multor oameni, dar pentru celelalte persoane interesate e suficient ca să-i facă să se gîndească de două ori înainte de a lua o hotărîre. Vrei să notezi, domnule Swingler ? Numele persoanei este Jaraby, locuieşte în strada Crimeea nr. 10, S.W. 17. Domnul Jaraby candidează la preşedinţia unei societăţi, o asociaţie a foştilor elevi dintr-o anumită şcoală. Dar o asemenea responsabilitate pretinde un nume imaculat, aşa cum ar cere şi postul de director de liceu sau acela de judecător. Mă înţelegi, domnule Swingler, nu ?

Swingler încuviinţă grav din cap, dînd să se înţeleagă că a priceput.

— Jaraby este un om bătrîn, mai bătrîn ca mine. Cam în jur de şaptezeci şi doi sau trei de ani. Mă priveşte, pe bună dreptate, ca pe un duşman, şi vrînd să mă cîştige de partea lui

s-a oferit acum vreo cîteva luni să-mi facă o favoare. Ca să spunem lucrurilor pe nume, mi-a propus să mă introducă într-un bordel. Pretindea că e o casă serioasă şi curată, şi mi-a dat şi unele amănunte asupra naturii serviciilor oferite acolo. L-am refuzat, dar am socotit că informaţia este interesantă. Aş putea spune că, făcîndu-mi această propunere, s-a predat singur în mîna mea. Jaraby e vulpoi bătrîn, şi problema este care din doi va fi crezut. Sîntem cu toţii destul de în vîrstă, domnule Swingler ; sîntem oricînd gata să admitem celuilalt o scăpare de memorie sau un cuvînt greşit interpretat. Jaraby ar putea spulbera uşor acuzaţia mea, în stadiul în care este ea acum. Îmi trebuie o dovadă, un raport al dumitale, semnat cu parafă şi de necontestat. Am nevoie de o declaraţie negru pe alb, de la o a treia persoană, cum că domnul Jaraby obişnuieşte să frecventeze o casă de moravuri uşoare.

Domnul Nox era aproape convins că Swingler va răspunde că asta este o treabă uşoară, că tot ce aveau de făcut era doar, dacă domnul Nox îşi amintea numele şi adresa casei, să se aşeze la masă şi să invente dovada. Dar Swingler era şiret. Ar fi pierdut mult procedînd astfel. De aceea răspunse :

— Doriţi, deci, să-l urmăresc pe domnul Jaraby, şi... vă cer iertare, domnule Nox... să-l prind asupra faptului ?

— Dacă l-ai surprinde intrînd o dată sau de două ori în casa aceea, ar fi mai mult decît suficient.

— Să ştiţi că de la fetele de acolo nu vom putea obţine vreo declaraţie. Nu-şi trădează clienţii, căci o dată cu ei se trădează şi pe ele.

— Nici nu-i nevoie. Declaraţia dumitale în scris şi conversaţia relatată de mine vor fi deajuns ca să-l aranjăm.

— Treaba e grea. S-ar putea să supraveghez casa săptămîni în şir pînă să-l pot surprinde.

— Domnule Swingler, asta e cu siguranţă treaba dumitale.

— S-ar putea să fie mai uşor încercînd pe o cale indirectă, spre exmplu împrietenindu-mă cu una dintre fete şi s-o conving să-mi dea de ştire cînd vine acolo... natural, presupunînd că-şi anunţă din timp vizitele. Va trebui procedat cu multă şiretenie, foarte *sub rosa*, dacă înţelegeţi ce vreau să spun ? E limpede deci, că nu vor fi dispuse să-şi dea de gol clienţii, dar dacă procedez delicat s-ar putea să trecem peste piedica asta.

— Jaraby mi-a dat adresa aproape cu sila. Ţi-o pot spune.

— E bună şi asta, domnule Nox, e bună şi asta.

Dar după evoluţia evenimentelor, se dovedi a nu fi bună la nimic. Fata cu care se împrieteni Swingler nu putu să-i spună mai mult decît că numeroşi clienţi veneau şi plecau fără să poţi afla ceva despre ei. Puteau avea o legătură cu un bărbat douăzeci de ani şi totuşi să nu-i cunoască numele. Iar vizitele nu se anunţau dinainte.

— Deci tot nimic nou, spuse domnul Nox cînd află acestea. Nu-l slăbeşti din ochi, nu ?

— Partea proastă, domnule Nox, e că nu-l pot supraveghea mai mult. N-am personal necesar să ţin neîncetat sub observaţie atît casa cît şi persoana respectivă. În anumite momente ale zilei l-am filat un ceas sau două. Îşi cumpără singur legumele, asta pot să vă spun, dar din păcate nimic altceva.

— Legumele mă interesează prea puţin. E limpede că în timp ce dumneata eşti absent, se duce la casa aceea. Spune-mi, n-ai vreo propunere ?

— Mai devreme sau mai tîrziu trebuie să-l prind. Se poate să am baftă, cum spunem noi, sau am să-l abandonez, momentan, şi apoi, o săptămînă sau chiar mai mult să mă ocup numai de el. Partea proastă e că nu ştiu cît de des se duce acolo. Legea probabilităţilor ne ajută doar pe jumătate.

— Timpul trece. Dacă va fi nevoie am să-ţi dau mai multe ore de italiană şi am să te rog să grăbeşti treaba.

— Aş supraveghea mai degrabă casa unde spuneţi că merge decît locuinţa lui, dar poate se duce la altă casă, sau la mai multe. Mă preocupă mult cazul ăsta. Mai devreme ori mai tîrziu se va limpezi.

— Mai bine mai devreme, domnule Swingler, decît mai tîrziu. Aşa cum îţi spuneam, timpul trece.

— Sau poate că ideea care mi-a venit acum e mai bună. Este posibil ca noi să abordăm cazul

ăsta dintr-un unghi complet eronat. Ce ar fi dacă l-am momi ?

— Să-l momim ?

— Cu o femeie de teapa celor care-i plac. O întîlnire cu totul întîmplătoare într-o cafenea, sau ceva în genul ăsta.

— Dumneata ştii mai bine. S-ar putea să fim nevoiţi să recurgem şi la asta, deşi ideea nu mă încîntă prea mult. Jaraby trebuie lăsat să se spînzure cu propria lui frînghie.

— Orice e bun la nevoie, domnule Nox.

— Mie îmi trebuiesc dovezi. Las la alegerea dumitale mijloacele cu care ai să le capeţi. La urma urmei, e meseria dumitale.

Dar Swingler, care făcea progrese vizibile la limba italiană, nu avea de ce să se grăbească.

După plecarea elevului său, domnul Nox se apucă să prăjească cotlete pentru dejun. Swingler nu-i plăcea. Luase obiceiul să-şi spele mîinile după plecarea lui. Nu-i plăcea, fiindcă nu putea vorbi deschis cu el. Swingler nu era omul care să înţeleagă dacă i-ar fi spus : „În realitate îl detest pe Jaraby. Este un om foarte potrivit pentru sarcina care-l aşteaptă şi întru totul capabil s-o ducă la bun sfîrşit. Ca să spun adevărul adevărat, eu fac asociaţiei un prost serviciu încercînd să scot toate astea la lumină. Fiecare avem cîte o pată în trecutul nostru, şi a lui Jaraby nu e mai neagră decît a altuia". Nu putea recunoaşte în faţa lui Swingler că îi păsa prea puţin de asociaţie, că dacă ar fi fost ales un om mai puţin capabil decît Jaraby i-ar fi fost indiferent, atîta timp cît în felul ăsta Jaraby suferea o înfrîngere. O pornire răutăcioasă îl făcuse să intre în comitet, pentru ca astfel să aibă posibilitatea, folosind un prilej care încă nu-i venise în minte, să se răzbune pe Jaraby. Jaraby jucase un rol hotărîtor în viaţa lui, dar asta nu şi-o putea mărturisi decît sie însuşi. Era un duh rău care făcea parte din el, şi pe care nu-l mai putea suporta, dar nu era în stare să-l înfrîngă altfel decît folosind o cale josnică.

Spre diferenţă de Jaraby, domnul Nox nu avea sentimentul singurătăţii. Era singur pe lume, şi avea să moară neregretat de nimeni, dar înfruntase de mic singurătatea şi de atunci se împăcase cu ea. Era ca şi cînd ar fi scăpat de pojar, ştiind că şi-a plătit tributul faţă de boală şi de acum înainte e imun. În timp ce umbla prin apartament cu diferite treburi, simţi că nu fusese niciodată tînăr, că întreaga lui viaţă fusese o simplă pregătire pentru situaţia prezentă, care reprezenta ceva firesc şi nu impus. Ca şi în cazul căldurii din ultimele luni, era avantajat faţă de cei care îmbătrîniseră o dată cu el ; ei în declin, el pe culme. Cînd se privea în oglindă era sigur că înfăţişarea lui prezentă i se potrivea mai bine decît cea de copil capricios sau de bărbat matur. Şi adesea, reflectînd la aceste lucruri, ajungea la concluzia că acum, cînd era la apogeu, trebuia să triumfe asupra lui Jaraby, tot aşa cum şi Jaraby, în epoca lui de glorie, îl dominase pe el. Există o logică şi o dreptate în natură ; nu putea pricepe cum ar fi fost altfel. Nu atît amintirea răului pe care cu multă vreme în

urmă i-l făcuse Jaraby era cauza pentru care nu-l putea uita; motivul principal era dorinţa de a stabili un echilibru atît de instabil care enervează. Tot ce dorea domnul Nox era să pună ordine într-o existenţă omenească.

Tocă varza şi urmări apoi pe ceas timpul cît trebuia să fiarbă. Stînd lîngă maşina de gătit, îl sîcîia regretul că-şi irosise viaţa, ducînd o existenţă banală. I-ar fi plăcut să-şi scrie amintirile, dar îşi dădea seama că nu avea ce scrie. „Tragedia celor care-şi găsesc prea tîrziu personalitatea", oftă în gînd.

6

— ÎNCÎNTAT de cunoştinţă, domnilor, spuse omul cu gambetă. Stătea în picioare pe veranda hotelului Rimini, nehotărît, deşi nu lipsit de siguranţă. Zîmbi cu veselie celor doi bărbaţi aşezaţi pe scaune. Domnul Cridley începu identificarea.

— Eu sînt domnul Cridley, acesta este prietenul meu, domnul Sole. Nu pot vorbi în numele lui dar în ceea ce mă priveşte prezenţa dumneavoastră aici mă surprinde Nu ne-am mai întîlnit, iar figura dumneavoastră îmi e necunoscută. Cu ce vă putem fi de folos?

— Nu dumneavoastră mie, ci eu dumneavoastră, răspunse spiritual bărbatul. Cartea mea de vizită, domnule. Joseph Harp, expert în instalaţii de încălzire centrală şi inginer montor. Aţi făcut corespondenţă cu firma mea.

— Da...

— Într-un cuvînt, am venit să fac măsurătorile şi să fac un deviz estimativ. E o treabă măricică, o casă măricică. Mai mult ca sigur c-o să-mi ia o zi bună de lucru. Şi acum spuneţi-mi, domnule, dumneavoastră cam la ce v-aţi gîndit?

— Vă rog să luaţi loc, răspunse domnul Cridley, şi să vă scoateţi pălăria.

— Aţi procedat înţelept, spuse omul, conformîndu-se acestor recomandaţii, să profitaţi de condiţiile noastre din timpul verii. Zece la sută reducere. Destul de firesc, multă lume nu se gîndeşte la problema încălzirii în miezul unei veri ca cea de acum. Sau mai bine zis, mulţi oameni care nu sînt atît de prevăzători ca dumneavoastră, domnilor. Scuzaţi-mă, mi-am permis cam mult.

— Nicidecum, nicidecum.

— Am vorbit în numele meu. Am apreciat caractere omeneşti, în locul dimensiunilor pe care trebuia să le măsor aici. Aşa-i felul meu, domnilor, şi sper că mă veţi ierta. Mă ia gura pe dinainte, vă poate spune oricare dintre tovarăşii mei de lucru. Trebuia să spun colegi, ni se recomandă să spunem colegi. Din nou m-a luat gura pe dinainte. Vă rog să mă scuzaţi.

— Da, da...

— Fiecăruia dintre noi, în clipa cînd sîntem angajaţi, ni se face un scurt instructaj de calificare comercială. Ni se spune ce să vorbim şi ce să nu vorbim. Învăţăm cum să conducem un prospect, cum să prindem momentul cînd muşcă din momeală şi să apreciem exact clipa cînd să-i dăm lovitura de graţie. Este foarte pasionant.

— Dar ce este un prospect ? întrebă domnul Sole, sincer interesat.

Bărbatul se plesni cu putere peste coapsă, vrînd să se pedepsească pentru neglijenţa sa.

— Iertaţi-mă, iertaţi-mă, strigă el. Dar îmi turuie gura ca o morişcă. Doamne, ce-o să spuneţi despre mine ! Un prospect este o persoană, domnilor. O persoană căreia intenţionezi să-i vinzi ceva. Un prospect este un cumpărător înainte, adică înainte de a deveni cumpărător. E prospect un prospect care-i prospect. Asta e o glumă a noastră, a celor din această meserie. Un fel de poezioară pe care ne-o spunem unul altuia cînd ne întîlnim.

— Şi ce înseamnă ? întrebă domnul Sole.

— Ce înseamnă ? Ei bine... domnilor, de fapt nu ştiu nici eu. Zău, sînt cîţiva ani de cînd repet asta şi...

— Ceea ce auzim de la dumneata ne interesează în cel mai înalt grad, îl întrerupse domnul Cridley. Cred că acelaşi lucru îl gîndeşte şi prietenul meu. Şi pe noi ne interesează lumea afacerilor, a comerţului şi publicităţii. Nu ca profesionişti, vă daţi seama, dar mai învăţăm cîte ceva din cele aflate. Sosirea dumitale e aproape un tonic pentru noi. Nu încerc să vă flatez, domnule Harp. Domnul Sole vă poate încredinţa că nu e genul meu să linguşesc. Cred că am putea sta de vorbă o zi întreagă...

— Revenind la încălzirea centrală, domnule Cridley, spuneţi-mi, vă rog, la ce vă gîndeaţi ? Vă stăm la dispoziţie cu proiectul major, cu proiectul minor, precum şi...

— Ne interesează, domnule Harp. Ne interesează chiar foarte mult. Dar prietenul meu şi cu mine sîntem firi conservatoare. Nu ţinem să forţăm lucrurile. Nu-i aşa, domnule Sole ?

— Nu, nu ţinem de loc să forţăm lucrurile. Este adevărat că ne interesează, şi ne-ar face plăcere să aflăm cît mai multe lucruri despre sistemul dumitale. Am considera asta o favoare personală.

— Nici un fel de favoare, domnilor, ripostă domnul Harp. Pentru asta sînt aici. Este munca mea zilnică, meseria mea, slujba mea. Pentru o casă atît de mare cum e asta, n-aş ezita să propun proiectul nostru major. Căldură, căldură, cît mai multă căldură, nu ? Asta e ce trebuie într-o astfel de casă, doar dacă nu mă înşel. Observ că lucraţi în industria hotelieră. Vă spun eu, domnilor, o cameră confortabilă îi place la nebunie călătorului obosit. Am sau nu dreptate, domnilor ?

— Fără îndoială...

— Nu pot spune nici un preţ pînă nu vizitez întreaga locuinţă. O inspecţie amănunţită. Unghere, cotloane, ce vrei şi ce nu vrei. De acord, domnilor ? Pivniţele mă interesează în primul rînd. De obicei se începe cu pivniţele, pentru a fixa locul cazanului. De îndată ce amplasarea cazanului e rezolvată, este ca şi cînd ai avea un unchi ministru. Ha, ha, ha, rîse domnul Harp, scoţînd hîrtii dintr-o servietă. Să mergem la pivniţă.

Domnul Cridley şi domnul Sole se ridicară încet, aruncîndu-şi unul altuia o privire. O porniră în urma domnului Harp, care, după cum spunea el, avea fler personal pentru a se orienta într-o casă.

Odată ajunşi în pivniţă, domnul Cridley îşi drese glasul şi spuse :

— Aţi luat-o cam repede pentru noi, domnule Harp. De fapt, casa e administrată de o doamnă care se numeşte Burdock. Situaţia noastră este delicată. Domnul Sole şi cu mine am dori să discutăm chestiunea asta...

— Domnule Cridley, strigă domnişoara Burdock din capul scării. Ce faceţi acolo jos, domnule Cridley ?

Domnul Harp, realizînd iute situaţia, răspunse :

— Dumneavoastră sînteţi domnişoara Burdock ? Şi începu să urce scările.

— Eu sînt. Dar cine-i dumnealui, domnule Cridley ?

— Joseph Harp, doamnă, la dispoziţia dumneavoastră. Expert în instalaţii de încălzire şi inginer montor. Specialitatea mea este încălzirea centrală. Dumneavoastră aveţi nevoie, Harp vă oferă. Sîntem de acord, domnişoară Burdock ?

— N-am nevoie de încălzire centrală, domnule Harp.

— Nu-i acesta hotelul Rimini ? Şi domnul de jos, nu-i domnul Cridley ? Figuraţi pe lista mea.

— Te rog să pleci, domnule Harp.

— Numai o clipă, doamnă. Numai...

— Te rog încă o dată să pleci. Repede şi fără să lungim vorba. Te rog să dispari din faţa mea.

— Doamnă...

— Să ştii că o să mă plîng şefului dumitale. Îi deschise uşa, şi domnul Harp se strecură afară.

— Domnule Cridley, şi dumneata domnule Sole, nu vă mai ascundeţi în întuneric. Trebuie să-mi explicaţi ce s-a întîmplat.

— Frumoasa mea Boadicea, murmură domnul Sole, poticnindu-se în urma prietenului său, în timp ce urca treptele pivniţei.

Generalul Sanctuary îşi trase pălăria de paie peste ochi şi adormi. Visa că vorbea la telefon cu primul ministru. „Există un singur om în ţara asta", spunea primul ministru, „care are experienţa şi talentul militar necesar pentru a salva ceea ce mai este de salvat din încurcătura asta blestemată. Acest om eşti dumneata, generale. Ştiu că nu-ţi fac rugămintea asta în zadar. Aştept să-mi spui că eşti de acord, generale." Grădina era liniştită în după-amiaza aceea caldă. Albinele şi gîzele bîzîiau leneşe printre flori. Căpşunile se pîrguiau. Păstăile de mazăre erau mari şi galbene ; sparanghelul dădea seminţe, frunzele lui delicate contrastau cu pămîntul neîngrijit.

Generalul îl recitea pe Henty, singurul autor pe care îl preţuia. Volumul *Templul* stătea deschis lîngă scaunul său, paginile răsfoindu-se singure în timp ce el dormea. Citise cartea de douăsprezece ori, sau chiar mai mult. Putea să citeze din memorie pasagii întregi din toate operele lui G. A. Henty, şi deseori făcea lucrul acesta. „Nu există decît un singur om la care pot să apelez : dumneata, generale Sanctuary." Nu tot ceea ce visase era fantezie. Odată, cu mulţi ani în urmă, un prim ministru i se adresase în termeni destul de asemănători.

Basil Jaraby se apucă să facă curat în coliviile papagalilor, aşa cum făcea în fiecare săptămînă. Scoase tăvile şi le curăţă pe rînd. Frecă cu o perie de sîrmă beţişoarele pe care se odihneau păsările şi spălă bine vasul de apă şi cel de seminţe. Cercetă cu grijă jucăriile din colivii... mobile în miniatură de la căsuţele de păpuşi, clopoţel şi alte piese mici din lemn... asigurîndu-se că nu s-au rupt, devenind astfel periculoase. Păsărelele păreau vioaie, deşi le vorbea îngrijorat, temîndu-se ca nu cumva căldura să fie prea mare pentru ele. Camera nu era de loc potrivită pentru păsări : dacă deschidea fereastra era pericol de curent, iar dacă o ţinea mereu închisă se temea că nu au aer curat. Le pregăti masa de seară din seminţe şi puţină iarbă, şi înlocui spuma de mare şi meiul din colivii cu altele proaspete. Pe cel mai isteţ dintre ei îl învăţă să urce şi să coboare pe o scăriţă, iar pe altul începu să-l îmblînzească, întinzîndu-i degetul să se aşeze pe el.

Domnul Swabey-Boyns se muncea să combine, din bucăţele de lemn tăiate la traforaj, o machetă de proporţii mari a clădirii Parlamentului. Era o treabă foarte anevoioasă, şi se întreba dacă va apuca s-o vadă terminată. Cu o lună înainte, în spital, reuşise să facă una mai mică, dar nu mai puţin dificilă, după modelul vilei lui Ann Hathaway. Îndată însă se prăbuşi toată în pat, printre perne şi cuverturi. Surorile de la spital făcuseră haz ; mai tîrziu se amuzase şi el, găurind ceaceafurile cu forfecuţa de unghii.

Domnul Turtle îşi călcă legămîntul şi se gîndi la soţia sa. Murise în timpul primului război mondial, cînd el se afla în Franţa, după ce petrecuseră doar două zile împreună. Făcuse o pneumonie, şi în iureşul şi zăpăceala primelor zile de război nimeni nu putuse să-i spună cum s-a îmbolnăvit, sau cum a murit. La cinematograf, unde domnul Turtle se ducea cu plăcere, astfel de întîmplări erau poveşti romantice. Pentru el însă, realitatea nu era prea tristă, doar urîtă, exactă şi de neschimbat.

Pe vremuri, domnul Turtle mai păstra fotografii ale soţiei sale, poze spălăcite, în sepia, care deveneau neverosimile pe măsură ce treceau anii. Nu mai aveau în ele nimic din cea de altădată. Nu era decît un chip care acum aparţinea unei străine ; uitase cum arăta, îşi amintea însă în schimb alte lucruri în legătură cu ea. Rupsese fotografiile fără emoţie. Dar deseori, şi în ultima vreme foarte deseori, se surprindea plîngînd. Nu pricepea de ce la cinema sau pe stradă, fiindcă i se întîmpla mai ales cînd ieşea în oraş, îşi ştergea faţa tăbăcită cu batista, şi se căznea să înţeleagă ce se petrece cu el. Atunci îşi dădea seama că un amănunt oarecare i-o reamintea pe soţia lui. Se certa singur şi-şi spunea că se comportă ca un copil pentru că plînge în plină stradă şi-i obligă pe oameni să-l compătimească, să-l oprească şi să-l întrebe cum se simte. Făcuse legămînt, că nu se mai lasă furat de amintirea ei.

Domnul Turtle tocmai asistase la o nouă ecranizare a romanului *Roadele hazardului*. Filmul îi reînviase în minte războiul, cu stările lui sufleteşti inegale, cu plecările pe front în tren. Îl văzuse de două ori de la început pînă la sfîrşit, şi încă o dată scenele de la început. Ieşise cu durere de cap, clătinîndu-se pe picioare şi cuprins de moleşeală. Ca să-şi vină în fire se oprise să bea o ceaşcă de ceai la restaurantul cinematografului. Luase o pilulă, mîncase două bucăţele de pîine, şi acum încerca să se convingă că este foarte bine dispus : bătea darabana cu degetele pe faţa de masă, îngînînd o melodie. Se hotărî să telefoneze lui Cridley şi lui Sole şi să vadă dacă nu le-ar putea face o vizită la Rimini. Drumul i-ar lua un ceas sau două, iar prezenţa lor îl înviora întotdeauna, ca şi lucrurile pe care le spuneau. Şi-l aminti pe Cridley spunînd o dată, în spălător, nişte obscenităţi, iar pastorul cel scund şi gras care era pedagog la internat îl auzise şi-l bătuse, aşa gol cum era, de faţă cu toată lumea. Pastorul bătea mereu pe cîte cineva, care spusese sau făcuse ceva nepermis în spălător. Cu ani în urmă, se iscase scandal cînd doi foşti elevi se întorseseră şi-i trăseseră o bătaie pastorului scund şi gras.

Domnul Turtle îşi croi drum afară din restaurant. O chelneriţă alergă după el ca să-i spună că nu-şi plătise ceaiul. Îi dădu banii şi plecă să telefoneze la Rimini.

— Nu e nici o lună, se plîngea domnişoara Burdock, de cînd au fost aici femeile acelea îngrozitoare, cu corsetele. Şi acum individul cu încălzirea centrală. Cred că ghiciţi ce am să vă spun la amîndoi : dacă se mai întîmplă încă o

dată, voi fi obligată să vă cer să părăsiți pensiunea.

— O regretabilă neînțelegere, domnișoară Burdock, o greșeală involuntară.

— Pot găsi ușor alți amatori pentru camerele dumneavoastră. O mulțime de persoane așteaptă un loc la Rimini.

— Dar să n-o luăm prea în serios.

— Să n-o luați dumneavoastră prea ușor, domnule Cridley. Și nici dumneata, domnule Sole. De data asta scăpați cu un avertisment, dar fiți atenți... Cuvintele pluteau amenințătoare în aer. Domnișoara Burdock, ca o statuie acționată de o putere exterioară, părăsi majestuoasă veranda. Domnul Sole și domnul Cridley se întoarseră la ziarele lor.

— Încercare gratuită, spuse domnul Sole. Nu se cere aconto. Rețineți zece zile, apoi înapoiați dacă nu vă dă deplină satisfacție.

— Ce este asta ?

— Compania de tranzistoare a Marii Britanii. Un aparat de radio.

— Știi, mă bate gîndul să reiau legătura cu Harp. Am putea merge să-l întîlnim undeva, în altă parte, și să bem un păhărel. M-a interesat grozav ce ne spunea despre meseria lui...

— Fii atent, fii atent. Nu trebuie s-o supărăm pe stăpîna noastră fioroasă.

— Nu trebuie, pe naiba. Sîntem liberi, cu părul alb și trecuți de douăzeci și unu de ani. Burdock a devenit isterică.

— Știu, știu. Dar ne poate da afară oricînd dorește.

— Prostii. Ce rău vezi în asta, dacă mergem și ne întîlnim cu Harp undeva într-un bar discret și liniștit ? Dacă ne întîlnim ca prieteni, ce poate să ne facă Burdock ?

— Totuși, trebuie să fim prudenți.

— Așa vom și face. Am să-i telefonez lui Harp să fixăm o întîlnire. Ascultă ce-ți spun eu, adăugă domnul Cridley, și coborî glasul, căldura e ceea ce o tulbură pe Burdock. Îți dai seama ce dezastruoasă poate fi o perioadă de caniculă pentru fecioara noastră tomnatică ?

7

MOTANUL MONMOUTH, cu pene lipite încă pe bot, înaintă cu paşi siguri prin uşile verandei, căutînd ceva să distrugă. Unicul ochi ce-l avea sclipi vorace ; trecu de la covor la perne, pe deasupra teancului de reviste şi a coşului cu lucru de mînă al doamnei Jaraby, contemplă o clipă propria sa imagine reflectată de ecranul întunecat al televizorului, se opri pe ţesătura netedă a perdelelor, şi întinse o gheară cercetătoare. Perdelele se îndoiră sub apăsarea ei, iar pisica îşi arcui spinarea. De furie ghearele i se înfipseră în covor, iar Monmouth, dezgolindu-şi într-un rînjet falca masivă, mîrîi la smocurile de lînă.

— O, pisi, pisi, strigă domnul Jaraby, ce prostii sînt astea ?

Plesni pisica destul de tare peste fund, căci deşi o iubea şi avea nevoie de tovărăşia ei, simţul său de disciplină nu putea îngădui o astfel de devastare a proprietăţii sale. Monmouth făcu un salt pînă în partea opusă a camerei, scuipînd şi mieunînd.

— Nu, pisicuţa mea, nu merge aşa. Trebuie să ne schimbăm apucăturile. Trebuie să dăm ascultare celor mai mari. Domnul Jaraby se lăsă în genunchi şi îndreptă de mîntuială covorul răvăşit, înghesuind în buzunar firele de lînă pe care nu voia să le arunce imediat. Se aşeză la birou, iar Monmouth veni şi se întinse credincios sub scaun. Aşa cum avea obiceiul, domnul Jaraby începu să vorbească singur.

— N-are grijă să facă cumpărăturile cînd trebuie şi nici să aleagă ce cumpără, trebuie să mă ocup personal de legume şi de fructe. Nu vrea să-şi ia inima în dinţi şi să spună vînzătorilor : „Vă rog să tăiaţi o bucată în două ca să văd cum arată înăuntru". Cum poţi altfel să ştii dacă un măr sau un grape-fruit merită banii ? Eu cumpăr ce e mai bun de la vînzători ; ea de ce nu poate ? Este de-a dreptul supărător. Şi nu vrea nici să consulte un doctor. Un doctor i-ar da nişte tablete. Ar trebui să ia permanent calmante ; nu intră un om în casă să nu-şi dea seama că e ceva în neregulă. Şi trăncăneala asta fără noimă. Nimeni n-o poate răbda. Au observat şi Cridley şi Sole, şi tot clătinau din cap. Discută între ei şi mă compătimesc pentru nenorocirea mea. În curînd o să se spună : „Soţia lui Jaraby nu mai e în toate minţile." Ar putea chiar să mă considere vinovat că nu am dus-o la doctor sau că nu am internat-o, dar eu sînt cu mîinile legate ; nu pot face nimic, fiindcă ea refuză să admită că ar suferi de ceva. Toată familia ei nu era normală, taică-su, bea, iar maică-sa avea o privire fixă. Era un băiat la

şcoală care s-a spînzurat de un pom. N-am ştiut nimic pînă cînd nu mi-a destăinuit Dowse adevărul şi m-a pus să jur că n-am să-l spun nimănui. Au lăsat să se creadă că băiatul a căzut de pe o cracă, fiindcă astfel de lucruri e mai bine să le ţii ascunse. Dowse era cel mai înţelept om pe care l-am cunoscut vreodată. Auzi dumneata, cumpără de la băcănie lucruri pe care eu nu le accept la mine în casă. Şi acum îşi cheamă şi fiul.

— Şi-l cheamă şi are să vină, spuse doamna Jaraby, care tocmai intra în cameră. Are să vină duminică la ceai.

— Mi-ai mai spus asta. Şi nu o dată, ci de mai multe ori. Nu vreau să te contrariez. Îmi voi primi fiul, dar numai de hatîrul tău. Sentimentele mele rămîn neschimbate. Ştii care-i adevărul, dar n-ai curajul să-l priveşti în faţă.

— Ştiu care-i adevărul şi nu mai e nevoie să-l înfrunt. Am făcut asta la timpul său. Accept consecinţele faptelor tale. Am oare de ales ?

— Mintea ta a luat-o razna.

— Mintea mea e mai sănătoasă decît a fost vreodată. Judec limpede şi ştiu ce se cade să fac.

— Stai în faţa televizorului cu sonorul închis. Spune-mi te rog dacă nu e complet lipsit de noimă. Se poate numi asta o minte sănătoasă într-un corp sănătos ?

— O, clişeele astea îngrozitoare pe care le foloseşti ! Ce sens are fraza asta şi cum mi se poate aplica mie ? Mintea mea a supravieţuit

trupului. Dacă nu am altceva pentru care să fiu recunoscătoare, o am cel puţin pe asta.

— Poţi să fii recunoscătoare că ai un acoperiş deasupra capului. Ai tot ce-ţi doreşti în casa asta. Ce plăcere găseşti privind nişte figuri mute pe un ecran ?

— Tu nu auzi glasurile fiindcă auzul tău e mai puţin ascuţit decît al meu. Pe mine stridenţele mă supără.

— Un doctor te-ar face să-ţi revii la normal. Un doctor ţi-ar da pilule şi ţi-ar limpezi mintea.

— Cînd e vorba de mine, devii ipohondru.

— Am drept martori ochii şi urechile mele.

— Organe înşelătoare, tocite de vreme. Fereşte-te de ceea ce ar putea spune despre tine un doctor.

— Devii răutăcioasă fiindcă am nimerit unde trebuie. Eu sînt în posesia tuturor facultăţilor mele. Cum mi-aş păstra altfel postul în comitet, în legătură activă cu mii de oameni ?

— Ce-i prost la tine sînt facultăţile şi nu pierderea lor. Motanul tău a stricat covorul. În curînd nu va mai rămîne nimic bun în casa asta. A ros şi tapetul şi s-ar putea să ne atace cînd dormim.

— Monmouth e un animal bătrîn şi cumsecade, care îşi trăieşte zilele care i-au mai rămas de trăit. N-ar putea face nimănui vreun rău.

— Face rău păsărelelor, şi se tem de el şi cîinii din cartier. Fă-i o cuşcă solidă, ca să trăiască mai puţin fioros zilele care i-au mai rămas.

— Cauţi nod în papură pînă şi unei pisici nevinovate! Firea ta rece nu poate răbda în casă un animal care ar putea fi o mîngîiere pentru mine.

— Firea mea rece nu poate răbda un animal care ar putea să ne ucidă în paturile noastre.

— Iar ai început să vorbeşti aiurea. Ai mai auzit vreodată ca o pisică să facă aşa ceva? Cum poţi vorbi atît de nesăbuit?

— Monmouth poate crea un precedent. Ar fi un sfîrşit glorios pentru amîndoi; am apărea în ziarele de duminică!

— Nu mai discuta despre moarte. Vorbeşti despre moarte şi morţi cît e ziua de lungă. Îţi poţi închipui oare ce înseamnă să auzi pe o femeie vorbind despre moarte din zori şi pînă seara? N-ai pic de sensibilitate.

— Nu vorbeam serios. Dar pisica ta mă priveşte cu ură. M-ar sfîşia cu plăcere! Nu-i imposibil ca această glumă să se întoarcă pînă la urmă împotriva mea.

— Eu sînt un om fără complicaţii. Nu pot continua o asemenea discuţie. Am venit aici să-mi arunc privirea prin referinţele lui Basil de la şcoală şi prin scrisorile de pe vremea aceea.

— Dar acum Basil e om în toată firea. A trecut ceva vreme de atunci. Basil are patruzeci de ani.

— Îmi dau seama. Cine ar putea şti mai bine ca mine vîrsta lui? Aceşti patruzeci de ani n-au fost de loc uşori, o ştii prea bine.

— De ce mai scoţi referinţele astea? Ce importanţă mai au astăzi?

— Ne dezvăluie caracterul lui, şi ar putea fi un subiect de conversaţie în această situaţie care precedă întrevederea cu el.

— Sînt cincisprezece ani de cînd nu ţi-ai văzut fiul şi vrei să vorbeşti cu el despre situaţia şcolară! Care din noi vorbeşte acum fără noimă?

— Îmi pare rău că am amintit de ele. Mă uit doar ca să-mi împrospătez memoria. Nu înţelegi că fac tot ce-mi stă în putinţă ca să te ajut în chestiunea asta? Vreau să privesc trecutul cu ochii prezentului, să trec în revistă viaţa şi nelegiuirile fiului nostru şi să-mi dau seama de gravitatea faptelor sale. Eşti în stare să mă urmăreşti?

— Dacă m-ai întreba, te-aş putea lămuri uşor. Nu e nevoie de referate şcolare şi de cine ştie ce gîndire ca să afli adevărul.

— De ce să te întreb? În cazul ăsta, ca şi în toate celelalte, părerea ta nu oferă nici o garanţie. De ce să-mi pierd vremea ascultîndu-te, pentru ca după ore întregi de vorbărie abia să pot alege un cuvînt cu înţeles? Prefer să fac cum cred eu.

— Dacă în loc să te ocupi de referatele şcolare te-ai gîndi la zilele petrecute de el acolo, poate ai reuşi să tragi o concluzie. De fapt, ar trebui să analizezi o perioadă anterioară, cînd nu avea încă vîrsta să meargă la şcoală. Aminteşte-ţi zilele acelea aşa cum au fost, şi recunoaşte cinstit că au adus mult rău. Examinează situaţia cu obiectivitate, nu cu ochi de tată.

— Dai sfaturi cînd nu ţi-am cerut nici unul. Cum aş putea examina faptele altfel decît cu ochi de tată ? Doar sînt tată.

— Atunci acceptă responsabilitatea de tată. Nu glumi cu îndatoririle. Basil n-ar fi trebuit niciodată să meargă la şcoala aceea.

— N-am auzit bine ce-ai spus.

— Ba ai auzit. Dar nu mi-e greu să repet.

— De ce n-ar fi trebuit ? Ce vrei să spui cu asta ? Ce rău i-a făcut lui şcoala ? Aminteşte-ţi că şi eu am urmat cursurile ei.

— Nu prea uit. Hai să punem altfel întrebarea : Ce bine i-a adus şcoala ?

— L-a făcut... i-a deschis porţile lumii.

— L-a făcut om ? Nici tu nu crezi asta. I-a deschis porţile lumii este o expresie fără sens.

— Şcoala l-a îndrumat pe o cale. Putea s-o apuce pe oricare alta.

— Ai început să jonglezi cu vorbele. Ceea ce spui e o înşiruire de fraze tip.

— Dai vina pe şcoală ? Consideri această *alma mater* vinovată de păcatele lui de mai tîrziu ? Ai grijă, afirmi mai mult decît poţi să dovedeşti.

— Atunci vei ieşi învingător din discuţie, şi cel puţin o persoană va fi mulţumită în camera asta. Aşa ca pisica ta, care doarme ghiftuită sub scaunul tău.

— Te-ai îndepărtat de la discuţia noastră. Rămîi la acelaşi subiect. Sau poate şi Monmouth a contribuit la depravarea lui Basil ?

— Ce idee absurdă ! Cum ar putea o pisică să aibă de a face cu astfel de lucruri ? Şcoala n-a fost ea singură de vină. A dezvoltat ceva de mult existent în el.

— N-aş spune asta. Nu pot pricepe aşa ceva. Pe mine şcoala m-a ajutat, de ce nu l-ar fi ajutat şi pe Basil ? N-a strălucit acolo, asta aşa e. N-a excelat în nici un fel, n-a luat nici un premiu. E şcoala vinovată cu ceva ?

— Îi era teamă de ea. Tu te-ai distins şi ai luat premii. El urma să facă la fel. Şi-a dat toată silinţa, Dumnezeu e martor, dar un copil înspăimîntat nu poate realiza mare lucru.

— Trăncăneşti ca o femeie ! Te comporţi faţă de el ca unele mame nutrind sentimente nesănătoase faţă de fiii lor.

— Facem şi noi ce putem. Aşa sînt mamele. Sentimentul e mai puternic decît noi.

— Ce motiv avea să fie înspăimîntat ? Ce-l înspăimînta ? Pe mine nu m-a speriat nimic ; de ce să-l sperie pe el ?

— El e un temperament diferit, crescut în condiţii diferite. La şcoală pluteai în atmosferă ca o umbră. Iar aici, acasă, erai mereu prezent. Ce şanse mai avea să scape ?

— Încerci să mă defăimezi, să mă înjoseşti. Fiecare cuvînt e o insultă. Nu-i nimic de spus şi trăncăneşti spunînd mereu alte prostii. Ar trebui să consulţi un doctor. Cînd va veni Basil am să discut cu el chestiunea asta. O să-i pară rău cînd va vedea în ce hal ai ajuns. Şcoala are o vechime de cinci sute de ani, şi elevii ei s-au evidenţiat în toate activităţile. Totuşi tu vorbeşti despre ea ca şi cînd ar fi o instituţie demodată, lipsită de orice valoare. Ţin să-ţi amintesc că

în curînd voi deveni preşedintele asociaţiei foştilor elevi ai şcolii pe care tu o ponegreşti. Atîta lipsă de loialitate faţă de mine este de-a dreptul provocatoare, şi dacă aş cunoaşte legile aş putea găsi o clauză care să mă îndreptăţească să cer internarea ta. Şi acum vreau linişte.

— Poţi să vrei tu mult şi bine, dar n-o s-o ai. Ceea ce ai spus ascunde o ameninţare. Este o ameninţare care nu merită să fie luată în seamă, şi prefer s-o ignor. Nu te baricada în tine însuţi. Priveşte-te din afară, aşa cum te văd ceilalţi. Încearcă din cînd în cînd să intri în pielea lor. Şi acum vei avea liniştea pe care o doreşti. Nu trebuie să te frămînte ceea ce ţi-am spus. Am vorbit în principiu : e prea tîrziu să vorbesc altfel.

Se făcu linişte, şi cel care o întrerupse fu domnul Jaraby. Citind, ajunsese la unele pasagii pe care nu se putea abţine să nu le citească cu glas tare.

— *Biologia. Un elev silitor, dovedind seriozitate şi interes.* Ei bine, asta e ceva ; o promisiune, cred. Şi mai departe, în acelaşi raport : *Geografia. Hărţile, excelent.* O notă bună pentru domnişorul Basil. Dar vai, dintr-o dată, am schimbat cinstea pe ruşine. *Franceza. Leneş şi distrat. Nu-şi dă silinţa. Algebra. Nu arată să-şi fi însuşit nici măcar noţiunile elementare ale acestui obiect.* Foarte inegal, cînd sus, cînd jos, ca o păpuşă pe arc într-o cutie. Iată şi în trimestrul următor, compoziţia la latină : *Lucrare de cea mai bună calitate. Tot trimestrul a muncit cu sîrguinţă. Istoria. Foarte bine.* Nu e un prostănac, vezi ? Nicidecum. Tu asculţi ?

— Da. Ascult.

Dragă domnule Jaraby, pedagogul lui Basil a găsit de cuviinţă să mă informeze că atitudinea fiului dumneavoastră îl îngrijorează oarecum. Fiul dumneavoastră persistă într-o nesupunere care, deşi legată de o abatere fără mare gravitate de la comportarea de şcolar, rămîne totuşi un act de nesupunere. Pentru aceasta a primit nu mai puţin de opt pedepse, unele dintre ele foarte severe. Eu personal i-am aplicat o pedeapsă corporală şi l-am mustrat cu toată severitatea, dar mi se aduce la cunoştinţă că abaterea persistă. V-aş ruga, domnule Jaraby, ca în timpul vacanţei să discutaţi această chestiune cu fiul dumneavoastră. Cred că nu este nevoie să vă spun cît de penibil mi-ar fi să cer eliminarea fiului unui fost elev, dar sper şi sînt convins că nu se va ajunge atît de departe. Al dumneavoastră, cu stimă, J.A. Furneaux. P.S. Abaterea a constat pare-se în turnarea porţiilor de budincă în spatele caloriferului din sala de mese. Îmi aduc aminte. Doamne, îmi amintesc de scrisoarea asta ! Niciodată, în toată viaţa mea nu mi-a fost atît de ruşine.

Domnul Jaraby continuă să se uite prin hîrtii, apoi adormi şi se trezi strănutînd.

— Ea a nenorocit băiatul. Ar trebui să meargă la doctor şi să se termine o dată. E o adevărată pacoste. Vorbea singur, cu glas tare, deşi soţia lui mai era în cameră.

8

BASIL veni la ceai în strada Crimeea, însă vizita lui nu a fost un succes. Nu vorbi, îşi ascultă pe rînd părinţii gesticulînd, încuviinţînd din cap şi schiţînd cîte un zîmbet. Ochii lui, dublaţi de lentilele groase ale ochelarilor, păreau somnoroşi. Probabil că acum ia stupefiante, se gîndi domnul Jaraby ; apoi îşi înfrînă pornirea de a-şi învinui fiul. Pe doamna Jaraby o îngrijora mai ales starea hainelor lui Basil. Purta un costum în dungi, cu vestă, dintr-o stofă groasă complet nepotrivită cu vremea de afară. Din loc în loc era arsă şi pătată dînd impresia că e murdară. Gulerul şi reverele erau pline de mătreaţă, iar pe vestă şi pe pantaloni se vedeau pete mici făcute de seminţele păsărilor. Basil purta şi ghete. Erau bocanci militari grosolan făcuţi, negri şi nelustruiţi, pe care îi cumpărase cu o liră din rezervele armatei.

— Mănînci de ajuns ? îl întrebase doamna Jaraby, oferindu-i prăjituri de casă. Faţa lui durdulie avea un aer nesănătos, şi ea îşi reaminti boala lui de plămîni din colipilărie. Cum era posibil ca acest om să fie copilul pe care ea îl legănase de mult ? Cum era posibil ca trupuşorul acela cu pielea numai creţuri să se fi transformat atît de repede în cel de acum ? Oare cel de astăzi, se întreba ea, era acelaşi cu copilul care gungurise primele cuvinte, care se chinuise cînd îi crescuseră primii dinţi şi făcuse primii paşi şovăind, sau abia acum îl vedea aşa cum e în realitate, un bărbat de vîrstă mijlocie, care îşi tîrîie picioarele înainte de vreme ? Legătura dintre cele două imagini era din ce în ce mai ştearsă pînă se destrămă cu totul : i-ar fi fost imposibil să spună dacă omul care mînca în clipa asta prăjiturile făcute de ea nu era cumva un impostor.

— Mama ta s-a smintit, spuse domnul Jaraby după ce plecase ea din cameră. Încerc s-o conving să consulte un specialist, dar... Ridică braţele cu un gest de descurajare. Basil părea că se gîndeşte la altceva.

Domnul Jaraby adusese vorba despre referinţele şcolare şi vorbise pe larg despre comitetul foştilor elevi. În tot acest timp, soţia lui se agitase nerăbdătoare pe scaun, oftînd şi scoţînd exclamaţii scurte. Încercase, în timp ce soţul ei vorbea, să-l atragă pe Basil într-o conversaţie separată.

— Eşti fericit ? îl întrebă doamna Jaraby la plecare, în timp ce soţul ei, care-şi luase deja rămas bun, stropea florile în grădină. Eşti fericit în locuinţa pe care o ai acum şi cu ocupaţia ta ?

— Fericit ? Rosti cuvîntul de parcă se îndoia de înţelesul lui, de parcă era gata să scoată din

buzunar un dicţionar pentru a controla sau a se încredința asupra sensului adevărat.

— Eşti fericit, Basil, în viața ta de acum? Ţi-ar place să locuieşti aici cu noi? N-ar fi mai uşor pentru tine?

— Am păsărelele mele. Sînt fericit cînd mă ocup de ele.

— N-ai mai fi obligat să găteşti sau să-ţi faci patul. N-ar trebui să faci curat sau să deretici. Fosta ta odaie e aşa cum ai lăsat-o. Cearceafurile şi păturile te aşteaptă în dulapul de rufe.

— Eşti prea bună.

— Ai şi cheltui mai puţin, n-ar mai trebui să dai din buzunar pentru masă şi casă.

— N-aş putea. Odată rostite cuvintele, Basil îşi roti privirea căutînd o justificare.

— Ei lasă, nu e în firea ta să fii mîndru. E dreptul tău. Sîntem părinţii tăi. Casa e a tatălui tău, şi după moartea noastră îţi rămîne ţie.

— N-aş putea aduce păsărelele aici.

— Şi de ce nu? Le-am îndrăgi şi noi aşa cum le-au îndrăgit şi alţii. Curînd ne-am obişnui cu ciripitul lor.

— Nu e chiar atît de simplu.

— Am fost obligată să accept un motan care e aproape un monstru. Ce importanţă au cîteva păsărele în plus?

— Tocmai de motan mi-e teamă. Pisicile şi păsărelele nu se înţeleg.

— Ţi-e teamă că Monmouth ar putea să le facă vreun rău papagalilor? Monmouth e bătrîn, nu mai are mult de trăit. Dacă n-ar mai fi pisica în casă, ai veni?

— O, desigur. Păsărelele mele au mare valoare. La urma urmei, de pe urma lor trăiesc. Nu-mi pot permite să risc.

Basil plecă, iar domnul Jaraby, după ce termină de stropit, se întoarse în salon.

— Aşadar ăsta e fiul nostru, exclamă el instalîndu-se comod într-un fotoliu. Ea nu-i răspunse. Nu avea poftă de conversaţie.

— Pisi, vino aici, spuse domnul Jaraby. Vreau să vorbesc cu tine. Ce zici de Basil al nostru? Ah, bătrîne Monmouth, eşti singura mîngîiere care mi-a mai rămas la bătrîneţe. Îmbătrînim împreună, pisoiule. Sîntem ca doi fraţi, nu? Sîcîiţi şi chinuiţi de o femeie distantă. A, ai început să torci. Nu torci prea des, pisicule, şi eu nici atît. Ce bine e să stai fericit pe genunchii stăpînului tău, într-o după-amiază obositoare, ca cea de azi. Stăpînul tău e şi el fericit că are un prieten sincer...

— Ce dulcegării! exclamă doamna Jaraby. Lucrul cel mai simplu, se gîndi ea, ar fi să-i facă de petrecanie pisicii. Deşi ar fi preferat să le facă de petrecanie la amîndoi.

Basil, chinuit de o durere de cap, merse încet pe jos de la staţia de autobuz pînă la locuinţa lui. Vizita fusese destul de obositoare pentru el. „Îţi aminteşti de scrisoarea aceea, băiete? i se adresase jovial tatăl său. Dar de budinca turnată în spatele radiatoarelor? Ce importante păreau atunci toate astea! Ce serioşi şi ce încruntaţi eram! Abia dacă ai scos o vorbă toată vacanţa. Şi ţin minte că eu am fost foarte sever." Basil

își amintea cum aruncase în closet clemele de bicicletă ale tatălui său, cum dăduse cravatele lui unui vagabond, cum colecționa melci, cum punea pămînt în spatele pernelor unui fotoliu, cum fuma hîrtie și cum încerca să fumeze cărbune într-o pipă veche. Una dintre primele întîmplări pe care și le putea aminti Basil era cum mîncase o bucată de slănină așa crudă cum era. Își amintea ce îl făcuse s-o mănînce, și anume sentimentul că nu trebuia să facă acest lucru, că n-avea rost, deși nimeni nu-i interzisese. O ascunsese în fața de pernă și o mîncase seara, după stingere. Se încăpățînase s-o mănînce toată, deși îi făcea greață ; îi dăduseră lacrimile, stomacul i se întorsese pe dos, și cînd înghiți șoricul începu să vomite murdărind tot patul. La școală, Basil mai făcuse și alte lucruri pe care nu le știa nimeni, și anume luase cinci șilingi din buzunarul hainei lui Martindale, smulsese toate paginile din mijlocul volumului *Durell și Fawdry*, de Treece ; odată, cînd era internat la infirmerie, coborîse pe furiș noaptea din pat și privise printr-o gaură din perdele cum se dezbrăca o femeie de serviciu ; urmărise cu binoclul pe Rodd cel mare și pe Turnbill.

Aceste amintiri, trezite de evocările tatălui său, se perindau prin capul dureros al lui Basil, în timp ce se ducea spre casă, unde îl așteptau păsărelele lui. Ar fi preferat să nu se fi dus la ceai ; nu se putea obișnui cu schimbarea obiceiurilor sale. Știa că vizita îl va obseda, iar aceste imagini din trecut îl vor sîcîi pînă noaptea tîrziu. Erau mult prea apropiate, mult prea ușor de retrăit,

ca să le scormonească. Ar fi trebuit să prevadă toate acestea, să-și amintească de slăbiciunea tatălui său pentru trecut, și să-și fi dat seama că vizita lui în casa aceea însemna să se joace cu focul. Oftă în timp ce dădea păsărelelor de mîncare și le curăța tăvile din colivii. Ar fi vrut să se ducă undeva, sau să stea de vorbă cu cineva. Puse la fiert fasolea dintr-o cutie de conserve și scrise cîteva rînduri lui A.J. Hohenberg.

Dragă domnule Hohenberg, vă mulțumesc pentru scrisoarea de luni. Eu și toți ai mei sîntem bine, deși sînt nițel cam îngrijorat de papagalul cel mic pe care l-am cumpărat la Norwich, în ianuarie. A crescut repede și are glas bun, dar se mișcă încă greoi. Începe să năpîrlească și face febră, s-ar putea oare să aibă psitacoză ? Cunoașteți simptomele ? Dacă e așa, mi-ați putea indica un tratament ? Firește, după cele întîmplate acum cîteva luni cu Rubie, n-aș vrea să încerc ceva prea tare, dar v-aș fi recunoscător dacă mi-ați recomanda o doctorie bună și fără riscuri. Speranța că puiul cel mic ar putea fi roz mi-a fost spulberată cu cruzime. E albastru ca cerul și am să-l vînd cît mai curînd, deoarece nu e plăcut să ai mereu sub ochi o deziluzie. Al dumneavoastră sincer, B. Jaraby. P.S. Sper că la dumneavoastră totul e bine.

Seara tîrziu, domnul și doamna Jaraby stăteau din nou de vorbă.

— Nu-i adevărat că nu aud, spunea el. Adevărul e că așa cum ai reglat tu aparatul nu se aude nimic. Stai acolo tricotînd și te uiți la actori cum mișcă din buze, fără să auzi ce spun.

— E mai amuzant aşa. Poţi să urmăreşti mai bine jocul şi expresia feţelor.

— Dumnezeule !

Se căsătoriseră cînd erau foarte tineri. Pe atunci ea era mai supusă. Provenea dintr-o familie în care modestia copiilor şi respectul faţă de părinţi reprezentau legi ce nu puteau fi încălcate. De foarte puţină vreme ea renunţase la modestie, încetase să mai fie agreabilă şi împăciuitoare. Acum făcea ce-i plăcea şi-l enerva pe domnul Jaraby ori de cîte ori putea, cumpărînd conserve australiene pe care el le interzisese din cauza unei prejudecăţi împotriva acestei ţări, refuzînd să-i facă pe plac în problema fructelor şi legumelor, neglijînd să aducă apă la masă, deşi adusese totdeauna de cînd erau căsătoriţi, provocînd certuri inutile în legătură cu Basil deoarece îl invita la ceai şi apoi ameninţa că-l va aduce în casă, batjocorindu-i pisica şi bătîndu-şi joc de afecţiunea ce i-o purta.

Domnul Jaraby nu era dispus să consacre mult timp preocupărilor legate de soţia sa. Trebuia să-şi îndeplinească sarcinile de membru al comitetului, să scrie scrisori, să aprofundeze unele idei. Acum, de exemplu, trebuia să înceapă campania electorală, alături de colegii săi din comitet, pentru a-şi asigura postul de preşedinte. Ar fi trebuit să se gîndească la Nox, să-i ghicească intenţiile şi felul în care acesta avea de gînd să lovească la momentul potrivit. Purtarea soţiei îl făcea să-şi irosească timpul. Prezenţa ei continuă îl făcea să se simtă prost, de parcă ar fi fost bolnav. Va trebui să-şi desfăşoare campania electorală la

şcoală, printre colegi, de ziua foştilor elevi. Avea de gînd să stea de vorbă cu fiecare în parte, încercînd să obţină ori de cîte ori va fi posibil o promisiune categorică că i se va acorda tot sprijinul. „Am cam pierdut teren", îşi spuse el, dar reflectînd mai mult asupra situaţiei socoti că-i va fi uşor să-l recîştige. Răsuci butonul televizorului şi odaia se umplu de glasuri diferite vorbind în dialect.

9

— IERTAŢI-MĂ, domnule, exclamă femeia, ciocnindu-se de domnul Jaraby în dreptul tejghelei magazinului Woolworth. V-am lovit ? M-au îmbrîncit îngrozitor.

— Nu-i nimic. Sîmbăta e o îmbulzeală groaznică aici.

Jaraby îşi continuă drumul, însă femeia se ţinu după el, scuturîndu-i haina şi agăţîndu-se de braţul lui.

— Dorim vremuri mai bune, strigă ea, zîmbindu-i şi nelăsîndu-l să plece. Locuiţi pe aici ?

Domnul Jaraby, surprins de tonul ei direct, răspunse afirmativ.

— E un cartier plăcut, deşi nu mai e ca înainte. Aţi observat cum s-a schimbat ? Aţi locuit aici întotdeauna ?

— Da, am locuit.

— Vai, ce plăcut e să cunoşti un cartier aşa de bine ! Să te simţi în el ca la tine acasă !

Cînd intră în fructărie, femeia era tot lîngă domnul Jaraby. Îi vorbi despre legume şi-i dădu sfaturi, convins că intrase să facă cumpărături.

După ce fu servit, şi vînzătorul se întoarse s-o întrebe ce doreşte, femeia răspunse :

— Nu, nu. Sînt cu domnul.

— Am uitat numele dumneavoastră. Vă rog să mă iertaţi. Ne-am mai întîlnit înainte ?

— Ne-am întîlnit chiar adineaori la Woolworth. Vreţi să ne mai întîlnim ?

Domnul Jaraby, enervat, îşi scoase pălăria în semn de despărţire şi traversă strada, lăsînd-o pe trotuarul opus, de unde nu se putea mişca din cauza circulaţiei. Cînd intră însă la Cadena să bea o ceaşcă de ceai, ea era din nou lîngă el, cerîndu-i permisiunea să stea la aceeaşi masă.

— Mereng ! strigă femeia. Ce zici, ne ghiftuim azi cu mereng ?

— Am comandat un corn. Dar dacă doriţi, comandanţi mereng pentru dumneavoastră.

— Trebuie să am grijă de siluetă, dar acum, pentru că te-am întîlnit pe dumneata o să chefuiesc cu mereng. Nu eşti gras. Bine făcut, aşa cum trebuie.

Domnul Jaraby nu răspunse. Femeia continuă :

— Sufăr de ficat şi din cauza asta mă îngraş. Fac şi injecţii.

Domnul Jaraby tăcu. Se simţea stînjenit, singur în cafenea cu o necunoscută care-i vorbea despre ficatul ei. Chelneriţa îi aduse ceaiul, şi el începu să-l toarne încet, să-şi ungă untul pe pîine, făcîndu-şi de lucru pentru a nu conversa cu ea. Nu avea nici un ziar ca să citească. Privi peste umărul femeii.

— Mereng, comandă ea. Îmi fac de cap! Căldura asta, continuă ea, e ceva îngrozitor, nu găseşti? Nu-i de loc potrivită pentru o fată cu forme pline, zău aşa. În nopţi ca asta dorm goală goluţă, doar cu un cearşaf pe mine şi cu ferestrele în lături.

— Da, e greu de suportat, aveţi dreptate.

— Se vede că sînteţi bărbat fin. Să nu vă supăraţi dacă v-o spun, dar eu mă dau în vînt după bărbaţii fini. Prefer bărbaţii mai trecuţi. Să aibă mintea coaptă, dar sufletul tînăr. Şi cred că dumneata aşa eşti.

— Am şaptezeci şi doi de ani. Îmi arăt vîrsta şi adeseori o şi simt. Soţia mea e cu un an mai mare şi complet iresponsabilă.

— Ah, nu-mi vorbi de neveste! Sînt sătulă de subiectul ăsta. Spune-mi, nevasta dumitale e tot aşa de plinuţă ca mine?

— Nu prea. E slabă ca un schelet. Numai piele şi oase.

— Îţi plac alea mai subţirele? Eu nu sînt genul dumitale? Aş putea să-ţi aranjez o combinaţie.

— Vă cer iertare. Aş prefera să nu discutăm astfel de lucruri.

— Ia te uită ce timid e, drăguţul de el! Haide, haide, nu te jena dacă vrei să-ţi aranjez o combinaţie.

— Să-mi aranjaţi o combinaţie? Ce fel de combinaţie? Doamnă, vorbiţi lucruri pe care nu le înţeleg. Nu pricep.

— Am prietene subţirele de ţi-e mai mare dragul. Nici un pic de burtică. Zvelte ca nişte trestii, fără...

— Mă luaţi drept altcineva. Nu mai pot continua această conversaţie.

— Sau mai tinerele. Şi slabe şi grase. Una dintre ele a lucrat la trapez. Alta e numai muşchi, fostă profesoară de gimnastică. Taxatoare de autobuz, în uniformă. Canadiene şi chinezoaice. Fete în fustanele scoţiene sau în impermeabile. Gardiene de la închisorile de femei. Fete care s-au întors din armata izraelită. Negrese şi bunicuţe. Foste călugăriţe. Luptătoare de judo. Grecoaice.

Era tot atît de nebună ca şi soţia lui. Lumea este plină de femei nebune. Oare cînd nu era de faţă, se întrebă el, nevasta lui se purta la fel, vorbind ca o descreierată cu oameni necunoscuţi?

— Ne mai vedem? strigă după el femeia, în timp ce se îndepărta cu paşi mari spre casă. Ea ridică din umeri şi se strîmbă spre Swingler, care era aşezat la o masă mai încolo.

Domnul Jaraby observă pe stradă un poliţist tînăr care-şi făcea rondul, şi o clipă fu tentat să-i relateze cele întîmplate. Se hotărî să renunţe, căci însemna să-şi piardă prea mult timp cu explicaţiile. Poliţistul ar înţelege anevoie, l-ar pofti să meargă la comisariat şi l-ar întreba dacă vrea să depună o plîngere. Domnul Jaraby cunoştea toate acestea fiindcă adeseori făcuse reclamaţii la poliţie, deşi niciodată una atît de ciudată ca cea de acum. Constatase că poli-

ţiştii îţi fac tot felul de greutăţi şi te reped în mod politicos. Odată, un incident îl obligase să se angajase într-o lungă corespodenţă cu comisarul şef, în legătură cu un sergent de poliţie obraznic de la biroul de reclamaţii. N-ar fi vrut să mai treacă încă o dată prin toate astea. Şi totuşi simţea o mînie mereu crescîndă împotriva acestei femei. Faţa aceea lată, hidoasă, vopsită ca un papagal, dantura prost fixată care i se clătina în gură, mirosul de sudoare şi potopul nesfîrşit de prostii pe care le spunea. Dowse îi dăduse, ca de la bărbat la bărbat, adresa unei case de încredere care se mîndrea cu o clientelă formată exclusiv din liceeni şi studenţi. Dowse îi vorbise despre boli, despre băieţi tineri abia intraţi la universitate şi care se vîrîseră în încurcături. Îi citase cazuri despre groaza înnebunitoare care adesea îi împinge pe tineri pe calea decăderii totale sau a sinuciderii. Dowse fusese acela care îi dăduse, deşi cu altă ocazie, adresa unui croitor bun şi care-i recomandase o frizerie în strada Jermyn. Dowse ar fi făcut om din Basil, asta era mai presus de orice îndoială. Ce ciudate erau toate lucrurile astea : cît de influenţat şi — da, cuvîntul era perfect ales — cît de inspirat putea fi un om la o anumită vîrstă. Anii de maturizare. Dowse nu tolera prostiile. *Luptă cinstit, luptă pe faţă, să nu ascunzi nimic, să nu faci nimic de care ţi-ar putea fi ruşine :* cuvintele ar fi putut foarte bine să-i fie gravate pe mormînt. Şi cu gîndul la mormînt, îşi aminti răsunetul ca de tunet al imnului în capelă de ziua

morţii lui, şi liniştea care-i urmase. Dacă l-ar fi avut pe Dowse ca pedagog, Basil n-ar fi ajuns astăzi să vîndă păsărele dresate într-un bîlci. N-ar mai fi existat nici această dezbinare în familie, nici acest măr al discordiei între soţ şi soţie. Dezbinarea exista, şi va continua să existe. Ceaiurile politicoase de duminică nu erau acelaşi lucru cu şederea lui Basil în casă, cu păsărelele zburînd de colo pînă colo. N-avea de gînd să tolereze această situaţie. Cum îndrăznise ea oare să-şi facă astfel de planuri ! Ce importanţă mai avea acum, indiferent din ce punct de vedere ar fi privit lucrurile, întoarcerea unui fiu la vîrsta maturităţii ca să trăiască laolaltă cu părinţii ca un copil ? Voia oare să-l spele pe cap şi să-l îmbăieze, să-i cumpere jucării şi să-l trimită, spilcuit şi pieptănat, la serbări de Crăciun ?

Cît de puţini oameni, se gîndea domnul Jaraby, pot trăi păstrîndu-şi trupul şi mintea întregi. Şi cîte lovituri dureroase primeşti de la soţie, de la fiu, de la un ramolit ca Nox, sau de la vreo femeie ca aceea care se agăţase de el ca un scai. Dowse spusese că Nox o să-i dea multă bătaie de cap. „Nu face nici un sport, Jaraby. Nu arată nici un pic de entuziasm. Nu-l scăpa din ochi nici o clipă pe băiatul ăsta, Jaraby. Poate că nu-ţi place treaba asta, dar aici în internat formăm toti o familie şi avem îndatoriri unul faţă de altul." Dăduse greş cu Nox ; încercase şi dăduse greş. Nox cel de azi cu greu putea fi socotit o fiinţă cu care să te mîndreşti. Putea el oare să afirme cu toată convingerea că-l influen-

ţase în formarea lui? Şi totuşi asta îi ceruse Dowse. „Sînt ani hotărîtori, Jaraby. Acum se formează omul, acum i se precizează înclinaţiile. Ai grijă să-l influenţezi pe Nox, cum i-ai influenţat şi pe ceilalţi. Te cunosc bine, Jaraby. Am încredere în personalitatea ta." Domnul Jaraby izbucni în rîs. Într-adevăr, cu greu ar fi putut cineva să se mîndrească cu un individ neformat.

Se îndepărtă de magazine şi de îmbulzeală, paşii purtîndu-l spre o stradă lăturalnică, plină de verdeaţă, asemănătoare cu cea pe care locuia el. Intră într-o casă cu firmă de alamă, uitîndu-se la ceas să vadă dacă e punctual.

Doctorul Wiley, care era şi el un om în vîrstă, era îmbrăcat după moda veche. Nodul mare al cravatei era făcut mai jos decît în mod obişnuit. În spaţiul gol dintre nod şi guler se vedea un buton de alamă. Împreună cu forma gulerului şi croiala vestei, butonul sugera un frac, deşi doctorul Wiley nu purta astfel de haină. Domnul Jaraby intră direct în subiect.

— S-a schimbat foarte mult, doctore. Pierde şirul vorbelor şi spune lucruri fără noimă.

Doctorul Wiley se juca cu o lupă pe birou, mişcînd-o la întîmplare peste tipăriturile din faţa sa. Îi plăcea să facă ceva cu mîinile în timpul consultaţiei. Intră şi el direct în subiect.

— Se simte în putere?

— Aşa s-ar părea. E puternică ca un cal. Duce greutăţi şi face singură toată gospodăria.

— Aha. Nu trebuie să ridice prea mult, nici să se obosească în casă. Nu mai e tînără. La

vîrsta ei trupul e uzat. Ai grijă să nu se surmeneze. Convinge-o să se mai odihnească.

— Nu asta e problema. Spune că o să-l aducă pe fiul nostru să locuiască cu noi; l-a şi poftit o dată la ceai.

— Un om în plus în casă înseamnă fără îndoială muncă mai multă. Are cine s-o ajute?

— Vine o femeie. Ceea ce mă îngrijorează mai mult este felul ei nesăbuit şi iresponsabil de a vorbi.

— Poţi să-mi dai un exemplu? Ce fel de lucruri spune?

— Tocmai asta voiam să vă explic. Spune că fiul nostru trebuie să vină să locuiască la noi în strada Crimeea. În vechea lui odaie, pe care i-a şi pregătit-o. Şi o să-şi aducă şi păsărelele.

— Domnule Jaraby, asta nu-i de loc nesăbuit. Soţia dumitale simte nevoia să-şi aibă fiul mai mult în preajmă. Este firesc ca la vîrsta ei să înceapă să resimtă singurătatea. Încearcă, dacă poţi, să-i ţii mai mult tovărăşie. Mergeţi vreodată împreună la cinema?

— Unde să mergem? La...? Doamne sfinte, şi cu ce aş ajuta-o dacă am merge la cinema? Nebunia nu se poate trata la cinema.

— Dar n-am stabilit încă c-ar fi vorba de nebunie. Nu mi-aţi dat încă nici o dovadă.

— Am rupt orice legătură cu fiul nostru. Timp de cincisprezece ani nu l-am văzut şi nici n-am simţit nevoia să-l vedem. Cred că ea îi mai făcea cîte o vizită din cînd în cînd... dar el nu

ne călca niciodată pragul. Nu era dorit şi n-avea ce căuta la noi.

— Şi acum doamna Jaraby se gîndeşte la o împăcare. Este foarte firesc. Găsesc că e absolut normal şi de loc deplasat.

— Fiul meu, doctore Wiley, este aproape un criminal. A avut neplăceri cu autorităţile. Dar nu despre asta e vorba. Basil a fost o mare deziluzie pentru noi.

— Pentru dumneata. Poate însă nu şi pentru soţia dumitale.

— Oh, astea-s prostii. Nu cunoaşteţi situaţia. Discutaţi despre lucruri care nu fac parte din domeniul dumneavoastră.

— Încerc să vă ajut. Aţi venit să-mi cereţi sfatul.

— Nu-i adevărat. Am venit să cer nişte pilule sau tablete ca să-mi liniştesc soţia. Vă prefaceţi că nu înţelegeţi.

— Domnule Jaraby, să ne păstrăm firea.

— Să fim la locul nostru şi să nu ne depăşim atribuţiile. Vă repet, doctore Wiley, Basil e aproape un criminal.

— Oricum ar fi, eu nu pot să prescriu un tratament soţiei dumitale.

— Oh, Doamne Dumnezeule, de ce atîtea complicaţii pentru...

— Dacă strigaţi, domnule Jaraby, am să vă rog să plecaţi.

— Nu strig. Dumneata nu asculţi ce-ţi spun. Refuzi deci s-o tratezi pe soţia mea ?

— Nici vorbă de aşa ceva. Doamna Jaraby este pacienta mea. Am să vin să stau de vorbă cu ea şi, dacă e nevoie, am s-o examinez.

— Şi la ce ar ajuta asta ? Exageraţi. Am avut o zi extenuantă. Soţia mea bate cîmpii. Pe stradă sînt sîcîit. Ieri, încordarea datorită reîntoarcerii lui Basil. Nu cer mare lucru, un medic bun ar consimţi imediat. Este inutil să-i vorbiţi. N-are să admită nimic.

— Dacă socotiţi că sînt medic prost, vă puteţi adresa altuia. Rămîn totuşi medicul soţiei dumneavoastră. Doriţi s-o vizitez ?

— Nu, nici gînd de aşa ceva. Nici n-am pomenit despre asta. V-am cerut eu s-o vizitaţi ? De ce vorbiţi de lucrul ăsta ?

— Atunci ne oprim la această discuţie. Afară de cazul cînd reuşiţi s-o convingeţi să vină la mine.

— Credeţi că-i atît de uşor ? Daţi-mi nişte tablete sau nişte pilule pe care să i le pot pune în mîncare.

— Dragă domnule Jaraby, asta n-o pot face. Doctorul rîse ca să înviooreze atmosfera. Mi s-ar retrage permisiunea de a practica medicina.

— Vreţi s-o lăsaţi pe femeia asta să sufere ? Vreţi să mă lăsaţi şi pe mine să sufăr ? Ea refuză să ia vreun medicament. Nebunii cred că toţi cei din jur sînt nebuni. Bănui că ştiţi asta. După cele discutate nu mai pot să cred că sînteţi un medic care-şi cunoaşte meseria.

— Sînt nevoit să vă rog să plecaţi.

— Chiar plec. Am să cer ajutor medical în altă parte. Sînteţi un om fără suflet, nepotrivit

pentru meseria pe care încercați s-o practicați. Abia aştept să scriu toate astea centrului medical.

— Vă pot da adresa.

— Sînteţi vulgar şi obraznic, nepriceput şi ramolit. În mai puţin de o lună o să vă vedeţi firma în lada de gunoi.

Trecînd pe lîngă placa de alamă o izbi furios cu bastonul, julindu-şi încheieturile degetelor şi întrezărindu-şi o clipă în luciul ei faţa congestionată, descompusă de furie.

„Dacă doresc lucrul acesta cu toată tăria, atunci se va realiza. Va veni cu coliviile lui cu păsărelele şi le va da drumul să zboare prin casă, oricînd va voi. Am să le aud ciripind şi sporovăind, şi-l voi privi cum le învaţă să vorbească. Trecutul va rămîne îngropat şi uitat, şi nu-l va mai scormoni nimeni, niciodată. Va mînca lucruri bune, tocăniţe şi fructe exotice, şi biscuiţi la cafea. Mă voi trezi dimineaţa şi voi auzi ciripitul păsărelelor ; au să mă intereseze şi îl voi însoţi la expoziţii. Vor veni la noi în casă oameni să le admire şi să le cumpere ; nu oameni bătrîni, trişti şi capricioşi, ci oameni care discută cu entuziasm despre ceea ce îi interesează, care ştiu să recunoască o pasăre de soi şi să-ţi vorbească despre ea în aşa fel încît după un timp te pricepi şi tu, şi poţi discuta la rîndul tău."

10

ÎN ZIUA în care Basil s-a dus la ceai în strada Crimeea, domnul Turtle s-a dus să ia ceaiul la Rimini. Era un oaspete de duminică obişnuit, şi în afară de cei doi prieteni ai săi ajunsese să-i cunoască pe mulţi dintre locatarii pensiunii. Domnişoara Burdock îl aprecia mult, căci vedea în el, cel puţin asta era părerea domnului Cridley, o eventuală sursă de venit, în cazul în care ar deveni locatar al hotelului. De data aceasta, domnul Turtle nu-i găsi acasă pe prietenii săi.

— Nu-mi pot imagina unde au putut să se ducă, spuse domnişoara Burdock. Foarte rar ies duminica după-masă.

— Le-am telefonat. N-aş fi venit neanunţat.

— Ce zăpăciţi ! Nu-ţi face griji, domnule Turtle, o să ne ţinem companie unul altuia.

— O, desigur, cum de nu. Mă întreb doar ce li s-o fi întîmplat. N-or fi avut vreun accident ? Aţi fi aflat, nu-i aşa ?

— Nu te frămînta, domnule Turtle. O să stăm de vorbă amîndoi. Prietenii dumitale trebuie să hoinărească pe undeva.

Luară loc împreună în biroul domnişoarei Burdock, aşezat la capătul salonului. Ea cîrpea un cearşaf. Notele de plată şi chitanţele erau înfipte în ordine în ace lungi de metal aşezate pe birou. Lîngă ele erau o trusă de prim-ajutor şi o pereche de ciorapi de damă făcuţi sul.

— Tocmai am revăzut la cinema *Roadele hazardului,* începu discuţia domnul Turtle. O mare realizare artistică. Aţi văzut filmul, domnişoară Burdock ?

— Cu mulţi ani în urmă. L-am găsit foarte, foarte emoţionant. N-aş fi crezut că vă duceţi la cinema.

Cînd cosea purta ochelari fără rame, atît de mici încît păreau nişte ochelari de jucărie, care aproape se pierdeau pe faţa ei lată.

— Mă duc adeseori. Sînt pasionat după cinema.

— Şi eu, domnule Turtle. Mă duc la Gaumont, marţea.

Domnul Turtle căzu pe gînduri. Simţi că mintea o ia razna, desprinzîndu-se uşor de conversaţia prezentă. Făcu un efort ca să-şi revină, ca nu cumva tăcerea lui s-o jignească pe domnişoara Burdock.

— Marţea ? Ce-ar fi să mergem o dată împreună ? E plăcut să ai companie.

Chipul domnişoarei Burdock se lumină. Se opri dintr-o dată din lucru, şi capul i se aplecă pe umăr.

— Desigur, şi mie mi-ar face plăcere. Atunci, mergem într-o marţi ?

— Neapărat, într-o marţi, dacă marţea e ziua dumnevoastră.

— Marţea îmi convine. Nu e întotdeauna uşor să lipsesc de la hotel. Trebuie să mă ocup de atîtea, să supraveghez atîtea, încît nu mai termin niciodată.

Domnul Turtle oftă în semn de simpatie.

— Cîtă bătaie de cap aveţi, domnişoară Burdock !

— Simt nevoia să fiu utilă într-un fel. Îi iubesc pe bătrînii mei. O mîncare simplă şi un aparat de radio, asta e tot ce doresc.

— Ştiţi, eu locuiesc singur într-o casă întreagă. Uneori îmi pare prea mare pentru mine : camerele goale sînt deprimante.

— Dar dumneata, domnule Turtle, nu eşti căsătorit ? Cum te descurci singur ? Cine se ocupă de dumneata, cine face curăţenie ? Să nu-mi spui că pui singur mîna pe făraş şi pe mătură !

— O am pe doamna Strap care vine în fiecare dimineaţă.

— Doamna Strap ?

— Aşa o cheamă. E o femeie ceva mai tînără dar foarte dificilă.

— Cunosc genul. Am avut astfel de persoane şi aici, la Rimini. Se gîndesc numai cum să cîştige mai mult, şi puţin le pasă ce mijloace folosesc. Ce pacoste trebuie să fie pentru dumneata !

— Ce pot face, e pricepută şi ţine casa curată. Găteşte pentru prînz şi îmi prepară ceva rece pentru seara. De micul dejun mă ocup singur.

— Vai de mine, dar nu mi se pare de loc convenabil. Aici la Rimini trăim ca prietenii. Eu am grijă de toate, pensionarii mei sînt liberi ca păsările cerului. Mîncăm regeşte, ne odihnim, stăm la taifas. Sîntem cea mai fericită familie din lume ; nici unul nu se simte singur.

— E plăcut să ai pe cineva cu care să poţi sta de vorbă.

— La Rimini toată ziua stăm de vorbă. Sporovăim, sporovăim, ca nişte maimuţe vesele !

Ar fi amuzant să ai o păsărică într-o colivie. Crezuse că omul încerca să-i vîndă una, un papagal mic, albastru, pe care l-ar fi putut învăţa să vorbească.

— Duminicile dimineaţa, continuă domnişoara Burdock, ţinem o slujbă în salon pentru cei care nu pot să facă drumul pe jos pînă la biserică. Toţi iau parte cu foarte mare plăcere. Domnul Featherstone aranjează scaunele, domnişoara Edge cîntă la pian. Spunem o rugăciune, cîntăm un imn, iar eu le indic o idee la care să mediteze toată săptămîna următoare. Cînd bătrîna doamnă Warren s-a prăpădit, mi-a spus chiar în clipa cînd se sfîrşea :

— Draga mea domnişoară Burdock, mai spune-mi te rog un ultim gînd pe care să-l duc din partea dumitale Tatălui nostru din ceruri. Şi-atunci, dintr-o dată, mi-au venit în minte cuvintele lui Bunyan. I-am luat mîna într-a mea şi i-am spus :

— Draga mea, în lumea asta ai trăit cu credinţă, dar în cea în care te duci acum te vei folosi de mărturia propriilor tăi ochi. Nici n-am terminat bine că s-a şi prăpădit.

— A murit ?

— Împăcată şi fericită. Mulţumită că a murit în hotelul ei iubit Rimini.

Trebuie să le crestezi limba ca să-i faci să vorbească, dar asta o s-o facă individul ăla. Iar în timp ce ea stă acasă, el ar putea ţine colivia în şifonierul lui, şi în felul ăsta n-ar afla nimic.

— Ai venit cu o duminică mai devreme, strigă domnul Cridley în hol. Te aşteptam săptămîna viitoare, bătrîne.

— S-au întors prietenii mei ?

— S-au întors pramatiile, ciripi ea veselă. Vii, nevătămaţi, după plimbărică. Ceartă-i, domnule Turtle, pînă pun eu de ceai.

Pe verandă, domnul Sole şi domnul Cridley îi povestiră despre vizita domnului Harp, relatîndu-i cu ironie răutăcioasă rolul jucat de domnişoara Burdock.

— Poate c-ar fi bine să locuiesc aici, spuse domnul Turtle. Văd că vă distraţi puţin.

— Nu te pripi, Turtle. Asta-i o văgăună îngrozitoare, cu domnişoara Edge, smintită, pe culoarul de sus, şi cu maiorul Torrill pe care tocmai l-au luat fiindcă nu se mai putea ţine pe el. Dacă ai sta aici, viaţa noastră nu ţi s-ar mai părea atît de distractivă cum ţi-o închipui.

— Domnişoara Burdock mi-e simpatică. Are întotdeauna un cuvînt bun pentru mine.

Încercaseră din nou să ia legătura cu domnul Harp. Domnul Cridley telefonase la un număr pe care-l găsiseră într-o altă reclamă a aceleiaşi

firme de calorifere. Încercase de două ori, şi încercase şi domnul Sole de două ori, dar de fiecare dată li s-a spus că domnul Harp e plecat pe teren să viziteze clienţii. Se temeau să-i lase vorbă, ca nu cumva domnul Harp telefonîndu-le la hotel să fie din nou repezit de domnişoara Burdock.

— Te-ar fi distrat să-l cunoşti, Turtle. Ştie lucruri interesante despre o lume care pentru noi este complet necunoscută. Afli ce-i învaţă să spună pe aceşti agenţi comerciali şi ce metode folosesc ca să te convingă să cumperi.

— Ştiu. I-am văzut în filme. Pronunţă greşit unele cuvinte. Mulţi dintre ei sînt americani.

— Să nu vorbeşti despre asta în faţa domnişoarei Burdock. Nu-i poate suferi.

Domnişoara Burdock intră purtînd maiestuos o tavă cu ceai şi sandvişuri, pe care începu să le împartă.

— Şi-au cerut scuze, dragă domnule Turtle? Bărbaţii se agitară, ridicîndu-se anevoie în picioare, pentru a o saluta aşa acum se cuvine, apoi se aşezară ca să-şi primească porţia.

— Greşeala s-a lămurit. De fapt, se pare că era a mea.

Cei doi locatari mîncară şi băură manifestînd o neplăcere vădită faţă de hotărîrea domnişoarei Burdock de a le ţine companie. Îşi arătau nemulţumirea mormăind ceva nedesluşit în timp ce muşcau din sandvişurile cu ton. După plecarea ei, au continuat să fie nervoşi, certîndu-se între ei.

— Săptămîna trecută am fost la familia Jaraby. Sole a avut ideea să le ducem haine, de parcă ne-am fi dus la nişte refugiaţi. N-am reuşit să-l fac să priceapă că aşa ceva nu se cade ; am refuzat însă să intru într-un magazin de confecţii.

— Ai intrat tu, Sole ? Ai intrat tu în magazin să cumperi haine ?

— Cred că da, spuse domnul Cridley. Bănuiesc că în lipsa mea s-a dus să facă rost de boarfele după care tînjea atîta.

— Ştii bine că n-am fost. Faci o întreagă poveste din asta. Am făcut doar o comparaţie. Tu erai cel care voia să le ducă de mîncare.

— Mîncarea e ceva normal. Ceva care se duce, cum ai duce bomboane la teatru, sau fructe unui bolnav.

— Noi nu ne ducem la teatru.

— Am folosit un exemplu, ca să-ţi explic. Ai să spui apoi că soţii Jaraby nu erau bolnavi.

— Nici nu erau.

— Vezi, vezi.

Conversaţia trena. Cînd fu reluată, pe tema apropiatei sărbătoriri la şcoală a zilei foştilor elevi, schimbarea subiectului atenuă şi încordarea dintre ei.

— Ce-ar fi să facem un voiaj toţi trei împreună ? sugeră domnul Sole.

— Vrei să spui... vrei să spui că m-aţi lua şi pe mine ? Domnul Turtle era încîntat. Eşti prea bun, Sole.

— Neapărat, insistă domnul Cridley. Sole poate fi şi bun atunci cînd vrea. Uite care-i

situaţia, noi ne gîndim să facem o croazieră la Yalta. Arată-i lui Turtle prospectele pentru croaziere.

Domnul Sole scoase broşurile colorate din raftul cu reviste, le împărţi şi celorlalţi, şi începu să citească tare: *Nu este uşor să rezişti ispitei minunatelor recifuri de mărgean, lagunelor albastre, feericului litoral cu vegetaţie luxuriantă.* Fiţi atenţi, aici nu-i vorba de Yalta. Cridley se simte mai atras de Yalta, decît mine. Eu prefer Caraibele.

— După cîte înţeleg, spuse domnul Cridley, poţi avea opt cabine pentru o sută optzeci şi şapte lire. *O spălătorie perfect utilată este pusă la dispoziţia pasagerilor, care-şi pot spăla rufele murdare la preţuri accesibile.* Asta e ceva folositor... *Toate animalele aparţinînd pasagerilor vor trebui date în grija măcelarului de pe vas.* Nu ţi se pare puţin cam straniu?

— Şi mai departe nu dă vreo explicaţie? Parcă nu mi-ar veni să încredinţez un animal măcelarului.

— Mai departe spune că pasagerii vasului au la dispoziţie o guvernantă, dar nici o vorbă în plus despre animale. Spune de asemenea că pasagerii trebuie să aibă asupra lor un recent certificat de vaccinare împotriva variolii.

Insula veseliei, în care viaţa pulsează intens. Meşteşugarii lucrează ceramică frumoasă şi joacă prost crichet. E vorba de insulele Barbados. Ce le-o fi venit să spună că joacă prost crichet? Este o remarcă fără rost şi chiar jignitoare.

...La bord se găsesc saloane de coafură pentru doamne şi domni... orchestră... copiii pot fi daţi în grijă...

— Uite şi un prospect care oferă o vacanţă de Crăciun pe plajele însorite şi înmiresmate ale coastelor sudice...

— Mă faceţi să ameţesc, exclamă domnul Turtle. Privi atent o fotografie care înfăţişa ţărmurile sudice. Apoi adăugă: Domnişoara Burdock a voastră mi-a promis să meargă cu mine la cinema. Drăguţ din partea ei, nu?

— Nu e a noastră de loc, chicoti domnul Sole, făcîndu-i stîngaci cu ochiul domnului Cridley. După cîte aud însă, bătrîne, se pare că în curînd va fi a dumitale.

— Ia-o fără nici o jenă, spuse domnul Cridley. Ne stă ca un ghimpe în ochi.

— Pe vremuri am fost şi eu căsătorit, murmură domnul Turtle. Şi uitînd că le mai vorbise despre asta, le povesti din nou.

De îndată ce plecă, cei doi se priviră dînd din cap cu înţeles.

— Încearcă să scape de amintirea fostei lui soţii.

— A fost o vreme, afirmă domnul Cridley, cînd îl bătea gîndul s-o ia de soţie pe femeia care-i face curăţenie. Acum încearcă cu Burdock, nenorocitul de el!

— Doamne sfinte! Burdock îl toacă într-o clipă. S-a interesat adesea de averea lui. E o căţea neruşinată.

— Adevărat? Atunci e trist, Sole. În cazul ăsta ar fi fost mai bine pentru Turtle să fi murit.

— E mult mai tînără decît el. Aşteaptă să moară şi pe urmă să încaseze un cec gras.

— Să-i spunem acestei femei vampir să nu se atingă de el. La urma urmei e prietenul nostru.

— Să vorbim cu ea ? E ca şi cum ai vorbi cu pereţii !

— Hei, voi doi de acolo, cina e gata, strigă domnişoara Burdock. Domnul cel bătrîn m-a invitat la cinema. Aşa-i că e amuzant ?

Domnul Cridley se lăsase furat de imaginaţie atunci cînd spusese că domnul Turtle o ceruse în căsătorie pe femeia care-i făcea curăţenie. Este adevărat că suferea încă din cauza fostei sale soţii şi regreta, mai cu seamă în ultima vreme, că nu s-a recăsătorit ca să-şi îndulcească amărăciunea. Nu se gîndise însă niciodată să se însoare cu femeia lui de serviciu. Îl înspăimînta mereu ; era genul de femeie făcut să îngrozească pe cineva, dacă nu prin altceva, măcar prin înfăţişarea ei. Doamna Strap, Aries pe numele cel mic, avea patruzeci şi cinci de ani, era scundă, fără sîni şi acoperită din belşug cu broşe şi cercei. Părul era şamponat auriu. Îşi vopsea ochii cu verde, iar faţa era dată cu pudră de culoarea piersicii coapte. Deşi rujul îi mărea buzele, gura părea subţire şi tăioasă, de culoare metalică, ca cicatricea unei răni de mult vindecate. Aşa devenise spre bătrîneţe şi gura lui H.L. Dowse. Această asemănare nu-i reţinu atenţia domnului Turtle ; în această privinţă nu avea de loc spirit de observaţie. În mintea lui,

imaginea doamnei Strap era destul de confuză ; o zgripţuroaică gurală şi gălăgioasă, o adevărată pacoste de care avea însă nevoie. Cînd începea să vorbească ca un torent, ochii îi sticleau mînioşi, în timp ce limba n-avea astîmpăr. Purta nişte ochelari foarte complicati ; ochelari cu lucrătură pretenţioasă dar ieftină, cu colţurile ramelor ridicate în sus şi ascuţite : două cioburi de sticlă colorată, cu înflorituri de aur sau ceva asemănător la balamale. Aceasta era doamna Strap, căreia domnul Turtle îi lăsase o mie de lire prin testament, şi cu care nu intenţiona să se însoare. Era tot atît de diferită de domnişoara Burdock ca şi cerul de pămînt.

Domnişoara Burdock a fost răbdătoare cu el în timp ce-şi tîra anevoie picioarele cînd s-au întors de la cinema. Pe deasupra îi era şi somn, şi s-a sprijinit cu recunoştinţă de braţul pe care ea i l-a oferit. Băură împreună ovaltin în biroul domnişoarei Burdock şi cînd el începu să picotească ea îi oferi un pat să doarmă. Îi mulţumi, explicîndu-i cît de mult ar vrea să rămînă, dar refuză gîndindu-se că doamna Strap s-ar alarma dacă nu l-ar găsi acasă a doua zi dimineaţa. Ar putea telefona la poliţie şi la spitale, făcîndu-şi cruce ca în prezenţa unui mort. Nu înţelegea de ce obosise atît de tare. Îşi amintea doar că la cinema îl trecuseră toate năduşelile observînd că un pantof pe care îl descălţase la un moment dat nu mai era lîngă piciorul lui. Domnişoara Burdock chemă un taxi, şi cu o voce răspicată dădu şoferului adresa lui.

Swingler spuse :

— Poate aveţi impresia că faceţi o afacere proastă, domnule Nox ?

Domnul Nox, ca un sfinx meticulos, deschidea caietele şi aranja creioanele ca să poată fi folosite. Se opri o clipă şi întrebă :

— De ce ? Am căzut la o învoială. Să ne ţinem de ea.

— Domnul Jaraby era indiferent la braserie. L-am văzut cu ochii mei. Calm şi nepăsător. Cel mult puţin stînjenit, nimic altceva.

— Ideea asta nu mi-a plăcut de la bun început. Prea evident şi, să nu te superi, cam vulgar pentru dorinţa de a ne atinge ţinta.

— Doriţi să-l urmăresc în continuare ?

— Aşa ne-am înţeles.

— Şansele de reuşită scad.

— Cît timp mai există o singură şansă, trebuie încercat. N-ai de unde să ştii, domnule Swingler, dar planurile noastre au şi început să dea roade. Îţi mărturisesc că speram într-un deznodămînt rapid, o lovitură precisă şi un efect fulgerător. Se pare însă că aşa ceva nu e posibil. Dar a intervenit ceva nou. Noi adunăm dovezi împotriva lui Jaraby. S-a exprimat faţă de mine într-un fel care poate fi interpretat ca imoral. N-am avut martori, ştiu. Dar în acelaşi timp a fost văzut de dumneata, observator obiectiv, bînd o ceaşcă de ceai cu o prostituată. Ai fi dispus să semnezi o hîrtie în acest sens ?

— Dar femeia era în serviciul meu. Ştiam ce urma ; i-am urmărit pe amîndoi pînă în braserie.

— Pe prietenii mei nu-i interesează persoana dumitale, domnule Swingler, nici pe cine foloseşti şi nici pe cine urmăreşti pe stradă. De ce i-ar interesa ? Ei vor să vadă doar scena finală : Jaraby şi această femeie petrecînd discret la o masă retrasă. Aşa trebuie formulată declaraţia dumitale ; este suficient pentru scopul nostru.

— Ar fi imoral.

— Imoral ? Ar fi doar adevărul. Nu ţi-am cerut să minţi. N-aş face în nici un caz aşa ceva.

— Aş minţi prin omisiune, prin ceea ce aş trece sub tăcere.

— Prea despici firul în patru. Îţi repet, nu-i putem plictisi pe prietenii mei cu o serie întreagă de amănunte inutile. Obosesc repede dacă li se cere prea mult.

— Aşadar, ne jucăm de-a Machiavel ? rîse Swingler.

Domnul Nox îşi păstră seriozitatea.

— Să ne continuăm lecţia. Sincer vorbind, mi-e neplăcut să discut acest subiect.

— Aveţi perfectă dreptate, domnule. *Uccelli o animali, fiori în colori brillianti...* Pagina cincizeci şi şapte, exerciţiul nouăsprezece.

— Cu domnul Harp, vă rog.

— La telefon.

— Domnule Harp, aici e Cridley. Prietenul meu şi cu mine ne întrebam...

— O clipă, vă rog. Cu cine am onoarea ?

— Cridley. De la hotelul Rimini, din Wimbledon. Ne-am cunoscut acum cîteva zile. Domnul Sole şi cu mine...

— Dumneata eşti domnul care m-a făcut să bat drumul degeaba, acum cîteva zile ? O casă mare, întortocheată, persoane în vîrstă, o doamnă în rochie lungă ?

— Întocmai, domnule Harp.

— Ei bine, domnule Cridley, am impresia că afacerea noastră s-a încheiat.

— Domnul Sole şi cu mine vrem să ştim dacă v-ar face plăcere să beţi cu noi un pahar de vin ?

— O, eu...

— Şi să continuăm conversaţia noastră.

— Domnule Cridley, nu înţeleg ce doriţi.

— M-am gîndit că ar fi plăcut să mergem să bem împreună un pahar. Nu aici... înţelegeţi.

— Nu pricep, domnule.

— Ne interesează profesia dumneavoastră şi am dori să aflăm mai multe despre ea. Despre ce vă învaţă...

— Ha, ha, ha, rîse domnul Harp şi puse receptorul în furcă.

11

CEEA CE spusese H.L. Dowse era adevărat : pe vremea lui un băiat se spînzurase de un copac. Cu ani mai tîrziu, faptul fusese dat în vileag ; se spunea că îl povestise pe patul de moarte un profesor în a cărui conştiinţă întîmplarea avusese un răsunet puternic. După atîta timp însă, faptul nu mai prezenta importanţă. Nici un băiat din actuala generaţie nu-şi amintea întîmplarea, şi n-o cunoştea nici măcar din auzite. Într-o şcoală cinci ani reprezintă o generaţie ; şi de atunci trecuseră trei generaţii.

Totuşi, cînd se află adevărul, copacul deveni celebru. Elevii noi erau duşi să-l vadă ; şi era arătat şi părinţilor şi surorilor timide. S-a creat un adevărat ritual al copacului, mici ceremonii ciudate. „Dacă îl ocoleşti", îi spusese o dată un băiat fratelui său, „dacă îl ocoleşti încet de trei ori, o să ai ghinion : cîţiva băieţi au fost eliminaţi". Fratele cel mic, care abia terminase şcoala secundară şi dorea să arate ce poate, se încumetă şi ocoli pomul fără să fie apoi eliminat. Dar întorcîndu-se spre şcoală se împiedică şi-şi fractură genunchiul. Astfel, legenda pomului deveni

mai interesantă. Ajunsese să se spună că dacă fumai în apropierea lui te va prinde directorul internatului, dacă treceai noaptea la zece paşi de el, mama ta va fi găsită moartă dimineaţa, sau, dacă nu aveai mamă, atunci cea mai apropiată rudă feminină.

„Copacul lui Symonds reprezintă un desăvîrşit exemplu de superstiţie religioasă", afirmase recent un ateu la cercul de retorică al şcolii. Vorbise îndelung despre copac, deplîngînd efectul lui demoralizant asupra elevilor tineri lipsiţi de experienţă, şi cerînd ca poveştile absurde create în jurul lui să fie dezminţite oficial. În argumentaţia sa nu folosi exemplul creştinismului sub aspectul lui de superstiţie religioasă. Ştia cum să procedeze. Copacul făcea parte din şcoală, şi astfel era mult mai aproape de miezul problemei ; şcoala era societatea, iar el voia să folosească un limbaj pe înţelesul ascultătorilor săi.

„Şcoala poate face ce vrea, spusese H.L. Dowse. Poate avea ora ei proprie. Poate trăi aproape numai prin propriile ei mijloace. Îşi poate instrui mica ei armată, îşi poate tipări şi publica materialele de propagandă. Poate crea tradiţii, legi şi poate inventa mituri". Un dascăl al şcolii spusese odată elevilor din clasa sa că Noua Guinee face parte din Canada, şi că Dunărea curgea prin Spania. Nu folosea manuale, şi nu admitea decît hărţile pe care le desena el pe tablă. Pînă la urmă fusese descoperit adevărul, dar în mintea multora persistau şi azi ciudatele lui imagini geografice. Şcoala se conducea singură şi transforma pe măsura ei ceea ce considera că îi este

necesar. „O lume în miniatură", spunea H.L. Dowse fiecărui elev nou cu care stătea de vorbă. În schimb, odată, mai spre sfîrşitul vieţii, spusese : „Lumea este şcoala cuprinsă de nebunie".

Clădirile şcolii erau răspîndite pe o suprafaţă întinsă. Construcţii gotice, blocuri avînd curţi interioare, grădini cu forme geometrice, statui aşezate în nişe cu arcade, lespezi de piatră cu inscripţii, şi scări monumentale. Porticuri, coloane, urne greceşti, uşi de stejar cu clanţe masive de fier. Creneluri şi scări de incendiu, portdrapele şi monumente ale eroilor. Mici construcţii mai noi, clădite în stilul vechi, şi cîteva foarte recente cu un stil puţin deosebit : săli de muzică, săli de clasă, camere de recreaţie, laboratoare, toate purtînd numele celor care le-au construit. Directorul, conformîndu-se tradiţiei înaintaşilor săi, spunea că viaţa şcolii îşi avea centrul în capelă. Dar elevii săi nu i-ar fi dat dreptate, căci centrul vieţii din şcoală nu era acelaşi pentru fiecare dintre băieţi.

De ziua foştilor elevi se juca un meci de crichet între cea mai bună echipă a şcolii şi echipa foştilor elevi. Începea dimineaţa şi continua toată ziua, deşi nu s-ar fi putut spune că era atracţia principală. Ziua nu avea un moment culminant, pentru că era toată un moment culminant.

În timpul meciului de crichet, se auzea în surdină zgomotul aplauzelor şi pocnetul sec al mingii care se lovea de bastoanele de crichet ; siluete albe, care din depărtare păreau mărunte şi ciudate, se mişcau cu eleganţă pe teren.

Meciul părea la fel de nesfîrşit ca şi marea, în timp ce foştii elevi care nu luau parte la joc se adunau în grupuri, povestind întîmplări din trecut. Se organizau expoziţii de fotografii, de imprimate, de ceramică, de lucrări în lemn şi în metal, şi de legătorie de cărţi. Foştii elevi nu manifestau prea mult interes : expoziţiile se adresau în realitate părinţilor care vizitaseră şcoala cu o săptămînă înainte de ziua şcolii.

Doamnei Ponders nu-i plăcea ziua foştilor elevi. Era foarte bucuroasă să stea la soare şi să urmărească partida de crichet, deşi regulile jocului îi erau în mare parte necunoscute. În realitate însă, avea mai multe obligaţii : ca soţie a preşedintelui trebuia să ia loc la dejun alături de director, iar apoi să fie condusă de soţia acestuia întîi la toaletă, ceea ce n-o deranja, apoi în grădina de trandafiri, care nu o interesa de loc. Era obligată să întreţină conversaţie cu directorul şi cu soţia lui, o conversaţie anostă care ameninţa să înceteze după fiecare remarcă făcută, şi care apoi trebuia reluată, reînnodată de zeci de ori în timpul zilei ca să renască din propria ei cenuşă. Doamna Ponders îşi dădea seama, şi ştia prea bine că directorul şi soţia sa îşi dădeau şi ei seama, că era o convenţie absurdă. Pe director îl interesau probabil elevii, dar nu foştii elevi ; iar pe soţia lui, ca şi pe doamna Ponders, n-o interesau nici unii nici ceilalţi. Doamna Ponders se interesă de numărul elevilor din şcoală. Plictisit, deşi cu zîmbetul pe buze, directorul îi vorbi despre construirea şi organizarea interna-

telor. Ea îl ascultă atentă, în timp ce gîndurile îi fugeau la fiica ei care-i scrisese că voia să divorţeze.

După-amiază tîrziu, după ce porţile de pe terenul de crichet au fost scoase, avu loc în capelă o slujbă religioasă numită slujba reunirii. Se cîntară imnuri vechi, dragi tuturor şi de mult uitate, reînviind pentru cîteva clipe emoţia de altădată. *Cei care revin vor fi mai credincioşi ca înainte...* Imnul nu era prea nimerit pentru ziua foştilor elevi, deşi figura în fiecare an în program, motivul fiind sentimental : era cel mai emoţionant şi unanim îndrăgit. Seara avea loc în sala de mese banchetul foştilor elevi, se ţineau cuvîntări şi se rîdea cu poftă. Soţiile care participau la festivitate luau masa cu soţia directorului în sufrageria din locuinţa ei. Nu veneau în număr foarte mare şi nici foarte des, poate o singură dată în toată viaţa. Lady Ponders considera participarea ei un fel de datorie, nu atît faţă de asociaţie sau faţă de şcoală, cît faţă de soţul ei, care singur se simţea părăsit. După cină, avea loc al doilea spectacol de teatru cu piesa jucată de elevii şcolii. Primul spectacol se dădea de ziua şcolii. De obicei se juca Shakespeare sau Gilbert şi Sullivan. O dată se jucase Oscar Wilde şi altă dată, din greşeală, Ibsen. Anul acesta se juca *The Mikado*. Apoi oaspeţii se împrăştiau, unii dormind în hotelurile din localitate, alţii plecînd cu maşinile spre Londra.

Generalul Sanctuary stătea izolat, urmărind jocul de crichet. Nu înţelegea de ce venise. Luase acest obicei cu cinci-şase ani în urmă, şi de

atunci nu lipsise niciodată de la ziua foştilor elevi. Scorul pentru echipa şcolii era o sută opt la unu. Şcoala cîştiga întotdeauna. Cîştigase cînd era el elev şi cîştiga şi acum. Îşi amintea că pentru echipa şcolii, meciul din ziua asta era cel mai plicticos din tot sezonul.

— Generale Sanctuary, vă supăraţi dacă stau aici lîngă dumneavoastră ? N-am să vorbesc.

Ridică privirea şi văzu o rochie albastră de olandă şi o pălărie de pai, destul de drăguţă. Chipul care se ivea între ele îi era cunoscut, dar atîta tot : nu reuşea să-l identifice. Dintr-o dată prinse viaţă. Lady Ponders spuse :

— Ne-am cunoscut anul trecut. Sînt Lady Ponders.

Generalul Sanctuary zîmbi şi se ridică în picioare.

— Puteţi lua loc, lady Ponders. Şi nu vă jenaţi să vorbiţi. Sînt bucuros că am cu cine sta de vorbă.

— Ori de cîte ori pot, fur o clipă de odihnă. George a dispărut, iar eu va trebui să fac faţă la dejun şi să întreţin conversaţia. Mă aşteaptă o zi lungă.

— Nu trebuia să vă osteniţi să veniţi. Pe mine mă tentează ocazia de a face o plimbare plăcută, altfel aş sta liniştit acasă. În fiecare an aştept ziua asta cu nerăbdare, şi apoi regret că am venit. Cu cît îmbătrînesc, cu atît îmi dau mai bine seama cît de puţin ne cunoaştem.

Lady Ponders încuviinţă din cap.

— Pe ceilalţi îi cunoaştem mai uşor. Nu trebuie să-i trimitem la un psihanalist. Nu e necesar. Se înţelege ce spun ?

— Desigur.

— Sînteţi politicos. Mai sigur e că spun prostii. Am spus atîtea în viaţa mea, încît nu văd de ce n-aş spune tocmai acum.

— Vîrsta ne face ceva mai înţelepţi.

— O, da. Aveţi dreptate.

Lady Ponders aflase de la soţul ei că generalul Sanctuary luptase mult şi realizase mult în viaţă : mai mult decît soţul ei, mai mult decît ceilalţi foşti elevi, probabil mai mult decît oricare dintre cei prezenţi acolo.

— Sînteţi modest, domnule general.

— Adevărat ? Nu o fac cu intenţie. Nu ţin să par astfel.

— N-am vrut să spun asta. Ceea ce vreau să spun este că v-aţi putea permite să fiţi mai vanitos.

— Mă mir. În orice caz acum, cînd sînt pe cale de a deveni din nou copil, nu mai poate fi vorba de aşa ceva.

— Fiecare vîrstă îşi are compensaţiile ei. Spre exemplu, doi oameni mai tineri, un bărbat şi o femeie, n-ar putea vorbi cum vorbim noi acum. La nici o vîrstă nu v-aş fi putut spune, exceptînd una şi mai înaintată, că aveţi motive să fiţi vanitos. S-ar putea totuşi să gîndiţi că n-ar trebui să spun nici acum, că sînt plictisitoare.

— Devenim neutri, asta e ceea ce vreţi să spuneţi ? Sînt de acord, este adevărat. Un compliment făcut unei femei la vîrsta asta e un

simplu compliment. Poţi spune ce gîndeşti fără să fii interpretat greşit şi fără să trezeşti suspiciuni.

— Cînd cei vîrstnici se întîlnesc ca străini, cum e cazul nostru, se simt în largul lor. Pot vorbi deschis şi n-au nevoie să se prefacă. Eu sînt obligată să mă prefac faţă de soţia directorului, şi ea faţă de mine. Dacă ar fi de vîrsta mea, relaţiile dintre noi ar fi mai simple. Dar aşa cum stau lucrurile, aş putea foarte uşor s-o jignesc. Ce mult aş dori să putem renunţa la toate fasoanele astea !

— Oamenii de vîrstă mijlocie sînt foarte susceptibili, pun totul la inimă şi au foarte mare nevoie de încurajare. Sînt prizonierii felului lor de a fi, serioşi şi preocupaţi. Au pierdut ceea ce au fost obişnuiţi din totdeauna să preţuiască : tinereţea şi vitalitatea. Le e teamă pentru sănătatea lor, sînt îngroziţi că ar putea s-o piardă şi pe ea. Floarea vîrstei este un eufemism.

— Şi totuşi, în anii maturităţii se întîmplă mai multe lucruri...

Generalul fu de aceeaşi părere.

— Atunci se întîmplă totul. Eşti bătrîn şi tînăr în acelaşi timp. Îţi iei rămas bun şi începi să te pregăteşti. Copiii tăi preiau frînele care mai tîrziu vor trece cu totul în mîna lor. E foarte adevărat de exemplu că un bătrîn ajunge cu timpul ca un copil mic. Este privit de fiul sau fiica lui tot aşa cum îi privea şi el cîndva, ca o povară, ca o răspundere, ca o fiinţă slabă şi neajutorată care trebuie supravegheată şi călăuzită. Gîndiţi-vă la un om matur. Este tată atît pentru copii cît şi

pentru părinţi, şi grija lui trebuie să se îndrepte în acelaşi timp şi către unii şi către alţii. Vîrsta mijlocie e vîrsta cînd se moare, sau, în orice caz cînd ai ce pierde. La vîrsta noastră, sîntem favorizaţi, Lady Ponders. Este mai plăcut să fii trecut de şaptezeci de ani, decît să fii foarte tînăr. Nimic nou nu poate surveni acum în viaţa noastră. Să aştepţi totul, sau să nu mai ai ce aştepta... omul se obişnuieşte cu amîndouă. Sînt mai de compătimit directorul nostru, care nu e nici tînăr nici bătrîn, şi soţia lui care încărunţeşte.

— Mai există însă mici ambiţii, lucruri pe care ai mai dori să le faci...

— Aveţi dreptate în ceea ce priveşte cele mici. Sînt mărunte şi fără importanţă, şi adeseori nedemne de noi. Tot aşa cum ambiţia lacomă a copilului poate fi nedemnă de bărbatul de mai tîrziu. Priviţi, a mai căzut o poartă.

— Nu înţeleg prea bine ce înseamnă cînd cade o poartă.

— Nu vă osteniţi să aflaţi. V-aş putea spune toate regulile şi legile jocului de crichet, dar v-aş împovăra memoria cu nişte cunoştinţe inutile, greoaie şi plictisitoare.

— Tot aş uita pînă la anul, deşi nu va mai fi nevoie de un alt an. George nu va mai fi preşedinte, iar eu n-o să mă mai simt obligată să-l ajut.

— Am să spun şi eu la fel : nu voi mai veni la anul. Cînd va sosi momentul, am să vin totuşi. Toată viaţa am avut ceea ce oamenii nu-

mesc voinţă de fier ; e aproape o plăcere să simt că mă părăseşte.

— A mai căzut cumva o poartă ?

— Scorul este trei la o sută douăzeci. Foştii elevi stau ceva mai bine.

Se auziră aplauze în timp ce unul din jucătorii eliminaţi ieşea de pe teren. Mergea încet, cu faţa lipsită de expresie, cu bastonul de crichet sub braţ, scoţîndu-şi alene mănuşile. Soarele strălucea sus, orbitor şi fierbinte. Jucătorul următor se îndreptă spre poartă. Trei mingi au fost bine servite. Una îl lovi pe jucător, şi ceilalţi alergară, iar a doua ieşi de pe teren, dar nu se acordă *out*. Arbitrii de tuşe ridicară porţile. Era ora mesei.

Domnul Nox îşi roti privirea prin sala de mese. Nu se schimbase de anul trecut ; nu se schimbase prea mult nici de cînd fusese elev. Tavanul era şi acum pătat de untul aruncat cu vîrful cuţitelor. De o sută de ani dăinuia acest obicei ; astăzi, ca şi în trecut, în fiecare trimestru un băiat sau doi erau bătuţi pentru asta. Vechile cupe ale internatului stăteau şi astăzi pe aceleaşi socluri fixate pe pereţi deasupra caloriferelor învechite, în spatele cărora Basil Jaraby îşi răsturna farfuria cu budincă. Tacîmurile mai existau încă ? Se subţiaseră şi erau uzate, dar domnul Nox nu reuşea să-şi aducă aminte cum arătau ele altădată. Îşi aminti de băiatul care îi şterpelise tacîmul în prima zi din primul trimestru. O făcuse din răutate, păstrîndu-l pînă la sfîrşitul mesei, ca să-l oblige să mănînce car-

nea şi cartofii cu degetele şi să aştepte de la cineva o linguriţă pentru a-şi putea mînca grişul.

— Salut, Nox.

Cridley, Sole şi Turtle erau aşezaţi de cealaltă parte a mesei, în faţa lui, înghesuiţi unul lîngă altul, aşa cum stau de obicei prietenii. O clipă se gîndi că ar putea să-l ia peste picior, aşa cum fac adeseori bărbaţii cînd se adună mai mulţi şi se întîlnesc cu unul singur.

— Turtle se însoară, spuse domnul Cridley, făcînd haz. Turtle este un mire ruşinos.

Domnul Nox crezu că e o glumă. Turtle nu se putea gîndi serios la însurătoare ; Turtle era mai îmbătrînit decît oricare dintre ei ; cum ar fi fost posibil aşa ceva ? Cine s-ar fi uitat la un bătrîn ca el ?

— Nu pot să cred. Te iau peste picior, Turtle ?

— Turtle se însoară cu proprietara noastră, spuse domnul Sole. Cu nespus de frumoasa domnişoară Burdock. O nuntă albă, în septembrie.

— Fac haz pe socoteala mea, Nox. Mă însor din nou, asta e tot. Domnişoara Burdock, de la hotelul Rimini, a acceptat.

— Dar de ce ?

— Doi oameni singuri care-şi preţuiesc reciproc tovărăşia. Nu-i firesc ? Se căsătoresc oameni în fiece clipă. Şi la vîrste mai înaintate.

— Gînguresc ca porumbeii, la Rimini. Turtle o scoate în oraş, merg împreună la cinematograf.

Domnul Cridley folosise cu răutate cuvîntul gînguresc, ca să-i reamintească domnului Turtle

de trecut. Timpul trecea. El şi cu domnul Sole se resemnaseră în faţa acestei neputinţi, sperînd totuşi într-o schimbare.

— Nu ţi-aş recomanda aşa ceva, spuse domnul Nox, cu privirea aţintită în farfuria lui, fără să se refere însă la mîncare. Ai obiceiurile tale, Turtle, şi nu poţi să-ţi schimbi ritmul de viaţă. Orice femeie este un necunoscut. Te-ai gîndit că te-ar putea face să suferi ? Ar fi mult mai bine pentru tine să-ţi sfîrşeşti viaţa singur.

— Cel puţin o va ţine în frîu pe doamna Strap. Eu singur nu sînt în stare să mă descurc cu ea. Şi mai sînt şi alte motive.

— Tu n-ai fost niciodată căsătorit, Nox ? se interesă domnul Sole. Eu am fost, bineînţeles ; Cridley însă, niciodată.

— Asta nu înseamnă, protestă domnul Cridley, aruncîndu-le o privire plină de subînţeles, că n-am avut şi eu parte de femei, sau că nu m-aş pricepe la ele ori nu le-aş cunoaşte apucăturile. Am ales singur burlăcia, n-am rămas singur de nevoie.

— Am acum ca eleve femei, interveni domnul Nox, deşi, sincer vorbind, prefer compania bărbaţilor. Femeile au darul de a te scoate din sărite.

— Trebuie să fie amuzant să ai femei ca eleve, spuse domnul Cridley. Eşti singur singurel cu ele, nu-i aşa ? Numai cu cîte una ? Se poate întîmpla deci orice.

— Ce naiba vrei să spui ? Îţi baţi joc de mine, Cridley ? Ce vrei să insinuezi ?

— Nu fi absurd, Nox. Ţine-ţi firea. Am chef de glume şi fac haz de tine aşa cum s-a făcut şi de Turtle.

— Femeile sînt tot atît de deosebite între ele ca şi bărbaţii.

Domnul Sole, uitînd parcă de clipa încordată de mai înainte, interveni în tăcerea care urmă.

— Soţia mea era tot atît de deosebită de domnişoara Burdock cum este Nox de Cridley. Sau Turtle de George Ponders.

— Şi totuşi nu se deosebesc *chiar* atît de mult între ele ca bărbaţii, interveni un bărbat mai tînăr. Ele au copii. Asta le face la un moment dat să aibă multe lucruri comune.

— Nu văd logica acestei teorii, spuse domnul Sole cu răceală. Aici era o discuţie între patru prieteni.

— Bătrînii merită să primească lecţii, căci ştiu prea puţine, rosti repezit domnul Cridley. Acest tînăr inimos, un intrus în intimitatea noastră, ne-a lămurit într-o clipă. Mi-l aminteşte pe Harp, trădătorul.

— Nici unul dintre voi nu ştie nimic despre femei, izbucni domnul Turtle, cu o uşoară roşeaţă în obraji. N-aveţi nici un drept să judecaţi căsătoria mea cu domnişoara Burdock, sau să mă împroşcaţi cu vorbele voastre urîte. Am cunoscut în viaţa mea lealitatea unei femei cumsecade, o voi cunoaşte şi pe a doua. Cu asta am încheiat discuţia. Să n-o mai redeschidem astăzi.

Se auzi un ciocănit în masa directorului. Scaunele scîrţîiră. Urmă rugăciunea de la sfîrşitul mesei.

12

SE RIDICASE un nou corp de clădiri cu săli de clasă.

Domnul Jaraby îl examină cu un aer dezaprobator. I se păru cam înzorzonat, cam nepotrivit lîngă celelalte clădiri, mai nereuşit chiar decît noul internat, acea monstruozitate arhitectonică care provocase atîta consternare la începutul deceniului al treilea. Domnul Jaraby ar fi trebuit să fie mîndru. Asociaţia contribuise cu o sumă frumuşică la momentul respectiv, şi el însuşi fusese foarte activ la strîngerea fondurilor de la membrii ei. Îl căută pe director, nu atît pentru a protesta, cît pentru a-şi exprima speranţa că anexa proiectată pentru capelă nu va fi construită în acelaşi stil.

— Ramele acelea de fier ale ferestrelor, domnule director!

Directorul, care din motive personale nu-i putea suferi pe foştii elevi, zîmbi.

— Nu vă plac, domnule Jaraby?

— Nu, dar dumneavoastră vă plac? Pot place cuiva? O clădire comună, lipsită de gust, după atîtea eforturi!

— Asta este epoca în care trăim, domnule Jaraby.

— Am văzut planurile, nu semănau de loc cu realitatea de aici. Au fost modificate?

— Nu ştiţi cît de greu e să înţelegi ceva precis din planurile arhitecţilor? Au fost aprobate de guvernatori, de lordul Glegg, care ne-a dat majoritatea banilor, de asociaţia foştilor elevi şi, întîmplător, de mine.

— Să sperăm că anexa capelei nu va fi construită după acelaşi stil.

— Aceasta va fi într-un viitor îndepărtat, domnule Jaraby. Ce noroc am avut cu vremea!

— Poftim?

— Cum merge crichetul? Vreţi să mergem acolo?

Cînd va fi el preşedinte, nici nu se va pune problema ca soţia lui să ia parte la aceste reuniuni. Lady Ponders n-avea nici un rost aici, astăzi. Pur şi simplu se va comporta ca şi cînd n-ar fi căsătorit. Te poţi perfect aştepta de la ea, după ce ani de zile a fost indiferentă, să manifeste dintr-o dată un interes deosebit, şi asta în halul în care se găseşte ea acum. Ghicindu-i parcă gîndurile, directorul îl întrebă:

— Doamna Jaraby e sănătoasă?

— Nu. Departe de a fi sănătoasă. E într-o stare deplorabilă care mă îngrijorează. I-ar fi plăcut să continue, să intre în amănunte şi să-i povestească despre vizita la doctorul Wiley. Dar se gîndi că e mai bine să nu discute lucrurile astea în gura mare. Şi aşa, prea ştiau mulţi că e însurat cu o nebună.

— Îmi pare rău că aflu asta. Poate că e de vină valul ăsta de căldură.

— Foarte posibil. Am auzit despre astfel de lucruri. Dar nu poţi fi sigur : personal, nu prea am încredere în doctorii de azi. Hai să vorbim despre lucruri mai plăcute. Cine e tînărul care urmează să preia conducerea internatului lui Dowse ?

— Cred că e capabil. În orice caz vine la noi cu o reputaţie foarte bună.

— Îi va fi greu să fie la înălţime. Mă refer la Dowse, nu la cei care au venit după el.

— A, Dowse.

— Dowse, spuse generalul Sanctuary care se afla alături de ei, împreună cu Nox, nu-l vom uita niciodată pe Dowse, nu-i aşa Jaraby ?

— Eu, unul, n-o să-l uit, spuse domnul Jaraby, în timp ce directorul profită de ocazie şi se făcu nevăzut.

— Dowse, repetă generalul Sanctuary, e cea mai sinistră figură pe care am întîlnit-o vreodată.

— Vorbeam de H.L. Dowse, fostul director al internatului.

— Despre el vorbeam şi eu. Tot despre el vorbesc şi acum. H.L. Dowse era stricat, sadic, rău şi periculos. N-ar fi trebuit niciodată să ocupe funcţia pe care a avut-o.

— Dar Dowse...

— Îi ura pe toţi elevii, poate chiar pe toţi oamenii. Era mizantrop pînă în măduva oaselor.

Avea tertipurile lui, şi erau atît de multe că nu le mai putea şti pe toate.

— Ceea ce spui acum, Sanctuary, e de-a dreptul absurd.

— Îmi amintesc că odată m-a invitat la el în cameră, a deschis un carneţel şi mi-a citit cîteva din cele mai scabroase anecdote pe care le-am auzit vreodată. I-am spus ce gîndeam, şi atunci m-a pocnit cu toată puterea peste faţă. Am crezut că mi-a rupt nasul, dar am avut prezenţa de spirit să-l ameninţ că-l reclam directorului. Atunci s-a liniştit dintr-o dată şi m-a rugat să-l menajez. Spunea că e bătrîn şi că dezonoarea l-ar ucide. Închipuie-ţi, toate astea spuse unui copil de cincisprezece ani !

— Dowse nu se sfia atunci cînd era numai între bărbaţi să vorbească fără perdea. N-ai să pretinzi, Sanctuary, că tu n-ai povestit niciodată o anecdotă porcoasă ?

— Cele mai multe le-am spus la şcoală. Acolo, ele reprezentau jumătate din învăţătură.

— Exagerezi. Şi Dowse nu se poate apăra de calomniile tale. N-am mai auzit pe nimeni pînă azi să spună astfel de lucruri despre el.

— Erau lucruri cunoscute. Cel puţin aşa am presupus întotdeauna. Cred că nu mă înşel, nu-i aşa, Nox ?

— Nu, nici vorbă. Dowse era pe jumătate nebun.

— Părerea lui Nox... Domnul Jaraby îşi înghiţi cuvintele. Zău dacă am auzit vreodată astfel de baliverne !

— Dowse le spunea băieţilor că au să înnebunească. Îi trimitea pe elevii care absolveau la bordeluri unde nu se puteau îmbolnăvi, deşi ştia precis că nu era aşa.

— Bagă de seamă, Sanctuary, împingi lucrurile prea departe. Nu pot asista la o asemenea calomniere a lui Dowse. Ştii doar că am cea mai bună părere despre el.

— Spun adevărul.

— Ăsta nu e adevărul.

— Oricine...

— Nici un oricine. A fost un om capabil şi a făcut minuni pentru internat. Astăzi îi poartă numele.

— Faptul ăsta e un exemplu tipic de ipocrizie.

— E doar echitabil, nimic mai mult. Tu ai ceva împotriva lui H. L. Dowse, şi Nox la fel.

— Tot ce am împotriva lui, răspunse generalul Sanctuary, este că acest om m-a omorît pe jumătate. Izbucni în rîs, iar domnul Nox rîse şi el.

— Sînteţi nişte bătrîni caraghioşi, şi habar n-aveţi despre ce vorbiţi. Strigînd, glasul se piţigăiase. Generalul Sanctuary îi vorbi ca să-l liniştească.

— Nu-ţi face sînge rău, Jaraby. E aşa cum spui tu. Dowse era un tip cu o înaltă ţinută morală. Nu-i aşa, Nox ?

Cei doi bărbaţi, care nu făceau prea mare caz unul de celălalt, izbucniră din nou în rîs. Domnul Jaraby, furios şi dezorientat, se îndreptă singur spre terenul de crichet. Îl considerase totdeauna pe Sanctuary un om de bun simţ, cu judecata sănătoasă. Atunci ce rost avea prietenia asta la cataramă, cu Nox ? Nox avea o limbă ascuţită şi veninoasă, şi nu scăpa nici o ocazie să facă greutăţi. Domnul Jaraby simţea, şi asta nu pentru prima oară în ultimele săptămîni, că are de-a face doar cu proşti şi păcătoşi.

Se întinse într-un şezlong. Jucătorii intrau din nou pe teren ; echipa şcolii anunţase că pasează serviciul, scorul fiind o sută douăzeci la trei, şi acum trecea în apărare. Nox obişnuia pe vremuri să reţină scorul la meciurile de crichet ; domnul Jaraby îşi amintea vag de cineva care-i spusese odată că Nox ajunsese să ţină socoteala golurilor pentru prima echipă a şcolii. Închise ochii. Ca preşedinte, nu se va mai teme că-şi va atrage mînia lui Nox ; şi nici nu se va mai frămînta ca să afle împotriva cui vor porni atacurile lui veninoase. Ca preşedinte va putea din nou să-l ţină din scurt pe Nox, dacă va încerca să facă aşa cum îl taie capul. Ca preşedinte ar fi putut să-i ceară lui Sanctuary, cu cîteva clipe mai înainte, să-şi dea demisia din comitet ; nu era exclus ca într-o zi să fie obligat să i-o ceară şi lui Nox, dacă nu recunoşteau că afirmaţiile tendenţioase despre Dowse erau o simplă născocire a imaginaţiei lui Sanctuary. Dar aşteptînd această zi, în nesiguranţă şi inactivitate, temîndu-se să nu folosească vreun cuvînt care să supere pe cineva, toate astea nu-i erau de fel pe plac ; îl enervau şi-i dădeau senzaţia că e cu mîinile legate. Ar fi dorit ca la ultima întrunire, ceilalţi să

fi avut bunul simţ de a lua o hotărîre definitivă, ca să ştie în ce situaţie se află.

Domnul Jaraby adormi şi visă că era o siluetă îmbrăcată în alb în faţa porţii. Nu strălucise niciodată la crichet ; întotdeauna regretase că nu reuşise să realizeze repede un scor bun, să servească o minge imparabilă, precis şi la distanţă. Totuşi, se achitase onorabil, fără să se facă vreodată de ruşine. Îşi dăduse osteneala, şi primise în schimb răsplata bine meritată. Fusese ales al doilea înaintaş, şi era fericit, pentru că nu era unul din cei opt, ci unul care acţiona din proprie iniţiativă. Era în fruntea echipei. Pe vremea lui, echipa lui Dowse cîştigase patru sezoane la rînd Cupa Internatului.

Intrarea lui Jaraby la şcoală fusese mai mult sau mai puţin asemănătoare cu a tuturor celorlalţi. Suferise aceleaşi umilinţe ca şi Nox. Făcuse corvezi, fusese bătut, şi lenevise atunci cînd ar fi trebuit să muncească. Odată, la început, elevul pe care-l servea îl trimisese în oraş să-i cumpere un kilogram de zahăr. La întoarcere, punga moale, cenuşie, îi scăpase pe jos şi plesnise, zahărul împrăştiindu-se şi amestecîndu-se cu praful de pe şosea. Cu mîinile făcute căuş adună cît putu, dar trei sferturi se pierduse. Explică elevului ceea ce se întîmplase, iar acesta mai întîi îl bătu, apoi îl trimise înapoi să cumpere din nou zahăr. Avea faţa congestionată şi udă de lacrimi, şi-şi tîra picioarele pe acelaşi drum. Trupul, în plină creştere, era neformat şi deşirat, iar mersul, din cauza bătăii primite, nesigur. Ura întîmplarea, imaginea pungii de hîrtie sparte, graba

cu care se repezise să adune zahărul vărsat, faţa severă a elevului în momentul cînd aflase cele petrecute, gestul atît de liniştit cu care întinsese mîna după baston, şi mişcările îndemînatice cu care-l bătuse. Ani de zile mai tîrziu, Jaraby continua să-şi amintească de acest incident. Cînd Nox deveni elevul lui de corvoadă, şi se gîndi la cei pe care îi avusese înainte şi după, înţelesese cît de mult meritase el cele întîmplate atunci. Nu e greu să judeci lucrurile astfel, cînd ştii că totul se plăteşte. Chiar în drum spre prăvălie, realiza că obligaţia lui era să înveţe să treacă peste astfel de situaţii, şi să se deprindă „să înghită". Asta nu reuşise niciodată să-l înveţe pe Nox. Nox fusese incapabil să înţeleagă că-i va veni şi lui o dată rîndul, că pentru moment trebuia pur şi simplu să „înghită", trăind pentru viitor, fără să fie împotriva cuiva.

Domnul Jaraby se trezi odihnit şi înviorat. Tabela de marcaj arăta douăzeci şi cinci la cinci.

— Dimpotrivă, spunea generalul Sanctuary, cred că Jaraby ar fi un preşedinte excelent. Este exact genul de om care poate să se achite în mod ireproşabil de asemenea sarcină. Ponders e mai simpatic, dar mai puţin capabil.

Căutînd un aliat, Nox fu dezamăgit. Reîntors în ambianţa şcolii, unde fiecare colţişor amintea de triumfurile lui Jaraby, cauza lui părea pierdută. Nu pentru că ar fi deţinut vreodată elementele unei acuzaţii serioase. Toată povestea cu Swingler era ridicolă ; atît Swingler cît şi treaba pe care o făcea erau sub orice critică. Domnul

Nox se simţea ruşinat de meschinăria de care dăduse dovadă folosind serviciile acestui om. Hotărî să rupă relaţiile cu el şi chiar să nu-l mai întîlnească niciodată, deoarece îi era atît de antipatic. La vîrsta la care ajunsese, avea cel puţin dreptul să-şi aleagă oamenii de care să se apropie.

Sanctuary, deşi se vedea că nu-l simpatizează pe Jaraby, avea să-l accepte ca preşedinte. Pentru Sanctuary el nu era decît un clovn. Domnul Nox nu ştiuse că Dowse obişnuia să recomande bordeluri. Era limpede, sau putea fi limpede, că Jaraby se mărginise doar la a transmite informaţia mai departe ; nu exista nici o dovadă care să sprijine acuzaţia că el ar fi vorbit din proprie experienţă. Poate era cam ciudat că păstrase timp de jumătate de secol această adresă dată de Dowse. Simplul fapt de a păstra o asemenea adresă nu era suficient ca să poată reda imaginea dorită de domnul Nox a unui desfrînat înrăit şi declasat. Dintr-o dată, se simţi înfrînt. Era conştient de limitele posibilităţilor sale, şi aceasta îl durea ; nu mai realiza acum perspectiva victoriei. Jaraby rămînea stăpîn pe situaţie ; era firesc să fie aşa.

13

DOMNUL TURTLE şedea singur lîngă şopronul pentru biciclete. Pe vremea lui, şopronul nu exista, şi încerca să-şi amintească ce fusese înainte acolo. Un băieţel curăţa cu o cîrpă ghidonul unei biciclete, profitînd de ziua liberă.

Apropiindu-se de băiat, domnul Turtle spuse :

— Mi-am rupt cîndva piciorul în curtea asta.

Privi în jurul său, căutînd locul.

Băiatul se opri din lucru, atent la ceea ce auzea. Observă că pe vesta domnului Turtle se vărsase ceva ce lăsase o pată albă. Îl întrebă :

— Sînteţi un fost elev, domnule ?

Alunecase pe un băţ în timp ce alerga să vadă dacă are vreo scrisoare. Piciorul îi intrase între pietrele pavajului, şi osul s-a rupt din cauza greutăţii corpului.

— Am stat cu el în ghips aproape un trimestru întreg. A trebuit apoi să învăţ din nou să umblu.

— Şi Wigg şi-a rupt ceva, domnule. Cred că clavicula.

— Clavicula se rupe uşor.

De ce se amestecau în viaţa lui ? Şi de ce o vorbeau de rău pe domnişoara Burdock. Ce-i privea pe ceilalţi că el se însoară ? Oamenii bătrîni se căsătoresc şi ei, nimeni nu-i poate împiedica. Ştiau ei mai bine ca el ce înseamnă s-o vadă în fiecare dimineaţă pe doamna Strap cum intră în casă, bombănind fiindcă bastonul lui lăsase urme pe linoleum ? Ştiau ei ce înseamnă să alungi neîncetat imaginile care te obsedează, să cauţi prin parcuri un om cu care să poţi sta de vorbă ?

— Duminica, domnule, putem ieşi la plimbare cu bicicletele. Putem lua şi sandvişuri. Eu şi cu Wigg ieşim duminica asta.

— Wigg e prietenul tău cel mai bun ?

— Da, domnule. Tatăl lui Wigg are un Mercedes-Benz. Şi un cal pe care-l cheamă Fulger. Sînt foarte bogaţi, dar calul e bătrîn şi nu cîştigă niciodată la curse.

— Ce este, ce este celălalt lucru de care vorbeai ?

— Un Mercedes-Benz. Nu ştiţi ce-i, domnule ? E o maşină germană. Cred că e cea mai grozavă din lume. E foarte rapidă. Am fost cu ea cu o sută de mile pe oră. Pe autostrada M.I.

Domnul Turtle spuse :

— Cu bicicleta ta n-ai putea să prinzi viteza asta. Îşi însoţi gluma cu un zîmbet.

— Cred că nici cu o motocicletă, domnule. Ba nu, cred că o motocicletă ar putea prinde viteza asta. O motocicletă poate să fugă tot aşa de repede ca o maşină, nu-i aşa, domnule ?

— Cred că da, desigur. Ba chiar mai repede, aş zice.

Băiatul încuviinţă din cap. Domnul Turtle adăugă :

— Aveam un prieten bun, pe Topham cel mic.

Topham murise cu cîţiva ani în urmă, după o viaţă plină de succese. Domnul Turtle îi botezase un băiat şi în testamentul său îi lăsase ceva şi lui Topham cel tînăr.

— Cînd eram aici aveam pasiunea florilor sălbatice, spuse domnul Turtle.

— Da, domnule ? Eu în schimb mă pricep bine la tîmplărie. Trimestrul trecut am făcut o colivie pentru păsări. Acum e la expoziţia elevilor din cursul inferior.

— Am lucrat şi eu tîmplărie ; dar n-am fost atît de priceput. Nu-mi amintesc să se fi expus ceva lucrat de mine. Nici nu cred măcar să fi existat vreo expoziţie pe atunci.

— Noi avem în fiecare an o expoziţie de tîmplărie, domnule. Profesorul nostru e domnul Rathbone. Pe dumneavoastră cine v-a învăţat, domnule ?

— Ei, uite, ştii că nu-mi pot aminti nici asta. Cred că era un bărbat scund, cu mustaţă. E cam multişor de atunci.

— Domnul Rathbone poartă barbă. Ne învaţă şi olăritul, şi să tragem cu arcul. Azi e şi dumnealui aici, la expoziţie.

Nu trebuiau să vorbească astfel la prînz şi să discute în public chestiunile lui intime. La un moment dat chiar, se amestecase în conversaţie un om cu totul necunoscut. De ce discutau oare

cu atîta uşurinţă despre lucrurile astea şi rîdeau mereu, ca şi cînd el le-ar fi privit cu tot atîta uşurinţă şi s-ar însura fără să se gîndească bine ? Lui îi făcea plăcere să stea de vorbă cu domnişoara Burdock la Rimini, şi-i făcea plăcere şi să meargă cu ea la Gaumont. Era asta o crimă, o nebunie ? Credeau oare că el nu mai ştie ce vrea ?

— Este o B.S.A., domnule. Am primit-o de ziua mea, de la bunica. Părinţii mei sînt în Kenia, domnule.

— Poftim ?

— Părinţii mei sînt în Kenia. Vacanţele mi le petrec la bunica. Locuieşte la Totnes, în Devon.

Pe vremuri, stătuse o dată la Topham, în Yorkshire. Merseseră pe cursul unui rîu pînă la izvoare, înaintînd cu greu prin apă cu hainele legate pe cap. Trebuie să fi fost un spectacol ciudat, dar Topham spunea că aşa se merge. A reuşi să ajungi pînă la izvoare era ca şi cînd ai fi atins piscul unui munte. Probabil, gîndi el, acesta fusese unul dintre cele mai pasionante momente din viaţa sa.

— Kenia e un loc cam neliniştit astăzi.

Rosti cuvintele fără să se gîndească. După aceea îi păru rău.

— Este foarte frumos, domnule. Aţi fost acolo ?

— Nu, n-am fost niciodată. Am văzut însă fotografii.

— Uitaţi-vă, domnule. Şi băiatul scoase nişte fotografii dintr-un portofel ; peisaje şi animale, şi o casă cu copii şi oameni mari în faţă.

— Mama are de curînd un alt copil. Nu l-am văzut încă, dar am să-l văd vara asta. Plec acolo.

— O să... o să te distreze.

— Da, domnule. E amuzant să ai o soră pe care n-ai văzut-o niciodată.

— Mama ta e o doamnă foarte drăguţă.

— E fotogenică, domnule. Mai am o altă soră, mai mare ca mine. Şi ea învaţă tot în Anglia.

— Nu cumva ştii dacă e trei şi jumătate ?

— E patru fără un sfert, domnule.

— Trebuie să iau o doctorie pentru inimă.

— Da, domnule. Neapărat, domnule ?

— Da, trebuie să le iau.

— Şi dacă nu le-aţi lua, domnule, ce s-ar întîmpla ? Vi s-ar opri inima ? Aţi muri, domnule ?

— Probabil. Trebuie să duc o viaţă foarte liniştită, fără emoţii.

— Wigg spune că doctorii pot să-ţi scoată inima şi să ţi-o pună la loc.

— N-aş crede, dacă ar fi atît de bolnavă cum e a mea.

— Nu mi-ar place să mi se facă aşa ceva. Sentimentele vin din inimă, nu-i aşa, domnule ?

— Eu am auzit că ar veni din rinichi. Cred că tu ştii mai multe decît mine.

— Eu nu, dar Wigg ştie. Ştie de la tatăl lui. Ştie şi ce s-ar întîmpla dacă ai pune toate şinele de tren din lume, cap la cap, pînă la lună.

— Dacă ai pune toate şinele cap la...

— Ar trebui să călătorim numai cu maşina. Ce ziceţi, nu-i aşa că bicicleta e curată acum ?

— Foarte curată. Fără nici o pată.

— Aţi vrea să vedeţi colivia mea de la expoziţie ?
— Ce ? Colivia... ? A, da, desigur.
— Un moment, să-mi pun la loc bicicleta.
Îi spusese numele ei de botez şi-l rugase să-i spună pe nume, dar nu putea acum să şi-l amintească. Agnes ? Agata ? Angela ? Helen ?
Băiatul se întoarse de la şopronul unde ţinea bicicleta. Se îndreptară spre expoziţie.
— Acela e domnul Rathbone. Domnul cu barbă. Uitaţi şi colivia mea pentru păsărele.
— Da, pare foarte bine lucrată. Ai făcut-o singur ?
— M-a ajutat puţin domnul Rathbone. Deschizi portiţa şi pui pîinea înăuntru, şi gaura asta dintr-o parte e ca să intre şi să iasă păsările. Trebuie să fie făcută exact după mărimea potrivită ; dacă e prea mare, păsările n-o folosesc. Aţi vrea să-l cunoaşteţi pe domnul Rathbone ?
— Da, desigur.
— Domnul Rathbone. Vă prezint pe...
— Mă numesc Turtle.
— Dumnealui e domnul Turtle. Un fost elev. Domnul Turtle a făcut şi dînsul lucrări în lemn, domnule.
— Îmi pare bine, spuse domnul Rathbone, şi-şi strînseră mîna.
— Ce multe lucruri expuse, spuse domnul Turtle.
— Ne străduim cît putem. Elevii mai mari au făcut cîteva lucrări foarte reuşite. Vă interesează lucrările în lemn, domnule ?

— Doar fiindcă tînărul acesta... Domnul Turtle se uită în jur, căutîndu-l pe băieţaş.
— A şters-o, spuse domnul Rathbone.
— Un băiat bine crescut. Foarte simpatic. Lucru rar pentru vîrsta lui.
— Ne dăm toată silinţa cu ei. Desigur, nu mai sînt ca elevii din trecut. *Tempora mutantur,* cum spuneau clasicii.
— E un regret ?
— O simplă reflecţie, domnule.
— Ce anume ?
— Elevul de astăzi s-a schimbat faţă de cel din vremea dumneavoastră.
— Da. Bine, trebuie să plec. Sînteţi legat de... expoziţie ? N-aţi vrea să bem împreună o ceaşcă de ceai ?
— Mi-e teamă că sînt legat. Dacă am noroc, un băiat mai de treabă o să-mi aducă şi mie o ceaşcă.
Domnul Rathbone rîse şi îi strînse din nou mîna. Domnul Turtle, care tot răsucise între degete o monedă de şase pence, ca s-o dea băiatului, regretă că acesta plecase.
Ceaiul se servea sub un cort mare, care era proprietatea unei societăţi de alimentaţie. Erau şi prăjituri cu ciocolată, cornuleţe, sandvişuri, fursecuri, şi platouri de zmeură cu frişcă. Ceaiul era de proastă calitate, avea gust de metal ruginit. Curgea din nişte vase mari cu robinet, destul de uzate, care scoteau aburi şi şuierau ameninţător. De-a lungul pereţilor de pînză ai cortului erau aşezate vase cu flori, delfinium cu tulpini înalte, trandafiri şi pintenul ciocîrliei.

Soţia directorului se învîrtea aferată, încurcîndu-i pe cei care serveau.

— O prăjitură, domnule Turtle! strigă ea, mîndră că îşi reamintea numele. O prăjitură de ciocolată, cu multă cremă! Sau poate vreţi altceva. Dacă doriţi lămîie la ceai, să ştiţi că avem.

Domnul Turtle luă o ceaşcă de ceai şi o prăjitură. Soţia directorului avea dreptate, crema era bună şi din belşug. Se întrebă dacă n-ar fi mai bine să-i dea ei cei şase pence, ca să-i dea băiatului. Îşi amintea foarte bine figura lui, nu îi era greu s-o descrie. Dar soţia directorului vorbea acum cu altcineva.

Rămase singur, sorbindu-şi ceaiul dintr-o ceaşcă înflorată şi privind cum se umplea cortul de lume şi de zgomot de glasuri. El şi cu Topham aveau obiceiul de ziua foştilor elevi să dea tîrcoale cortului, pîndind cînd ia sfîrşit reuniunea ca să se strecoare înăuntru şi să ia resturile de prăjituri şi zmeură. Probabil era acelaşi cort, sau cel puţin tot unul vechi ; corturile astea erau făcute să dureze. Ar fi fost plăcut azi să fi putut sta de vorbă cu Topham, tot aşa cum Cridley discuta cu Sole, şi Sole cu Cridley. Deşi nu-şi dădea seama, ei erau puţin geloşi de prietenia lor. Le fusese foarte recunoscător astăzi cînd îl invitaseră să facă împreună cu ei o călătorie. Cînd simţeai nevoia de prietenie, acum ca şi în copilărie, întîmpinai totdeauna astfel de greutăţi.

O femeie în halat alb, cu o tavă în mînă, îi întrerupse şirul gîndurilor, invitîndu-l să ia napolitane. Oftă, zîmbi, şi luă una. Ce plăcut ar fi să audă acum un clopoţel care să-l cheme la porţia de cacao sau de lapte, iar mai tîrziu să-şi facă lecţiile şi să audă alt clopoţel care să-l cheme la dormitor, un loc gălăgios dar sigur. Ce plăcut ar fi să se strecoare, obosit şi ducînd dorul casei, între cearceafurile răcoroase. Se auzi chemat pe nume. Cineva îi mai oferi o ceaşcă de ceai şi-i puse o întrebare pe care n-o înţelese.

14

LA ORA patru, în timp ce domnul Jaraby gusta prima linguriţă de zmeură cu frişcă, doamna Jaraby dădea motanului său un somnifer. Toată ziua nu-i dăduse nimic de mîncare lui Monmouth. Fărămiţă somniferul, de patru ori doza prescrisă pentru un adult, îl amestecă cu peştele dintr-o farfurie, ştiind că va fi mîncat repede şi fără nici o ezitare. Se întîmplă întocmai. Monmouth zăcea în nesimţire pe podeaua bucătăriei, cu ochii măriţi şi fără expresie şi cu solzi de peşte în blană. Doamna Jaraby îl împunse cu coada măturii. Lovi apoi mai tare ; îi puse piciorul pe coadă şi treptat se lăsă pe ea cu toată greutatea corpului. Pisica nu se trezi. Doamna Jaraby aduse un sac.

Monmouth era mare şi greu de ridicat, şi doamna Jaraby se chinui pînă să-l bage în sac. Purta mănuşi pe care le scoase doar ca să lege sacul la gură cu o bucată de sfoară. Tîrî sacul pînă sus gîfîind la fiecare treaptă. I se păru la un moment dat că pisica se mişcă, şi lăsă sacul jos, îndepărtîndu-se îngrozită la gîndul că ar putea să-l rupă şi să scape. Se opri în capul scărilor, privind în jos la sacul care era cam la jumătatea drumului. Acum era complet liniştit ; îl tîrî mai departe de-a lungul ultimelor trepte, pe palierul scării şi pe pardoseaua netedă a băii. Se opri, privind cînd sacul cînd cada plină pe trei sferturi cu apă. Se încordă, ridică sacul, şi-l rostogoli încet peste marginea băii. Trebui să-l fixeze pe fundul apei cu un scaun.

La ora cinci şi jumătate, doamna Jaraby se întoarse în baie, întinse pe jos un impermeabil vechi al soţului său, scoase scaunul din cadă şi apoi trase sacul. Îl înveli în impermeabil, legîndu-l cu sfoară ca să nu se desfacă. Îl scoase din baie, lăsîndu-l să alunece singur pe scări în jos. Din hol îl tîrî prin bucătărie în curtea din dos. Golise o ladă de gunoi şi o pregătise, aplecînd-o pe o parte. Împinse sacul înăuntru, ridică lada la loc în picioare, acoperi sacul cu cutii goale de conserve, ziare şi coji de cartofi, apoi îi puse capacul.

Doamna Jaraby goli cada, o spălă şi făcu ordine în casă. Îşi puse o pălărie, luă bani din geantă şi plecă spre staţia de autobuz. Ar fi putut să trimită telegrama prin telefon, dar voia să vadă scris negru pe alb. Îi scrise cu scrisul ei foarte subţire, folosind peniţa uzată de la oficiul poştal. Cerneala se întinse pe hîrtia poroasă, dar funcţionara de la ghişeu reuşi să citească. Doamna Jaraby se asigură că l-a înţeles.

Păsărelele tale nu mai sînt în pericol. Monmouth a murit azi. Vino cînd vrei. Cu dragoste. Mama.

15

PORTRETUL lui H.L. Dowse, figurînd în galeria pedagogilor de frunte ai internatului, atîrna în sala de mese. Privindu-l, domnul Nox se întreba dacă ceea ce spusese Sanctuary era adevărat. Portretul nu conținea nimic care să întărească cele afirmate de el, deși cu greu te-ai fi putut aștepta să găsești ceva. Directorul ținea o cuvîntare, mulțumind foștilor elevi pentru contribuția lor la noua clădire cu săli de clasă. Domnul Jaraby ar fi dorit să poată ține și el o cuvîntare, în care să critice serios arhitectura construcției. Sir George Ponders, care își aștepta rîndul să vorbească, ar fi fost mulțumit să nu țină nici un discurs.

— Desigur, desigur. Domnul Sole se arătase surprins atunci cînd domnul Jaraby îl somase în legătură cu președinția. Mă surprinde că mă întrebi ; firește că vei avea votul meu. Și pe cel al lui Cridley. Pot să garantez pentru Cridley. Și domnul Sole continuase spunînd că după părerea lui domnul Jaraby avea să fie ales fără opoziție.

Se aplaudă, bătîndu-se în masă cu mîna dreaptă. Cîțiva dintre foștii elevi mai tineri, care o șterseseră în oraș, băteau în masă cu paharele de coniac, iar doi dintre ei, cu lingurile. Departe de ei, în sufrageria din locuința directorului, douăsprezece soții o ascultau pe soția lui vorbind despre probleme privind personalul casnic.

Domnul Jaraby se plimbă ca în fiecare an prin locurile pe unde umblase altădată. Fusese prezentat cîtorva profesori noi, băuse un pahar de vin cu unul pe care îl cunoștea de mulți ani, stătuse de vorbă cu editorul revistei școlii și discutase cu căpitanul echipei sportive lista meciurilor din anul viitor. Mai devreme, în cursul după-amiezii, îl văzuse pe Turtle însoțit de un băiețaș, și pe Cridley și Sole așezați în bancă într-o clasă, ca niște elevi.

— Turtle, n-ai să uiți de ultima noastră adunare de comitet, nu-i așa ? Nici de banchet ?

Domnul Turtle promisese că nu va uita. Viitorul președinte avea să fie domnul Jaraby ; domnul Turtle socotea asta drept un fapt sigur. O și afirmase, în două rînduri.

Generalul Sanctuary se gîndea că ar fi mai bine să rămînă în camera lui de la hotel și să bea coniac, decît să asiste la piesa *The Mikado*, pusă în scenă de elevii societății dramatice. Văzuse prea multe reprezentații cu piesa aceasta, apoi era insensibil la genul declamator.

Directorul vorbi mult și cam deslînat, apoi luă cuvîntul sir George, dar nimeni nu reuși să audă ce spunea. De cîteva ori pierdu șirul și

trebui să reia întreg paragraful, dar nimeni nu observă fiindcă nimeni nu auzea nimic.

— Pot conta pe tine, Sanctuary? Pot conta pe tine să mă susţii ca preşedinte? Generalul Sanctuary îi răspunse:

— Doamne sfinte, ce-ţi vine să-mi pui o asemenea întrebare? Şi se îndepărtă, fluierînd.

Deşi era încă lumină, vitraliile cu plumb din sala de mese făceau necesară lumina electrică. Ferestrele înalte şi înguste erau întunecoase şi fără draperii. Cînd soarele lumina vitraliile colorate se vedeau scene laice. Acum însă, soarele nu ajungea pînă la ele; ici-colo se vedea cîte un colţişor roşu prăfuit sau unul albastru ca cerneala, mici stropi de culoare într-o mare de beznă. În rest, sala mare era destul de veselă. Fumul de tutun se înălţa în rotocoale spre grinzile înalte ale tavanului, iar carafele cu băuturi erau îngrămădite în dezordine pe mese. Cupele internatului şi argintăria fuseseră lustruite în vederea banchetului: era o atmosferă de sărbătoare şi bună dispoziţie; lemnăria pereţilor lucea, iar feţele oamenilor erau radioase. Se simţea totuşi în atmosferă o urmă de nostalgie, legată mai curînd de alte aniversări ale zilei foştilor elevi, sau de alte reuniuni. Gîndul fugea în trecut, la clipa cînd, la acelaşi dineu, o servitoare scăpase o tavă cu nuci pe podea, şi cînd un tînăr din Orientul Mijlociu sărise pe neaşteptate pe o masă şi începuse să vorbească înflăcărat cerînd ajutorul trupelor britanice pentru ţara sa.

În faţa unui pahar de coniac, domnul Turtle se simţea nostalgic în felul său, şi uşor ameţit.

Ceilalţi aveau dreptate, el însă nu ştia bine ce voia. Se va duce la domnişoara Burdock şi-i va explica. O va face să înţeleagă că la vîrsta lui un om e prea nehotărît şi prea caraghios ca să se mai însoare. Aici, în ambianţa atît de familiară a şcolii, nu reuşea să înţeleagă cum de ajunsese s-o ceară în căsătorie. Dar o ceruse oare într-adevăr? Sau era numai o glumă a lui Sole şi a lui Cridley? Se dusese cu ea la cinema şi-şi pierduse un pantof; se mai dusese o dată, şi după film intraseră într-o braserie să bea ceai. Dar nu reuşea să-şi amintească despre ce vorbiseră. Nu reuşea să-şi amintească nici numele tînărului din parc, tînărul pe care-l întîlnise din nou pe aceeaşi bancă, şi căruia îi mai împrumutase nişte bani. Fusese să-i vadă păsărelele, şi-l ascultase vorbind despre ele. I-ar fi făcut şi acum plăcere să fi luat una, dar cînd în cele din urmă îi pomenise despre asta doamnei Strap, ea se supărase, aşa cum prevăzuse. Cunoştea casa unde locuia tînărul; îl va vizita din nou şi-i va vorbi despre doamna Strap. Poate că el, care era mai tînăr şi mai descurcăreţ, va vorbi cu doamna Strap în privinţa păsărelelor. Poate că l-ar ajuta chiar să-şi găsească o altă doamnă Strap, o doamnă Strap care să nu vorbească într-una, şi care să nu-i ceară mereu testamentul. S-ar putea ca păsărica aceea să-i placă foarte mult şi să mai cumpere şi altele. Cu timpul s-ar putea să-l viziteze din ce în ce mai des pe tînăr, sau să se pomenească uneori pe neaşteptate cu vizita lui. Nu-i spusese el oare că au învăţat la aceeaşi

şcoală ? Şi că nu avea bani să-şi plătească cotizaţia de fost elev ? Ar fi putut să-l ajute s-o plătească ; poate că la anul vor veni împreună la ziua foştilor elevi. Oare la braserie o ceruse pe domnişoara Burdock ? Ea purta atunci ceva la gît... o broşă cu un cîine. Domnişoara Burdock, doamna Strap : amîndouă, ca nişte fiare, vor sfîşia în bucăţi ceea ce mai rămăsese întreg din el. Oasele îi vor plesni, carnea de pe el va fi smulsă, iar sîngele îi va împietri ca o pulbere cenuşie în artere. I se făcu frică, gîndindu-se că mersese poate prea departe pe drumul destinului său, şi că acum era prea tîrziu să mai dea înapoi. Începu să plîngă, iar vecinul său îl înghionti în umăr, socotind poate că a plînge e ca şi cum te-ar fura somnul.

— Scuză-mă, spuse domnul Jaraby. Am încercat toată ziua să prind un moment liber ca să-ţi vorbesc.

Bărbatul căruia i se adresa era cu zece ani mai tînăr decît el, cu o jumătate de ţigară de foi în gură, cu ochelari, şi un păr negru lins pe care şi-l pieptăna pe spate.

— Mă numesc Jaraby. N-ai vrea să facem doi paşi pe sub ulmi ? Ţi-aş rămîne îndatorat pentru un sfat.

— Desigur, domnule Jaraby, spuse omul zîmbind şi înjurînd în sinea lui.

— Dumneata eşti medic, îi spuse Jaraby. Ştii... dar scuză-mă, numele dumitale îmi scapă.

— Mudie.

— Ei bine, de fapt... uite, Mudie, ţi-aş fi recunoscător dacă mi-ai da un sfat profesional în legătură cu soţia mea.

— O, dragă domnule, mi-e teamă că...

Domnul Jaraby ridică mîna.

— E o chestiune foarte serioasă. Doctorul nostru e de modă veche, împotriva metodelor moderne, şi cam irascibil, înţelegi cam ce fel de om. Cred că dumneata, ca fost elev la aceeaşi şcoală, n-ai să eziţi...

— Domnule Jaraby, de ce suferă soţia dumitale ? Dacă nu sînteţi mulţumit de doctorul familiei, ar trebui să-l schimbaţi. E foarte uşor.

— Da, da, dar aş vrea să pot rezolva treaba asta aşa, ca de la om la om, dacă înţelegi ce vreau să spun. E o situaţie jenantă, greu de explicat unui străin. Dumneata şi cu mine, după cît se pare, facem parte din aceeaşi asociaţie, vorbim aceeaşi limbă. Am mai multă încredere într-un om ca dumneata.

— Poate dacă mi-aţi spune...

— Ceea ce-ţi spun este strict confidenţial, îţi dai seama. Nu mi-ar face de loc plăcere să se audă ceva.

— Tot ce priveşte un pacient este confidenţial, domnule Jaraby. Dar trebuie să vă atrag atenţia că s-ar putea să discutăm inutil. Doamna Jaraby nu e pacienta mea. S-ar putea să nu vă pot ajuta cu nimic.

— Soţia mea e atinsă, Mudie.

— Atinsă ?

— Atinsă la minte. Cam ciudată. Nebună, dacă vrei.

— Înţeleg.

— Stă în cameră cu televizorul deschis, dar cu sonorul închis. Spre exemplu, priveşte o piesă. Atunci dă drumul la aparatul de radio.

— Da ?

— O piesă la televiziune, alta la radio, şi ea încearcă să potrivească vocile de la radio cu feţele de la televizor.

— Înţeleg.

— E trist.

— Soţia dumneavoastră mai dă şi alte semne de comportare anormală ?

— Dragul meu, nenumărate. A invitat un om, care e aproape un criminal, să se întoarcă acasă după o absenţă de cincisprezece ani. Amîndoi vor să umple casa cu papagali. Îşi închipuie că pisica mea e un tigru. Vorbeşte neîncetat despre aripa morţii. Şi are şi cazuri de nebunie în familie.

— Dacă sînt cazuri de demenţă în familie...

— Mama şi tatăl ei erau amîndoi oameni foarte ciudaţi. Acum sînt morţi, bineînţeles. Vezi dumneata, mă tem pentru fiul meu. Este un tip închis şi cam ciudat, care n-a realizat mai nimic în viaţă. Sincer îţi spun, Mudie, dacă fiul meu se întoarce să locuiască la noi, în strada Crimeea, trebuie să-i trimit imediat la doctor pe amîndoi.

— Îmi pare rău de ceea ce aud, domnule Jaraby. Dar mi-e teamă că nu pot face absolut nimic.

— Ceea ce aş vrea de la dumneata, Mudie, ar fi nişte pilule cu care s-o liniştesc. Un calmant nu prea puternic, pe care să-l ia în fiecare

zi. Va trebui să i le pun în mîncare, fiindcă ea nici nu vrea să audă de aşa ceva. Dacă aş putea totuşi găsi ceva care să aducă puţină linişte în casă...

— Aţi vorbit cu doctorul doamnei Jaraby ?

— Nu-i bun de nimic, Mudie. Am fost la el, i-am vorbit, am pledat. N-am precupeţit nici o osteneală. Vin la dumneata ca la o ultimă speranţă. Regret că trebuie să te plictisesc într-o zi ca asta, dar chestiunea mă obsedează.

— Da, înţeleg că vă nelinişteşte. Să ştiţi însă, că în afară de faptul că ia pisica drept tigru, nu pot declara din ceea ce mi-aţi spus că doamna Jaraby n-ar fi în toate minţile. Natural, înainte de orice, ar trebui examinată.

— Inutil. Complet inutil. Ar înţelege imediat şi s-ar purta astfel ca să nu observi nimic.

— Vă pot da adresa unui om priceput care s-o consulte pe soţia dumneavoastră.

— Ar refuza pe oricine. Nu iese din casă decît pentru cumpărături ; alt aspect al nebuniei sale.

— Poftim ?

— Aduce în casă lucruri revoltătoare. Uite, Mudie, nu pot intra în toate amănuntele astea. Cel mai simplu lucru pentru dumneata este să-mi scrii o reţetă.

— Mi-e teamă că aşa ceva este imposibil.

— Nu există oare nişte sanatorii unde o femeie ca ea ar putea fi îngrijită ? S-ar putea să fie necesar ; n-ar fi exclus să trăiesc singur restul zilelor. Cum ar trebui să procedez ca s-o pot interna ?

— Mă puneţi într-o situaţie delicată, domnule Jaraby. N-ar trebui nici măcar să discut astfel de lucruri. Daţi-mi voie să vă dau adresa specialistului cu care aţi putea discuta.

— Vino chiar dumneata, Mudie. Vino chiar dumneata într-o după-masă la ceai. N-am să spun cine eşti, doar că amîndoi sîntem foşti elevi la aceeaşi şcoală. Ai să vezi cum stau lucrurile, şi poate că ai să te consideri îndreptăţit să eliberezi un certificat.

— Nu ştiu dacă mă atrage chiar atît de mult ideea asta.

— Uite, vino la ceai, aşa ca la un prieten. Pe urmă ai să-mi spui părerea dumitale. N-ai nici o obligaţie. Te invit în schimbul consultaţiei neobişnuite pe care mi-ai dat-o. Fac toate eforturile ca să-ţi intru în voie.

— Sînteţi prea drăguţ, domnule Jaraby. Dar nu v-am fost cu nimic de folos ; nu trebuie să vă simţiţi obligat să mă invitaţi la dumneavoastră ca să vă achitaţi.

— Vino sîmbătă, la ora patru după-masă, în strada Crimeea, numărul zece. Autobuzul optzeci şi unu.

— Foarte amabil din partea dumneavoastră...

— Avem timp să mergem acum şi la *The Mikado,* rîse domnul Jaraby.

Domnul Sole, domnul Cridley şi cu domnul Turtle stăteau împreună. Puteau vedea vîrful Fujiyama, şi din cînd în cînd cîte o figură sinistră de japonez, dar pentru a vedea mai mult erau obligaţi să se aplece cînd într-o parte cînd

într-alta, în sens invers cu mişcările pe care le făcea persoana din faţă. Totuşi, cunoscînd subiectul pe dinafară, nu trebuiau să se obosească prea mult, iar microfoanele amplificau glasurile mai mult decît era nevoie. La sfîrşitul actului al doilea, domnul Cridley spuse :

— Turtle a vorbit singur în tot timpul primei părţi, şi într-a doua a adormit. Trezeşte-l pe caraghiosul ăsta bătrîn.

Domnul Sole greşea, căci domnul Turtle, care dormise liniştit tot timpul actului al doilea, murise la fel de calm la sfîrşitul aceluiaşi act.

16

O DATĂ, cînd avea şapte ani, Basil luase un cui din vitrina deschisă a magazinului Woolworth. Cuiul nu-i trebuia, nu avea ce face cu el, şi mai tîrziu îl aruncase. Dar faptul că l-a luat, trecînd degetele peste marginea de sticlă şi strîngînd iute cuiul în podul palmei, asta îl încîntase. Îl încîntase chiar mai mult decît îşi dădea seama ; şi de unde să ştie atunci, că o dată cu acest cui furat de la Woolworth îşi începea viaţa dublă.

Stînd în mijlocul camerei, tulburat de teamă, îşi aminti de furtul cuiului. Se gîndea că ar fi trebuit să-i vorbească femeii despre el. Ar fi trebuit să-i explice că atunci cînd a adus fetiţa ei să-i vadă păsărelele a făcut o faptă asemănătoare ; că toată viaţa lui era un şir de fapte de acelaşi fel ; şi că nu avusese nici o intenţie rea. Fetiţa nu se speriase. Făcuse ceea ce-i ceruse să facă, şi doar apoi, cînd el o condusese înapoi la locul de joacă din parc, de teamă să nu se rătăcească ; cînd mama ei începuse să ţipe la amîndoi, abia atunci spusese că îi era frică. Mama ei spunea că hainele fetiţei erau rupte, ceea ce era adevărat, căci ea însăşi i le rupsese, cînd o smulsese de lîngă el. Mama fetiţei spusese că se va duce cu soţul ei la poliţie, şi atunci, înfricoşată, fetiţa trecuse dintr-o dată de partea mamei sale.

Vorbi cu păsărelele, explicîndu-le ce se întîmplase şi cele ce se vor întîmpla. Plînse un timp în hohote, iar cînd se opri, se făcu linişte în cameră, auzindu-se doar agitaţia din colivii. În momentul acela sosi telegrama doamnei Jaraby.

17

GENERALUL SANCTUARY şi-l amintea pe Turtle la şcoală, subţirel cu picioare lungi, şi bun la săritura în înălţime. Încercă să afle data înmormîntării, dar nimeni nu ştia nimic. Îi păru rău că Turtle murise.

Domnul Nox îşi aminti că Turtle trebuia mai curînd să se însoare decît să moară, şi se întrebă cît de serios fusese primul proiect. Jaraby avea să trăiască pînă la o vîrstă înaintată, aşa era el făcut. La fel i se va întîmpla şi lui, hotărî domnul Nox.

— Neplăcută treabă, spuse domnul Sole, *dar dacă stai să te gîndeşti e mai bine aşa.*

Domnul Cridley încuviinţă. Aşteptau cu nerăbdare să-i spună vestea domnişoarei Burdock.

Sir George Ponders îi reaminti soţiei sale că nu-l invitaseră niciodată pe domnul Turtle la masă.

— Bietul bătrîn, spuse lady Ponders. Ne gîndim întotdeauna prea tîrziu la lucrurile astea. Cel puţin putem merge la înmormîntare.

Domnul Swabey-Boyns, pe care un deranjament de stomac îl împiedicase să ia parte la ziua

foştilor elevi, încercă să mediteze asupra acestei morţi, dar nu reuşi. „Acum vine rîndul meu", murmură el. „Doar eu pot urma." (În realitate se înşela, căci supravieţui tuturor colegilor săi din comitet. Muri la vîrsta de nouăzeci şi doi de ani, nouăsprezece ani mai tîrziu, din cauza neatenţiei unui şofer.)

Pe domnul Jaraby moartea îl zgudui. Turtle era foarte îmbătrînit. Dar cineva ar fi trebuit să-şi dea seama ce se întîmplă cu el şi să-l fi scos din sală. Nimeni nu putea dori să moară în timpul unui spectacol cu piesa *The Mikado.*

Doamna Strap scoase testamentul domnului Turtle din biroul lui şi-l puse în mijlocul mesei din sufragerie. Aşeză o vază de flori şi cîteva perechi de foarfeci într-un coş în care era ceasul de voiaj al domnului Turtle. Scotoci prin sertare după butoni de manşetă şi alte obiecte mărunte. Negăsind nimic care s-o atragă în mod special, se întoarse la testament. *Lui Amy Strap, pentru servicii devotate, o mie de lire.* Ar fi preferat guinee în loc de lire, dar domnul Turtle nu înţelesese atunci cînd ea îi pomenise despre asta. Plecă din casă cu coşul şi cu o masă.

— Turtle a murit în timpul spectacolului. Au fost nevoiţi să renunţe la ultimul act.

— Şi motanul tău, strigă doamna Jaraby. S-a dus în ceruri. Iar Basil locuieşte iar aici.

— Cine locuieşte ? Ce tot spui ?

— Basil s-a mutat din nou la noi. Este sus acum, şi coliviile cu păsări decorează casa. Ascultă şi ai să le auzi.

— Basil e aici ? Cu papagalii ?

— Fii calm o clipă. la loc, vino-ţi în fire. Pune-mi întrebările pe rînd. Răspunsurile sînt diferite.

— Tu ar trebui să-ţi vii în fire. Trăncăneşti ca o morişcă. Ce înseamnă toate astea ?

— Îţi dau noutăţi, de ce nu asculţi ?

— Ce-i cu Monmouth ? A păţit ceva Monmouth ? E rănit ?

— Rănit de moarte. Asta înseamnă cumva că e mort de-a binelea ? Nu prea, nu-i aşa ? Ai pierdut ultimele clipe ale monstrului.

— A murit Monmouth ?

— Am spus asta în diferite moduri.

— Monmouth şi Turtle, amîndoi, Doamne, Dumnezeul meu !

— Nu e numai al tău. Dumnezeul nostru, Dumnezeul nostru ! aşa ar trebui să strigi.

— Pentru numele lui Dumnezeu, nu glumi în clipa asta.

— Să ne îmbrăcăm în doliu ? E cazul să jelim ? Vrei să-ţi cos panglici negre pe mînecile hainelor ? Felul tău de a vorbi e molipsitor : acum m-am pornit eu pe întrebări. Vrei să le pun pe rînd ca să obţin cîte un răspuns ?

— Răspunde-mi tu, femeie : ce-i cu pisoiul meu ?

— A fost lovit pe drum de un camion, şi zdrobit sub roţi.

— Lovit ? Cum a fost omorît Monmouth ? Ai văzut accidentul ?

— Prostul de el s-a repezit să traverseze în goană. Ştii bine că era chior. Camionul l-a călcat şi şi-a văzut de drum. Şoferul nici nu şi-a dat seama.

— Deci Monmouth e mort.

— Ne scăpase din mînă şi devenise stăpînul nostru. Casa va fi mai veselă fără el.

— Îl am pe Monmouth de paisprezece ani.

— L-ai îngrijit cînd şi-a pierdut ochiul.

— Ce-i cu el... unde e acum ?

— În vreun crematoriu de gunoi, dar nu ştiu exact unde anume. I-am ridicat cadavrul cu cazmaua ta din grădină şi l-am pus în lada de gunoi. Ştiam că n-ai fi vrut să-l las unde se afla. De altfel arăta îngrozitor.

— Ai spus... l-ai pus pe Monmouth într-o ladă de gunoi ?

— Gunoierii au venit azi-dimineaţă. Cadavrul a fost ridicat. Ai scăpat să-l vezi şi să te întristezi.

— Mi-ai aruncat motanul într-o ladă de gunoi ?

— N-am spus clar ? Nu obişnuiesc să vorbesc pe ocolite.

— O pisică trebuie să se bucure de respect, ca şi un om. Aş fi vrut ca pisica mea să fie îngropată în grădină.

— Cu slujbă la mormînt ? Nu vrei să căutăm victima şi să chemăm un preot ? Monmouth era cumva creştin ?

— Nu exagera. Te previn că am luat măsuri ca să se termine o dată nebunia asta. Protestez

împotriva unei sălbăticii : o pisică, un animal apropiat care-mi era drag, moare și este aruncat într-o ladă de gunoi. N-am pomenit de slujbe sau de preoți. Să-i fi făcut un mormînt simplu cu mîinile mele în propria mea grădină, era ceva nefiresc ?

— Asta-i sentimentalism curat. Dulcegării și bazaconii. Pisica și-a trăit traiul. A murit, slavă Domnului, și cu asta, basta !

— Același lucru e valabil și pentru Turtle, nu-i așa ? Un regret la mormîntul unui bătrîn înseamnă oare să fii dulceag și sentimental ?

— N-am spus asta. Vrei să plîng și să-mi smulg părul din cap pentru un bătrînel pe care nu l-am văzut în viața mea ? Nu i-aș fi pus trupul domnului Turtle într-o ladă de gunoi, dacă la asta te gîndeai cumva.

— Totuși, pe bietul Monmouth l-ai pus ; un animal pe care-l cunoșteai de paisprezece ani. Cred că și mai puțin ți-ar păsa de un om pe care nu l-ai cunoscut niciodată și care ar muri în același fel. Nu te preface ; faptele te trădează.

— Ai început-o greșit. Acum trebuie să continui așa pînă la o concluzie firească : ai face pentru domnul Turtle ceea ce voiai să faci pentru Monmouth, adică un mormînt cu propriile tale mîini la noi în grădină ? Ai săpa pămîntul pentru el la fel ca pentru motan ? Spui că pentru mine toți morții sînt la fel. Ai fi tot atît de afectuos față de acest om pe cît spui că aș fi eu de crudă ?

— Locul lui Turtle e acum la cimitir, iar al lui Monmouth la noi în grădină. Asta e ordinea firească a lucrurilor. Nici un om nu-și îngroapă prietenii în grădină. Discuția asta mă scoate din sărite.

— Tu ești cel care provoci astfel de discuții. Insinuezi că aș fi de acord ca un om să sfîrșească într-o ladă de gunoi. Eu îți atribui un gînd mai gingaș : înmormîntarea unui prieten cu propriile tale mîini. Ce te supăra în asta ?

— Mă supără lipsa ta de omenie față de pisica mea. Ai ținut vreodată la un animal ? Ești în stare să înțelegi ce simt eu acum ?

— Simți probabil dezgust, cum am simțit și eu față de apucăturile criminale ale motanului. Poți să-ți dezbraci chiar în clipa asta hainele bune și să faci un milion de morminte cu cruci în grădină, care să arate tot ce a omorît motanul în paisprezece ani. De ce n-ai face-o, ca să-ți mai ușurezi sufletul ?

— Îți bați joc de durerea mea. Eu sînt copleșit de vestea unor pierderi neașteptate, iar tu glumești și-ți bați joc de totul, căci asta ești tu. N-ai vreun cuvînt de consolare pentru mine ?

— Am dat sugestii practice. Urmează-le, și ai să te simți mai ușurat. Cît privește animalele apropiate, avem acum altele noi în casă ; nu trebuie să te simți despărțit de animale.

— Ce animale noi ? Cum să te înțeleg dacă vorbești în felul ăsta ? Spui lucruri fără noimă.

— Nu fac decît să repet ceea ce ți-am mai spus, și anume că au sosit în casă opt păsărele colorate, în coliviile lor. Sînt crescute ca să le îndrăgească oamenii, se vînd și se cumpără cu milioanele.

— De ce a venit Basil aici ? Dacă a adus şi menajeria asta cu el atunci trebuie să dispară împreună cu ea, şi cît mai repede. N-am fost de acord, şi nici nu l-am poftit.

— Fiul tău va lua locul motanului. Laşi acasă un animal, şi te întorci ca să găseşti un om. E aproape ca într-o poveste cu zîne.

— Basil nu va mai locui aici. În privinţa asta sînt neînduplecat.

— Poţi renunţa să fii neînduplecat fiindcă Basil e deja aici, fericit în adăpostul sigur al vechii lui odăi.

— Am să stau de vorbă cu el. Am să-i vorbesc ca de la om le om. El ştie care-i dorinţa mea.

— Dacă ştie care ţi-e dorinţa, atunci e clar că nu mai are nici un rost să-i vorbeşti, nici ca de la om la om şi nici altfel. Puţin îi pasă lui de dorinţele tale.

— Sînt sfidat în propria mea casă. Lipsesc o zi şi o noapte, şi mă întorc într-un haos.

— Viaţa ia locul morţii ; asta trebuie să te bucure. Nu e nici un haos, doar liniştea obişnuită a unei familii. Fiecare avem un rol în viitor, şi nu trebuie să ne punem piedici. Basil e în camera lui, eu în a mea, iar tu în a ta. Ne întîlnim în odăile comune, iar cînd e nevoie ascultăm cuviincios chiar şi alte păreri care nu sînt ale noastre. Trebuie să ne supunem obligaţiilor unei vieţi civilizate.

— Tocmai tu îmi vorbeşti despre asta. Tu care încalci obligaţiile, luînd hotărîri în locul meu. Eu sînt cel care are căderea să spună da sau nu, şi să-l trimită pe jerpelitul ăsta să-şi

facă bagajele. E dreptul meu să protestez cînd mi se aduce o menajerie în casă, în lipsa şi fără ştirea mea.

— O dată intrat în casă e dreptul lui să rămînă. S-ar putea să fii obligat să te zbaţi mult ca să-ţi arunci fiul în stradă.

— Cunoşti trecutul lui Basil. Ştii că de mult l-am abandonat. Primindu-l acum îi iertăm tot trecutul lipsit de cinste.

— Dar ce a făcut, la urma urmei ? Vorbeşti despre fiul tău de parcă ar fi comandat un lagăr unde se gazau oamenii.

— A plecat din hoteluri cu notele de plată neachitate, a împrumutat bani de la oameni complet necunoscuţi, a emis cecuri care n-aveau nici o acoperire. De cîte ori n-a trebuit să le plătesc îndoit creditorilor, ca să-i liniştesc.

— Cîteva hoteluri de pe litoral, unde s-a întîmplat pentru scurt timp să n-aibă bani. Şi un episcop poate rămîne fără un ban şi să ceară ajutor cînd e la ananghie. De ce mai există atunci taţi, dacă nu pentru asta ? Cînd faci un rău celorlalţi, răspunzi tu pentru asta nu-i aşa ? Răspunderea pentru propriul tău fiu o porţi tot tu.

— Nu poţi fi răspunzător o viaţă întreagă pentru o greşeală a ta.

— Te înşeli. Şi exagerezi. Cine n-a împrumutat bani ? E uşor să greşeşti socoteala cînd completezi un cec.

— Nu se mai poate numi greşeală cînd foloseşti un carnet de cecuri pe care nu ai dreptul să-l foloseşti, căci aparţine unei bănci la care n-ai depus în viaţa ta un ban.

— Te agăţi de toate fleacurile. Vrei neapărat să-l vezi pe Basil într-o anumită lumină. Inventezi şi exagerezi.

— Doamne, Dumnezeule, faptele sînt fapte, limpezi ca ziua. Vorbeşti de parcă aş fi un copil.

— Îţi vorbesc ca pentru cine eşti : un bătrîn a cărui memorie poate să se înşele, care-şi alungă fiul care l-a dezamăgit, şi-i numără păcatele. Nu eşti în stare să vezi consecinţele mai îndepărtate. Te-ai pierdut printre copaci, şi nu mai poţi vedea pădurea. Nu încerca să fugi de răspunderea ta.

— Nu fug de nimic. Am suferit ca puţini alţii, şi acum văd că trebuie s-o iau de la început. De unde ştim noi că păsările nu sînt furate ? Şi că peste noapte casa noastră nu s-a transformat în ascunzătoare de hoţi ? Poate că sîntem şi noi nişte tăinuitori.

— Trebuie să-l întrebi pe Basil fără ocol, dacă păsările sînt furate. Dacă asta te frămîntă, verifică. Nu-mi pot imagina cum s-ar putea fura nişte păsărele. Îţi dai seama că n-ar fi uşor.

— Se pricepe el la asta. E maestru în furtişaguri. Are să fure şi lucruri din casă.

— Atunci trebuie să încuiem tot ce avem de valoare şi să fim cu ochii în patru. Nu e prea greu pentru mine. Deşi cred că ar fi mai simplu să-i ceri lui Basil să nu se atingă de nimic. Nu vrei să faci tu asta, pentru că tot ai deschis discuţia ?

— Eu am să tac, strigă domnul Jaraby. N-am să-i spun nici o vorbă lui Basil. Aşa am să-mi exprim nemulţumirea.

— Eşti incapabil să taci. N-ai tăcut niciodată în viaţa ta. Petrece-ţi o parte din zi cu Basil. Încearcă să prinzi interes pentru pasiunea lui. Fii îngăduitor, şi poate că amîndoi aveţi de cîştigat pînă la urmă.

— O să fac ce-mi place. De ce aş fi îngăduitor, şi de ce aş prinde interes pentru un cîrd de papagali ? Nu simt îngăduinţă pentru el, iar păsările nu mă interesează. Nu munceşte cinstit, nu trudeşte în rînd cu ceilalţi oameni. A venit acasă să moţăie ca un parazit.

— Paraziţii nu moţăie. Dar ai dreptate să spui că a venit acasă. Ai spus totul într-un cuvînt. Fiul rătăcitor s-a întors, iar noi ne bucurăm, plini de îngăduinţă. Eşti capabil de asta ?

— Nu, nu mă simt în stare. Nu simt nici o bucurie, ci doar presimţiri rele. Prea multe s-au întîmplat în ultimele douăzeci şi patru de ore. Sînt copleşit.

— S-o iau dar de la început ? Să notăm totul pe o bucăţică de hîrtie, ca să te ajut ? Domnul Turtle al dumitale moare şi e scos din sală, o pisică îşi dă duhul, fiul se reîntoarce cu nişte păsărele. Pot să-ţi spun şi mai mult, să intru în amănunte, cum arăta pisica ca o blană de tigru întinsă pe stradă, sau cum a sosit Basil cu coliviile într-un taxi. I-am dat ceai şi o aspirină.

— Nu mă interesează. Nu ajută la nimic. Era un camion cunoscut ? Şi-a cerut scuze şoferul ?

— Camionul şi-a continuat drumul. Nu-i o crimă să calci o pisică, deşi dacă omori un cîine trebuie să anunţi. Dacă simţi nevoia să vorbeşti

de moartea domnului Turtle, te ascult ca să-ţi fac plăcere.

— De ce să mă asculţi. Nu te interesează.

— Adeseori e o uşurare să poţi discuta cu cineva.

— De ce să mai discut ? Omul e mort. Vrei amănunte îngrozitoare dar nu ţi le spun. Omul a murit, iar cei de faţă au fost impresionaţi. Ce s-ar putea spune mai mult ?

— Asta hotărăşti tu. Spune cît vrei şi eu te ascult. Înşiră-mi un necrolog ca să ştiu mai bine ce s-a întîmplat şi să mă simt şi eu impresionată. Poate şi-a privit moartea ca o uşurare, şi atunci am fi ipocriţi dacă ne-am arăta afectaţi.

— Bietul Monmouth ! Nici măcar n-ai putut să ai grijă de el în lipsa mea de acasă.

— Dacă vorbeşti de Monmouth, stîrneşti o adevărată furtună. Deşi eşti amărît, eu mă bucur.

— Te bucuri fiindcă mi-a murit pisica ? Cum poţi spune aşa ceva ?

— Fiindcă de azi înainte nu va mai fi păr prin casă, nici resturi de peşte care să intre în covoare, să putrezească şi să miroasă.

— Aşa respecţi tu morţii ?

— Auzi păsărelele ? Pregăteşte-te să-ţi întîmpini fiul.

18

— UN BĂTRÎN, pe nume Turtle, a murit, spuse doamna Jaraby. Moartea lui l-a afectat mult pe taică-tău.

Auzind aceasta, Basil se gîndi că-i datora domnului Turtle cincisprezece lire şi zece şilingi, şi că acum a scăpat de datorie. Domnul Turtle fusese pe punctul să cumpere un papagal, şi chiar alesese unul.

— De ce a murit ?

— Tatăl tău nu mi-a spus. Poate că l-a chemat Dumnezeu, aşa cum l-a chemat şi pe Monmouth în aceeaşi zi.

Domnul Jaraby şedea tăcut şi-şi ciugulea prînzul din farfurie.

Basil nu se bărbierise. Socotea nimerit să-şi lase barba să crească un timp, şi poate chiar să-şi schimbe şi culoarea părului.

— Tatăl tău nu se simte bine. Întîlnirile cu foştii elevi îl obosesc, mai cu seamă că stă o zi întreagă în soare. De ce nu fac şi femeile atîta caz de zilele petrecute la şcoală ?

Basil se servi cu salată de lăptuci şi cu ridichi, amintindu-şi de zilele foştilor elevi cînd era el la şcoală.

— Presupun că viaţa femeilor este mai plină, continuă doamna Jaraby. Femeile sînt adesea mai înţelepte ca bărbaţii.

— Locuieşti deci aici. Domnul Jaraby vorbi cu capul aplecat deasupra farfuriei, cu ochii aţintiţi în mîncare.

— Locuiesc aici de patruzeci de ani, spuse doamna Jaraby. În odaia vecină cu a ta.

— Vorbesc cu Basil, aşa cum prea bine ştii. Azi ai o poftă nebună de ceartă, şi ai să vezi că răsplata nu-i de loc plăcută. Deci locuieşti aici, Basil ?

— Am venit ieri seara.

— Spune-mi, te-am invitat eu cumva data trecută la ceai ? Cred că mă lasă memoria, deoarece nu-mi amintesc nimic.

— Sînt martor, strigă doamna Jaraby. În momentul acela eram lîngă tine. L-ai invitat pe Basil, iar eu am bătut din palme şi te-am felicitat.

— Minciuni !

— De unde ştii că-i minciună ? Spui că te-a lăsat memoria !

— Îmi cunosc sentimentele, şi ştiu ce fac şi ce spun, şi ce nu fac şi ce nu spun.

— Du-te şi dormi după-masă în grădină. Ai să te trezeşti cu mintea mai limpede. Nu trebuie să pretindem prea mult de la noi. Trebuie să ne obişnuim şi cu una şi cu alta, şi abia pe urmă ne dăm seama ce e mai bine să facem.

— Pentru numele lui Dumnezeu, despre ce vorbeşti acum ? Foloseşti cuvintele doar aşa, fiindcă sînt la îndemînă şi poţi spune ce vrei. Aşa-i toată conversaţia noastră. Da, nu, şi mulţumesc, asta e tot ce-ţi cer. Te rog să iei notă şi să procedezi în consecinţă.

— Sînt obligată să iau notă din moment ce am auzit. Dar să procedez în consecinţă, asta e altceva. Te rog şi eu pe tine să iei notă că nu voi proceda în consecinţă.

— Ne-ai servit o salată veche şi stricată. O singură zi pe an trebuie să cumperi tu salata, şi atunci uite ce avem. Nu găseşti că salata e de nemîncat, Basil ?

— Basil a mîncat salata fără să observe nimic. Nu era chiar aşa de proastă salata azi. Tu ai cumpărat-o.

— Cum puteam s-o cumpăr eu ? Doar am fost plecat.

— N-ai fost plecat un an. Ai cumpărat-o alaltăieri. Am văzut că era cam bătută, dar n-am spus nimic, şi pe bună dreptate, deoarece ştiam că la gust e...

— Nu eu am cumpărat salata. Tu ai cumpărat-o în ziua cînd eu am lipsit.

— Îi dai prea multă importanţă. Să zicem mulţumesc că o avem şi pe asta.

— Mulţumesc... cum adică să zicem mulţumesc ? Ce vrei să spui cu să zicem mulţumesc că avem şi pe asta ?

— Dacă am răbda de foame n-ai mai face atîta caz pentru cîteva foi de salată.

Basil se ridică de la masă, se îndreptă spre ușă, tîrîndu-și picioarele, și se opri să-și aprindă o țigară.

— Salata asta noi am plătit-o. Avem dreptul la ea, și la una mai bună. Nu răbdăm de foame, și cu necazurile pe care le am acum pe cap sînt departe de a zice mulțumesc.

— Am epuizat subiectul cu salata. Îmi ceri să-ți răspund doar cu da sau nu, și apoi începi o discuție complicată despre salată. Nu ești consecvent.

— Dar uite în ce sînt consecvent: nu-mi place să-l văd pe domnul acesta aprinzîndu-și țigara în casă. Nu-mi place. Nici măcar să-l văd în casă. Ai văzut cum mi-a vorbit? Abia asculta ce-l întrebam, urîcios și posac.

— Iar tu nici nu te-ai uitat în ochii lui. La ce te puteai aștepta în schimb?

— A fost întotdeauna o pacoste. Cînd era copil, bolea mai tot timpul.

— Fiindcă era cu adevărat bolnav. Dar trebuia oare să-l fi abandonat atunci, să-l fi vîndut cui ne-ar fi plătit mai mult?

— Am spus eu asta? Îmi atribui cuvinte pe care nu le-am rostit.

— Și cuvintele astea îți displac tot atît de mult ca și salata? Și totuși te-ai gîndit la asta.

— Să-mi vînd fiul? Ești nebună. Nici gînd de așa ceva... dar conversația asta e ridicolă.

— Toate conversațiile noastre sînt ridicole. Vorbim fără să reușim să ne înțelegem.

— Nu sînt eu de vină? Alții mă înțeleg. În viața mea publică reușesc să mă înțeleg.

Doamna Jaraby rîse.

— S-a terminat cu viața ta publică. Ai avut vreodată una? Eu n-am observat.

— Prin viață publică înțeleg viața mea în afara casei. De exemplu, activitatea mea la asociație. După părerea ta asta nu înseamnă nimic? Sau te consideri deasupra unor astfel de lucruri?

— Presupune că a fost o activitate importantă; în orice caz interesul pe care l-ai arătat n-a slăbit niciodată. Bine ar fi fost să arăți același interes și pentru casă, sau să duci o activitate la fel de prețioasă.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Casa ar putea să-ți cadă în cap și tu nici n-ai băga de seamă. Nu ești în stare să faci o etajeră, sau o reparație simplă. Avînd atîta timp liber mă așteptam să te văd vopsind lemnăria sau reparînd tapetele; mi-ai fi putut da o mînă de ajutor la gospodărie.

— Nu sînt meseriaș și nu mă pricep la astfel de lucruri. Nu știu să bat cuie sau să tai cu fierăstrăul, și nici nu vreau să știu: aș fi putut învăța, dar am preferat să n-o fac. Casa e în bună stare, și nu văd ce motiv ai avea să te plîngi.

— Ai trăi acum mai cu folos dacă ai fi învățat meșteșugurile pe care le disprețuiești. Ți-ai cheltui o parte din energie cu ocupații mai sănătoase.

— Cum adică, vrei să spui că ocupațiile mele actuale nu sînt sănătoase? Spune tot ce ai de spus.

— N-ai nici un fel de ocupaţie. Nu faci nimic. Ai ajuns la inerţie.

— Contribui la viaţa asociaţiei. Am organizat colecte pentru clădirea nouă cu săli de clasă. Ţin legătura cu mii de oameni...

— Ştiu, ştiu. Dar ce reprezintă asta ? Oricare funcţionar ar putea s-o facă la fel de bine. Ceea ce faci, faci pentru propriile tale interese. Prea puţin îţi pasă de şcoală. O foloseşti, pe ea şi asociaţia foştilor elevi, ca pe un public asupra căruia îţi poţi exercita puterea. Eşti pierdut dacă nu te convingi că mai deţii încă putere. Vei deveni preşedinte fiindcă ţi-ai netezit singur calea. Nu te interesează decît persoana dumitale, domnule Jaraby. Te lupţi să-ţi dovedeşti că mai eşti cineva.

— Bătrînă ramolită şi smintită ce eşti, strigă domnul Jaraby înfuriat la culme, n-am auzit niciodată asemenea bazaconii.

Doamna Jaraby se ridică în picioare. Silueta ei deşirată şi osoasă se ridica dominîndu-l, şi o clipă fu cuprins de un fior de teamă, căci mîinile ei subţiri păreau nişte gheare, iar ochii sticloşi, ca de vultur.

— Nu sînt smintită, rosti doamna Jaraby. Sînt o femeie amărîtă şi demnă de milă, a cărei viaţă a fost complet zdrobită. Basil va rămîne în casă. Are s-o umple, din pod şi pînă în pivniţă, cu tot felul de papagali, cu bufniţe şi vulturi. Îţi va transforma grădina într-un acvariu, şi va dresa şopîrle să cînte sub nasul tău. Dacă are chef de pinguini şi de hiene, atunci vor fi binevenite ; şi gazela cea sprintenă, şi struţul,

şi cangurul. Indiferent de comportarea noastră sau de îngăduinţa pe care i-am arăta-o acum, vom rămîne pînă în clipa morţii obligaţi faţă de el. Naşterea lui a fost un păcat mai mare decît toate cele pe care le-a înfăptuit el în disperare. Eu îmi recunosc greşeala. Tu nici măcar după atîta vreme, nu eşti în stare s-o recunoşti pe a ta.

— Am să spun că eşti nebună, izbucni domnul Jaraby. Pe Dumnezeul meu, voi cere să fii declarată iresponsabilă.

— Convinge-te mai întîi că Dumnezeu e al tău. Doamna Jaraby rîse strident, se strîmbă spre el şi-l privi cum se uită la ea ca la o nebună.

În camera lui, Basil stătea întins pe pat. A tras perdelele, deoarece, întocmai ca şi domnului Swabey-Boyns, nu-i plăcea soarele. În întuneric, scrumul ţigării i se împrăştiase pe vestă şi pe cearceafuri. Se gîndea la domnul Turtle, bătrînul care murise şi aştepta să fie înmormîntat. Domnul Turtle îl invitase la el acasă şi-i dăduse bani. Domnul Turtle îl ascultase vorbindu-i despre păsări şi explicîndu-i bolile şi viaţa lor. Spusese că o păsărică i-ar ţine de urît, şi apoi îi vorbise despre greutăţile lui casnice. Odată, cînd şedeau împreună în parc, un tînăr alergător trecuse în goană pe lîngă ei, lăsînd în urmă un miros înţepător de sudoare, iar domnul Turtle îi povestise cum bătuse el pe vremuri recordul la săritura în înălţime. În general, lui Basil nu-i

plăcea să se vobească despre şcoală, totuşi de data asta nu se supărase cînd domnul Turtle continuă să-i vorbească despre săritura în înălţime. Revăzu mîinile bătrînului, bastonul lui cu mîner de argint, şi-şi reaminti povestea căsătoriei sale. Domnul Turtle propusese să meargă o dată împreună la cinema, la matineu, iar Basil acceptase ştiind că o să plătească domnul Turtle şi că după aceea vor intra undeva să bea un ceai. Era ciudat cum la prima întîlnire îl privise doar ca pe o eventuală sursă de bani, ca să-şi dea seama abia mai tîrziu că i-ar putea deveni prieten. Dacă raporturile dintre ei ar fi fost mai intime, şi domnul Turtle n-ar fi murit, poate că s-ar fi dus mai degrabă în casa lui decît în cea a părinţilor. Se gîndise mai de mult să se ducă la domnul Turtle acasă, să-i ofere s-o înlocuiască pe femeia aceea dificilă, să se mute la el, să facă curat şi să gătească pentru amîndoi. Se gîndise să-i facă această propunere, şi dacă ideea l-ar fi entuziasmat, poate că i-ar fi lăsat chiar şi casa prin testament. Basil închise ochii strivindu-şi lacrimile între pleoape. I se rostogoliră pe obraji, dispărînd în barba nerasă şi ţepoasă.

19

CÎND doctorul Mudie sună la no. 10 de pe strada Crimeea, îi deschise un bărbat de vîrstă mijlocie, cu ochelari, cu părul vopsit blond, şi o barbă scurtă şi neagră.

— Îl caut pe domnul Jaraby. În timp ce vorbea, doctorul Mudie avu impresia că bărbatul schiţează o încercare nehotărîtă de a închide uşa la loc.

— De fapt, spuse Basil, eu sînt Jaraby.

— Nu se poate.

Doctorul Mudie se uită mai atent. Nu exista nici o urmă de îndoială că omul din faţa lui i se înfăţişa sub o deghizare grosolană, dar era tot atît de limpede că nu era Jaraby. Se întrebă dacă nu cumva Jaraby, departe de a exagera cazul, nu-l minimalizase : şi dacă nu cumva soţia acestuia avea obiceiul să se îmbrace în haine de bărbat, cu perucă şi barbă ?

Basil văzu în doctorul Mudie o persoană cu intenţii sinistre : un necunoscut care bate la uşă şi întreabă de domnul Jaraby nu putea fi decît un necunoscut venit în misiune oficială : încercarea de a-l face să creadă că el era Jaraby

cel căutat provenea dintr-un sentiment de vinovăție.

— Nu există nici un Jaraby aici. Asta ar fi trebuit să-i răspundă din primul moment, dacă ar fi avut vreme să se gîndească ; acesta ar fi fost un răspuns care s-ar fi potrivit mai bine cu barba nerasă și părul vopsit. Observă că celălalt înțelesese, și fu cuprins din nou de teamă.

— Vorbim despre lucruri diferite, continuă doctorul Mudie. Cred că îl caut pe tatăl dumitale.

— Pe tatăl meu ?

— Pe domnul Jaraby senior. M-a invitat la ceai.

Doctorul Mudie era un om cumsecade ; considera această vizită la periferia orașului drept un gest de umanitate. Se așteptase însă la o primire cît de cît amabilă. După cît părea, gazda nu era nici măcar acasă.

— Tatăl dumitale e acasă ? Cred că n-am greșit ziua ; mi s-a spus sîmbătă la ora patru.

— Nu vă pot spune dacă e sau nu acasă. Nu știu. Casa pare pustie.

— Poate ai putea să afli. Pot intra ?

Doctorul Mudie intră și zări o femeie înaltă îmbrăcată în negru, care cobora scările.

— E cineva pentru păsări ? i se adresă ea fiului său.

Basil nu păru s-o audă. Scoase un pachet de țigări din buzunar și aprinse una, stînd în picioare în hol, alături de doctorul Mudie.

— Îmi dați voie să mă prezint ? întrebă doctorul. Sînt doctorul Mudie. Domnul Jaraby senior m-a invitat la ceai. Sînteți probabil doamna Jaraby. Întinse o mînă și i-o strînse pe a doamnei Jaraby.

— Domnul Jaraby senior ? Dar nu-i acasă. S-a dus după cumpărături. N-a pomenit nimic de un musafir la ceai.

— În cazul ăsta trebuie să mă retrag, spuse doctorul Mudie, ușor ofensat.

— O, nici vorbă să plecați, strigă doamna Jaraby. Ce vă pot oferi ?

— Cred că un ceai. Dar ar fi mult mai bine să plec. Cu siguranță domnul Jaraby a uitat.

— Nu, nu. Poftiți înăuntru. Un prieten al soțului meu este și prietenul meu. Permiteți-mi să vi-l prezint pe fiul meu, Basil. Doctorul Mudie... un bun prieten al tatălui tău.

Stăteau în salon, învîrtindu-se nehotărîți în jurul scaunelor de lîngă ușile înalte cu geam ce erau deschise spre terasă.

— Luați loc, luați loc. Basil, stai de vorbă cu dumnealui, pînă pregătesc eu ceva.

— Mă simt într-adevăr inoportun, spuse doctorul Mudie. Să nimeresc așa...

— Cine spuneați că sînteți ?

— Mudie. Doctor în medicină.

— Ați venit să-l vedeți pe tatăl meu ?

— De fapt el m-a invitat.

— Tata e cumva bolnav ?

— Nu-i vorba de tatăl dumitale... am fost invitat la ceai. Ne-am întîlnit întîmplător de ziua foștilor elevi. Spune-mi, te rog, n-ai învățat și dumneata la aceeași școală ? Gîndul ăsta mă urmărește din clipa cînd mi-ai deschis ușa. N-am

fost colegi ? Aşa-i că am dreptate ? Nu uit niciodată o figură cunoscută.

— Nu-mi amintesc de dumneata. Cred că greşeşti. M-am schimbat la faţă.

— Jaraby, B. N-ai avut dumneata nişte neplăceri în legătură cu comportarea la masă ?

Basil nu răspunse. Doctorul Mudie examină în linişte obiectele din cameră.

— Trataţia e cam slăbuţă, spuse doamna Jaraby. Sandvişuri cu jeleu de mure. Sper că nu v-aţi aşteptat la ceva mai bun ?

— Sînt delicioase. Fiul dumneavoastră şi cu mine am descoperit că am fost colegi la şcoală, sau cel puţin din aceeaşi generaţie.

— Sînteţi un fost elev, doctore Mudie ? Pe la noi vin mulţi în vizită. Ce păcat că soţul meu lipseşte.

— Mi-l amintesc pe fiul dumneavoastră înfruntînd direcţia. A fost un gest eroic, care a produs multă vîlvă.

— Şi aici acasă a făcut destulă vîlvă.

— Eu am fost altfel. Eram supus şi nu ieşeam din cuvîntul lor. Îţi aduci aminte, Jaraby, de un băiat de pe vremea noastră care a făcut greva foamei ?

— Nu.

— Trebuie să-ţi aminteşti. A refuzat să mănînce patru zile la rînd. Din cauza asta, respiraţia lui începuse să capete un miros destul de urît. Cred că a murit.

— Un băiat ? Şi moartea domnului Turtle în public ! Şcoala asta e un adevărat abator !

— Băiatul a murit mult mai tîrziu, după ce ieşise din şcoală. Poate în război, nu ştiu exact. Avea un nume ciudat : Bludgeon [1].

— Nu prea vorbim despre şcoală, afară de cazul cînd soţul meu e prezent. El îşi aminteşte mereu de zilele de atunci. Au fost cele mai frumoase din viaţa lui.

— Mă duc uneori la ziua foştilor elevi, şi mulţi dintre ei îmi sînt pacienţi. Contează mult cînd cineva te recomandă ca pe un cunoscut.

— Aveţi cabinet în strada Harley, domnule doctor ?

— Da.

— Mi-am închipuit. Aveţi aerul doctorului la modă. Şi Basil dorea cîndva să se facă doctor, dar cred că e mai fericit aşa cum este.

— Ce faci, cu ce te ocupi, Jaraby ?

— Cresc păsărele. Papagali vorbitori.

— Sînt fiinţe tare frumoase, spuse doamna Jaraby. Blînde şi vorbăreţe. Basil le învaţă să spună lucruri vesele.

— Bănuiesc că sînt foarte căutate acum. Vînzarea seminţelor pentru păsărele a crescut mult după război.

— Basil, ai auzit ce a spus ? Vînzarea seminţelor pentru păsărele... Asta e semn bun pentru afaceri.

— Cînd eram copil aveam şi eu un papagal. Îmi aduc aminte că-l chema Jackie. Avea obiceiul să spună „rămîi cu mine, rămîi cu mine". Într-o

[1] Măciucă (engl.).

zi l-am găsit mort într-o cizmă de pescuit a tatălui meu.

Doctorul Mudie, deşi agreabil în conversaţie, îşi preţuia timpul. Ar fi putut continua toată noaptea această conversaţie, însă o considera inutilă. Nu vedea nici un pacient, şi nici măcar un semn din partea celui care-l pusese să facă tot acest drum în singura lui după-amiază liberă.

— V-ar face plăcere să vedeţi păsărelele lui Basil ? Suferă de o boală a papagalilor. S-ar putea să puneţi diagnosticul exact acolo unde veterinarii au greşit.

— Foarte amabil din partea dumneavoastră, doamnă Jaraby, mă tem însă că nu mă pricep de loc la bolile păsărilor. De fapt nu mi-a plăcut niciodată specia asta de papagali. E suficient să văd o pană albastră ca să mă simt rău.

— Ce lucru ciudat ! Şi soţul meu ţinea un animal în casă, o pisică enormă, pe care n-o puteam suporta.

— Ah, da, o pisică.

— Cînd spui pisică, spui prea puţin. Soţul meu a cumpărat-o cu mulţi ani în urmă, atras de faptul că preţul era o nimica toată. Venise un individ cu ea la noi la poartă s-o vîndă. Individul nu ne-a spus ce rasă e, dar cînd a crescut avea mai mult de o jumătate de metru înălţime.

— Ce extraordinar !

— Ce anume ? spuse domnul Jaraby intrînd în cameră.

— Doctorul e aici şi de un ceas ne povesteşte o mulţime de lucruri interesante ! L-ai poftit să vină şi pe urmă ai uitat.

— N-am uitat nici o clipă, Mudie, dragul meu. M-am repezit pînă la poştă să iau o coală de timbre şi am fost reţinut. Sper că nu te-ai plictisit ?

— Nu, de loc. Am fost foarte bine primit.

— Sandvişuri cu jeleu de mure, strigă doamna Jaraby. Cămara noastră e cam goală. Gospodărie săracă, doctore Mudie.

— Un ceai, mor după o ceaşcă de ceai. Domnul Jaraby se aşează, enervat.

— Basil a povestit despre păsărelele lui. De la război încoace grăunţele pentru păsări s-au scumpit foarte mult. Să-ţi spună doctorul Mudie. Nu-i îmbucurător pentru noi acum, cînd am devenit crescător de păsărele ?

— Îmi cer scuze că n-am fost acasă cînd ai sosit, spuse domnul Jaraby. Sper că n-o să mi-o iei în nume de rău. Corespondenţa asociaţiei e foarte voluminoasă şi-mi dă multă bătaie de cap.

— Se plîng şi factorii poştali, interveni doamna Jaraby. Cară cu camioanele sacii de scrisori. Cred că în curînd o să ne ceară o taxă.

— Soţia mea nu poate fi serioasă. Dar cred că înţelegi cum stau lucrurile.

— Desigur, spuse doctorul Mudie, jenat.

— Ne-a vorbit despre papagalul dumnealui care cînta un imn. Şi ne-a spus că se teme de penele albastre.

— Avem şi aici pene albastre, Mudie. N-o să-ţi vină să crezi ce schimbări am găsit cînd

m-am întors de la ziua foştilor elevi. Pisica mea murise, şi o groază de păsări zburau încoace şi încolo prin casă.

— Îmi pare rău de pisică, domnule Jaraby.

— Dacă pisica ar fi trăit astăzi, spuse doamna Jaraby, aţi fi plecat de mult. Lumea nu stătea mult la noi cînd era Monmouth aici. Odată i-a smuls degetul unui grădinar.

— Grădinarul l-a lovit sau l-a provocat, adăugă domnul Jaraby. Lipsa degetului nu-l supăra. Mi-a spus-o chiar el. A continuat să lucreze mulţi ani după asta.

— Pînă cînd a mai pierdut un deget.

— Asta nu-i adevărat. N-a pierdut decît un deget. Încerci să trezeşti compătimirea doctorului Mudie.

— E adevărat, doctore Mudie ? Vă interesează grădinarul, sau pisica soţului meu ? Scuzaţi-ne vă rog, dar fantoma pisicii ne bîntuie casa, iar soţul meu se gîndeşte într-una la ea. E prezentă în orice conversaţie.

— Monmouth a murit în împrejurări suspecte, Mudie. Soţia mea l-a aruncat în lada de gunoi. Pe tine nu te-ar pune pe gînduri astfel de lucruri ?

— Dacă n-ar mai avea la ce să se gîndească, răspunse doamna Jaraby. Spuneţi-mi, doctore Mudie, nu cumva ştiţi dacă băieţii de la şcoala aceea continuă şi astăzi scrisorile în lanţ începute de un oarecare maior Dunkers în timpul războiului cu burii ?

— Nu da importanţă acestui lucru, Mudie, spuse domnul Jaraby mestecînd un sandviş.

— Mi-e teamă că nu sînt la curent cu problema asta, doamnă Jaraby.

— Ce păcat. L-am rugat pe soţul meu să se intereseze, dar, ca să mă exprim ca el, n-a dat importanţă.

— Doamnă Jaraby, aveţi vreun motiv personal să vă interesaţi ?

— Nici unul, interveni domnul Jaraby.

— Ba da, am un motiv. Un bătrîn care a venit pe la noi şi-a amintit că scrisoarea maiorului circula în şcoală acum şaizeci de ani. Continua să circule şi cînd era Basil elev. Poate vă amintiţi totuşi de ea ?

— Nu, mă tem că nu.

— Pe timpul meu, şcoala n-a cunoscut această scrisoare, spuse domnul Jaraby. Eu însumi am contribuit să se pună capăt acestui obicei.

— Pedagogul soţului meu, un om ciudat, care se numea Dowse, i-a cerut s-o facă, pe motiv că scrisorile ar fi provenit de la nişte cămătari. Sînt curioasă să aflu dacă maiorul supravieţuieşte.

— Da, ar fi interesant de ştiut. Cred că s-ar putea uşor verifica. Aţi întrebat băieţii, domnule Jaraby ?

— Nu, Doamne fereşte !

La plecarea doctorului Mudie, domnul Jaraby îl însoţi pînă la staţia de autobuz, întrebîndu-l pe drum :

— Spune-mi, ce părere ai, ce crezi, Mudie ? Nu mă menaja, sînt pregătit pentru ce-i mai rău.

— Ce vreţi să spuneţi, domnule Jaraby ?

— Soţia mea. Ai auzit-o vorbind. Ce părere ai ? Nu-i aşa că pot conta pe sprijinul dumitale ?

— Nu prea vă înţeleg.
— De ce ?
— Ultima dată cînd ne-am întîlnit, domnule Jaraby, mi-aţi vorbit despre soţia dumneavoastră. Vă temeaţi pentru ea, eraţi nervos, vă frămîntaţi din cauza stării ei. Mărturisesc că azi n-am observat nici o urmă din tulburările la care vă refereaţi.
— Vrei să spui că soţia mea e la fel de normală la minte ca şi dumneata sau ca mine ?
— Nu se poate spune atît de uşor că cineva e normal sau anormal la minte. Din cîte mi-am dat eu seama, doamna Jaraby e întreagă la minte. Mai întreagă chiar decît mulţi oameni de vîrsta ei.
— Eşti surd, doctore ? N-ai auzit-o cum vorbea despre pisica mea ? Şi sandvişurile fleşcăite pe care ţi le-a dat ?
— Dar nu trebuie să...
— Nici un fel de dar. Nu l-ai văzut pe fiul meu, părul lui, ghetele pe care le poartă ? Nu s-a bărbierit de cînd a venit în casă.
— Dar el e fiul dumneavoastră, iar noi vorbim despre soţia dumneavoastră.
— E opera ei. Puţin îi pasă că umblă neras, şi-i încurajează toate apucăturile rele. A vopsit o pasăre în galben şi şi-a vopsit şi părul. Ea i-a cumpărat vopseaua ; el nu face un pas afară din casă. Ascultă ce-ţi spun, am intrat într-o zi în cameră şi am găsit o arătare blondă tolănită pe canapea. „Bună seara, domnule, i-am spus eu. Eşti un prieten de al lui Basil ?" S-a uitat la mine de parcă aş fi fost nebun. Să nu-mi spui că e

agreabil aşa ceva : propriul meu fiu, cu părul vopsit ca o femeie, să se holbeze la mine.
— Nu ştiu ce să spun.
— Eram convins că ai să vii cu un certificat pe care să-l completezi doar, şi cu asta basta. S-o internez undeva, unde mai sînt şi alţii ca ea. Fiului meu i-am spune să-şi ia tălpăşiţa, şi cu asta casa s-ar linişti.

Tatăl domnului Jaraby, un om foarte puţin comunicativ, avea un fel al lui de a-şi privi fiul, cu un aer cercetător, şi de a spune că sîngele apă nu se face. Asta era aproape tot ce-i spusese fiului său, dar toată viaţa sa domnul Jaraby îşi aminti felul cum fuseseră rostite aceste cuvinte şi expresia care le însoţise. În copilărie, şi mai apoi la maturitate, se obişnuise cu gîndul că tatăl său nu-l iubeşte ; dar tăgăduia că la rîndul său nu-şi iubea fiul. „Pe bună dreptate, susţinea domnul Jaraby, sînt dispus să iubesc pe orice om de pe pămînt". Nu spunea cauza, dar ea exista chiar în cuvintele folosite : „sînt dispus..." Îşi dezaproba fiul, dar dacă într-o zi Basil ar scăpa de apucăturile şi năravurile sale, era gata să înceapă să-l îndrăgească. Privindu-l însă aşa cum era în prezent, nu putea nici măcar să presupună, aşa cum făcuse tatăl său, că sîngele apă nu se face. Nu vedea nimic comun între el şi Basil, nu regăsea nimic din el în fiul său, şi înainte ca Basil să se schimbe în bine, nu era dispus să recunoască nici măcar o asemănare fizică între ei.

Doctorul Mudie ajunsese la concluzia, de altfel eronată, că întoarcerea în casa părintească îl

determinase pe Basil să-şi vopsească părul. Asemănarea dintre el şi tatăl său, tenul închis, forma capului, plantaţia părului, îl făcea să-şi dorească o personalitate cît mai diferită de cea a tatălui său.

Doctorul Mudie spuse :

— Fiul dumneavoastră este un om în toată firea. Nu putem spune că mama lui e răspunzătoare pentru faptele lui.

— Ea aşa susţine, şi-mi cere şi mie să-mi asum partea mea de răspundere.

— N-aş vrea să vă supere ce vă spun, dar situaţia asta n-o puteţi rezolva decît singur. Sau între dumneavoastră trei.

— Ce vrei să spui ? Ea e surdă la orice raţionament. Şi sub influenţa ei, şi băiatul.

— Nu mai e un băiat.

— Ştiu, ştiu. Am spus fără să mă gîndesc. Îmi cauţi nod în papură ?

— Îmi pare rău. Încercam să vă ajut.

— Departe de asta. Nu faci nici ce-i de datoria ta să faci. Ştim amîndoi de ce e nevoie în casa asta. E greu, dar am să îndur. Fii rezonabil, Mudie.

— Cereţi doctorului casei s-o supună pe doamna Jaraby unui examen. Explicaţi-i temerile dumneavoastră. Vi le va spulbera repede, şi veţi putea s-o porniţi de la început. Asta e tot ce vă pot spune.

— Doctorul nostru nu e în toate minţile. Nu înţelege nimic din ce-i spun. Nici nu mă ascultă.

— Dar, domnule Jaraby, nu puteţi păstra ca doctor un om care nu e în toate minţile. Schimbaţi-l. Duceţi-vă la altcineva.

Domnul Jaraby îşi văzu din nou speranţele năruindu-se. Îi spusese soţiei sale că în viaţa lui publică totul mergea bine. Şi era adevărat. În magazine sau pe stradă, în tren şi în autobuze, se simţea acelaşi om dintotdeauna. Se simţea stăpîn pe situaţii, capabil să se descurce în aglomeraţie, să verifice restul care i se dădea, să ceară şi să primească mărfurile pe care le dorea. Preferinţele îi erau respectate, cuvîntul lui era lege. Peste o lună se va bucura de lucrurile astea şi în comitet. Dar în casa din strada Crimeea ? Ce putea spune despre casa pe care o conducea şi pe care o considera căminul său ? Va admite oare că devenise un loc nesigur, unde oricînd se putea întîmpla orice ? Salonul şi grădina, altădată oaze de odihnă, erau acum locuri îngrozitoare, neliniştite, dezordonate şi neplăcute. Se simţea ca o mobilă în casa lui, ignorat de fiul său, şi batjocorit de soţie. Basil depăşise cu mult vîrsta cînd îi putea cere supunere ; voinţa lui nu mai exista. Schimbarea se petrecuse oare treptat sau dintr-o dată ?

Domnul Jaraby n-ar fi putut spune. Nu reuşea să-şi facă o imagine limpede. Contururile erau şterse, detaliile tulburi. În casa aceea, era stăpînit de oameni nebuni şi răi. Ei triumfau, iar el era batjocorit.

Cu toate acestea, domnul Jaraby nu se simţea învins. Nu era singurul om care avea necazuri în familie. Şi alţii aveau soţii insuportabile şi

copii răi. Domnul Jaraby era hotărît să-şi urmeze demn drumul său, bizuindu-se pe lumea dinafară. Se va împotrivi, la nevoie, ca un martir, forţelor care încercau să-l distrugă. Ştia că nu poate fi distrus. Îl supăra doar faptul că oameni ca doctorul Mudie sau doctorul Wiley, oameni din lumea dinafară, oameni din viaţa lui publică, îl trădau la nevoie. Şi ajungînd cu gîndurile aici, poate fără motiv, sau poate deoarece ele se desfăşurau mai departe, îşi aminti de femeia care-l urmărise de la Woolworth pînă la braserie. O clipă se simţi înfricoşat, dar după un moment teama îi dispăru. Trebuia să existe o explicaţie. Nu era posibil ca influenţa casei să se exercite şi dincolo de zidurile ei. Nu se putea să nu mai fie în siguranţă nici în afara lor. „Voi ţine fruntea sus", rosti domnul Jaraby cu glas tare, iar doctorul Mudie, auzindu-l, ridică din sprîncene.

20

IDEEA care îl frămînta pe Swingler era că domnul Jaraby şi domnul Nox erau persoane foarte interesante pentru el. Domnul Nox îi telefonase şi fusese tăios. Spusese că nu mai doreşte ca Swingler să continue supravegherea lui Jaraby, deoarece faptul nu mai prezenta importanţă, şi că nu mai voia să-i dea lui Swingler lecţii de italiană chiar dacă i-ar plăti, pentru că de fapt, ca să fie sincer, oamenii de teapa lui Swingler nu-i erau simpatici. Swingler îi răspunsese politicos, dar plin de curiozitate. Domnul Nox îi spusese puţine lucruri ; cea mai mare parte din timp vorbise în parabole. Swingler nu ştiuse niciodată exact de ce trebuia să-l urmărească pe domnul Jaraby ; nu ştia nici de ce domnul Nox voia să-l compromită. Swingler, care nu se sfia să atribuie oamenilor cele mai josnice porniri, se gîndise de data asta că Nox voia „să-l aibă la mînă" pe Jaraby, ca să poată stoarce bani de la el. Swingler, care adeseori „avusese la mînă" oameni pentru aceleaşi scopuri, înţelese că situaţia era plină de posibilităţi. Din ceea ce-i spusese Nox despre Jaraby, înţelesese că dacă acesta avea vreo vină

de ascuns, cu siguranţă nu era ceva neînsemnat. Dacă Nox putea să stoarcă bani, de ce n-ar face-o şi Swingler. Nox se vedea cît de colo că e un amator ; Swingler era un expert. Din cîte observase, îşi dădu seama că Jaraby era foarte tulburat. Îl văzuse ieşind din casa unui doctor şi izbind cu bastonul în firma de alamă. Gestul era destul de ciudat. Îl văzuse agitîndu-se şi pierzîndu-şi cumpătul cînd stătea cu Angie la Cadena. Totuşi Nox îi spusese că era foarte obişnuit cu astfel de femei. Jaraby era nervos şi agitat, şi părea nemulţumit. Poate că Nox reuşise să afle singur ceea ce căuta. Dacă aşa stăteau lucrurile, nu erau de loc pe placul lui Swingler. „Cinstit şi pe din două" era deviza lui Swingler, deşi uneori se abătea de la ea.

Apoi era Nox. Şi purtarea lui era cît se poate de ciudată. După părerea lui Swingler, oricum ar fi privit lucrurile, era limpede că şi el învîrtea ceva necurat. Nu cumva Jaraby îl avea cu ceva la mînă pe Nox, şi acum Nox căuta şi el ceva împotriva lui Jaraby, ca să-l poată ţine în şah ? Dacă aşa stăteau lucrurile, atunci se putea să-l aibă la mînă şi pe Nox.

Era o vreme plăcută pentru a urmări pe cineva, iar Swingler nu avea nimic altceva de făcut. Era greu să-l urmărească pe Nox, fiindcă Nox îl cunoştea, dar nu avea nimic de pierdut continuînd să-l urmărească pe duşmanul acestuia. Ieşi de după o maşină parcată în strada Crimeea şi porni în urmărirea domnului Jaraby, care plecase la înmormîntarea domnului Turtle. Se ţinea departe în urma lui, mergînd agale şi fredonînd încet.

Se bizuia întotdeauna pe intuiţie : ceva îi spunea că mai devreme sau mai tîrziu se va juca şi ultimul act al dramei.

De fapt, ultimul act al unui anumit fel de dramă se jucase chiar în dimineaţa aceea la Rimini ; şi cînd mai tîrziu în cursul zilei asistară la înmormîntarea prietenului lor, domnul Cridley şi domnul Sole nu-şi reveniseră încă de pe urma şocului suferit şi a consternării provocate.

— Jeleu de fructe, spuse domnul Cridley la micul dejun. Pe listă era trecut jeleu de fructe. De fructe, înţelegi ? Ai luat din el, Sole ? În jeleul meu erau gulii. N-am dormit toată noaptea.

— Eu am cerut orez cu lapte. În meniu scrie întotdeauna jeleu de fructe cu frişcă proaspătă, şi cînd te serveşte îţi aduce cremă de vanilie. Orezul însă e orez. O porţie bună, luată direct din tavă.

Dar nu asta îi necăjea : erau de mult obişnuiţi să li se servească cremă de vanilie în loc de frişcă şi să găsească în jeleu bucăţele portocalii, greu de identificat.

— Sole, priveşte cine intră în clipa asta în cameră.

În uşă apăruse domnişoara Burdock, îmbrăcată altfel decît de obicei. După aparenţe era o zi neobişnuită, căci la opt şi jumătate dimineaţa îmbrăcase rochia înflorată.

— Dumnezeule mare, cu rochia asta la înmormîntarea lui Turtle !

Domnişoara Burdock luă loc la măsuţa ei, cerîndu-i fetei care servea, ca întotdeauna, suc de

fructe și fulgi de ovăz, ceai și pîine neagră prăjită. Cei doi bărbați continuară să pălăvrăgească, privind-o.

— Lily, strigă domnul Sole către fata care servea. Lily, vezi n-a rămas vreo cravată neagră de la maiorul Torrill ?

— Nu cred, exclamă domnul Cridley, că are de gînd să meargă la înmormîntare în ținuta asta. O dată pe an se îmbracă și ea mai vesel, și atunci e pentru o înmormîntare.

— N-am închis ochii nici o clipă azi noapte. Domnișoara Edge umbla pe coridoare, cineva tot trăgea apa la closet, și Turtle care mă obseda. Am stat cu el în infirmerie vreo cincisprezece zile. Cunoștea pe nume toate florile din insulele britanice. Pe vremea aceea avea o memorie fenomenală.

— Cine moștenește ?

— Mă și gîndeam. Deie Domnul să nu fie Burdock. Vorbea de finul lui, băiatul lui Topham. Șî de o nepoată din Wales.

— Asta e bună ? întrebă Lily, întinzîndu-i domnului Sole o cravată neagră. Sînt cu sutele, în dungi și colorate. Asta era singura neagră.

— Cochet băiat, Torrill ăsta. E splendidă. Mulțumesc, Lily dragă.

— Atunci sîntem gata ? întrebă domnul Cridley. Se face vreo colectă în cazurile astea ? Cînd a murit soția ta s-a făcut ? Eram prea tulburat ca să-mi amintesc.

— Bună dimineața, domnilor, strigă domnișoara Burdock, oprindu-se la masa lor. Unde vă duceți, așa spilcuiți ?

— Mergem, răspunse înțepat domnul Sole, la înhumarea prietenului nostru Turtle. Nu ne îndoim că vom avea plăcerea să vă vedem la biserică.

— Să mă vedeți ? Vai, dar nu sînt îmbrăcată pentru o ocazie atît de solemnă. Nici nu cred că ar fi cazul să merg ; înmormîntările sînt pentru membrii familiei și prietenii vechi.

— Vreți să spuneți că n-o să mergeți la înmormîntarea lui ?

— M-aș simți inutilă. La urma urmei, abia l-am cunoscut pe domnul Turtle.

— Abia l-ați cunoscut ? Socotiți că a fi pe punctul de a vă mărita cu el înseamnă abia a-l cunoaște ?

— Cine era pe punctul să se mărite cu el ? Cu siguranță că domnul Turtle nu se pregătea să se însoare din nou ?

— Dar, domnișoară Burdock, dumneata și cu Turtle urma să vă căsătoriți. Noi știm totul. Turtle n-a făcut din asta un secret.

— A spus domnul Turtle așa ceva ? Că el și cu mine... O, domnule Sole ! Ce drăguț din partea domnului Turtle să aibă o astfel de dorință. Chiar foarte drăguț !

— El ne-a spus că v-a cerut, și că dumneavoastră ați acceptat.

— Ce povești scorniți voi, dragii mei ! Domnul Turtle și cu mine ne-am dus doar la cinema și am luat cîte un ceai împreună. Eu speram că va veni la Rimini ca locatar ; casa aceea mare în care locuia îl costa prea mult. O, cîtă plăcere îmi face gîndul că domnul Turtle dorea să se

însoare cu mine. Ce drăguț din partea voastră că mi-ați spus !

— Nu știu dacă dorea, murmură domnul Cridley. Poate se gîndea că ești o femeie de treabă și gospodină bună.

Domnișoara Burdock, acum cu spatele, se îndepărta spre odaia ei, unde avea să se gîndească la noutățile aflate și poate chiar să verse o lacrimă.

— L-a dus de nas. Voia să-l facă să se mute aici. Ți-am spus că e diabolică.

Domnul Sole încuviință din cap.

— Interese, numai interese, strigă domnul Cridley, lovind cu palma în masă. Peste tot numai interese. Gîndește-te la monstrul de Harp. Cum îi urăsc pe șmecherii ăștia între două vîrste.

Cu o săptămînă mai devreme, cînd domnul Turtle era încă în viață, ei s-ar fi bucurat să afle că, zăpăcit cum era, se înșelase asupra situației. Acum însă, le era puțin ciudă că domnișoara Burdock scăpase atît de ușor și că era atît de fericită aflînd ce se ascundea în mintea domnului Turtle înainte de a muri. Dacă ar fi tăcut, ea n-ar fi aflat niciodată. Porniră furioși spre verandă, să-și caute corespondența de dimineață.

Toată lumea aceea, în picioare, stînd în arșiță lîngă groapă, îl enerva pe Swingler. Era nervos și din cauza prezenței lui Nox ; și-a tras pălăria pe frunte și ținea mîna la gură.

Sicriul care cobora în groapă, pămîntul care cădea peste el, totul părea cunoscut de cînd lu-

mea. Lui Swingler i se părea că toate acestea aparțineau unui ritual sălbatic. Incinerarea era, după părera lui, mai civilizată. Alămurile sicriului luceau, pelerina albă a preotului strălucea în lumina soarelui, lutul uscat se întărise în bulgări mari, zgrunțuroși.

Swingler îl văzu pe domnul Nox singur, iar pe domnul Jaraby cu bastonul cel mare uitîndu-se fix la el, ca și cînd ar fi fost gata să se repeadă. În privirea domnului Jaraby se citea neîncredere și bănuială, și Swingler observă că domnul Nox remarcase.

— Doamne, primește rugăciunea noastră, spunea preotul, binecuvîntează și sfințește mormîntul acesta, ca să odihnească în pace trupul robului tău...

Swingler văzu doi bărbați care semănau între ei stînd împreună și vorbind pe șoptite.

— Cred că trebuia să vină și ea, spunea domnul Cridley, măcar din respect.

Prietenul său încuviință folosind cuvinte destul de tari, deși în șoaptă.

— Burdock nu respectă pe nimeni în lumea asta, ca să nu mai vorbim pe un om care tocmai o părăsește.

Nici doamna Strap nu luă parte la înmormîntare. Cumpăra lenjerie de corp liliachie și ciorapi de mătase extrafini dintr-un magazin de pe strada Oxford.

Basil îi scria lui A. J. Hohenberg... *psitacoza pare să se răspîndească. Am încercat tratamentul cu tetraciclină pe care mi l-ați sugerat, dar*

pînă acum n-am avut nici un rezultat. V-aş fi îndatorat pentru orice alt sfat mi-aţi putea da...

Basil şi domnul Hohenberg nu se văzuseră niciodată, dar corespondenţa dintre ei, care dura de aproape cinci ani, era o alinare pentru el.

Swingler, mestecînd un băţ de chibrit, îl urmări pe domnul Jaraby pînă acasă, în strada Crimeea.

21

ERA prea cald ca să doarmă. Mult prea cald, se gîndea domnul Jaraby, răsucindu-se în pat. Absurd de cald pentru luna iulie, la Londra ; şi totuşi nu cunoscuse el de mult, în Burma, ce înseamnă o arşiţă adevărată ? Nu avea el destulă experienţă ca să ştie ce vreme trebuie să fie acum la Londra ? Putea cineva să-şi închipuie că el n-ar şti că această căldură era ceva nefiresc, ceva provocat de gazele arse în aer din cauza circulaţiei intensă a oraşului sau a reclamelor luminoase din ce în ce mai numeroase ? Nu putea suferi oraşul cu lumina de neon clipind neîncetat, cu clădirile noi şi cu oameni în toată firea mîncînd ciocolată pe trotuare. Cearşaful de sub el se răsucise ca o frînghie ; pijamaua era umedă şi-l enerva. Se sculă, aprinse lumina şi aranjă din nou patul.

Se întinse la loc, cu faţa în sus. Ştia că dacă apuca să adoarmă în poziţia asta va avea un coşmar. Dar îi era mai uşor să se destindă astfel, şi domnul Jaraby pretindea că exact în clipa cînd va adormi, se va răsuci încet pe o parte fără să-şi strice somnul. Susţinea acest lucru de mulţi ani,

dar nu reușise să-l realizeze încă niciodată. Stătu nemișcat ; mai întîi cu ochii închiși, apoi cu ei deschiși. Nu era căldura de vină, gîndi el : de vină era povestea asta blestemată. La urma urmei nu era mai cald decît în celelalte nopți. Dumnezeu știe dacă nu asuda de supărare ! Cînd începi să te frămînți, nu se mai termină. Se împăcase cu gîndul că va trebui s-o accepte pe soția sa așa cum era ; nu mai avea nici o îndoială că de azi înainte va continua să vorbească ciudat, și că nu mai putea aștepta de la ea considerația pe care o merita ! Cel puțin știa că lucrurile nu se puteau înrăutăți, căci ce putea fi mai neplăcut decît scrumul de la țigări pe care Basil îl împrăștia prin toată casa, sau păsărelele care ciripeau necontenit. Va avea o discuție cu Basil și-l va face să înțeleagă că ar fi mai bine pentru toți să se mute ; îi va vorbi alegîndu-și cuvintele și gîndindu-se bine. Era inutil să-i mai consulte pe doctori. Doctorul din ziua de azi nu e în stare să vadă nici ce e sub nasul lui. Oricum, domnul Jaraby avea alte probleme la care să se gîndească. Era furios că se frămîntase din cauza soției, căci apoi se frămîntase și pentru alte lucruri. Îți faci o grijă, te obsedează, și apoi gata, apare și a doua. Mai era doar o săptămînă pînă la adunarea comitetului, și el se simțea nepregătit. Avea sentimentul că nu-și luase absolut toate măsurile pentru a se asigura că totul va decurge cum trebuie. Nu putea uita neașteptata ieșire calomnioasă a lui Sanctuary în ziua foștilor elevi. Dacă Sanctuary era capabil să aibă o părere atît de absurdă despre Dowse, atunci era

capabil de orice : faptul era departe de a-ți întări încrederea în puterea lui de discernămînt. Și Ponders era atît de slab, atît de influențabil, iar Nox un intrigant. Continuă să se gîndească la ei, avînd în fața ochilor chipurile și mîinile lor. Pe cine vor alege, dacă el nu va fi ales ? Cine i-ar putea lua locul, dacă s-ar ridica o obiecțiune cu adevărat serioasă împotriva alegerii sale ? Cridley, nu, nici Sole ; nici unul nu avea vreo șansă. Nici Nox, care era lipsit de popularitate. Sanctuary ? Pe Sanctuary totuși nu-l interesa. Vor încălca cumva regula, pe care de altfel aveau toată libertatea s-o încalce, și vor invita noul comitet să-și aleagă singur un președinte ? Numai o singură dată se procedase astfel, de mult, dar se putea repeta. Și dacă se va găsi unul suficient de nechibzuit să-l propună pe Nox, iar Nox va fi de acord, el n-ar putea face nimic să-i împiedice alegerea ; nu va putea aduce nici un argument suficient de serios împotrivă.

Un ceas mai tîrziu, o nouă idee încolți în mintea domnului Jaraby, care se sculă din pat. Halatul lui de casă era vechi de douăzeci și trei de ani, și arăta într-adevăr ca o haină îndelung purtată. Îl folosea totuși, și domnul Jaraby nu înțelegea rostul de a-și cumpăra altul. Faptul că ajunsese numai zdrențe și nu se mai putea purta, era o chestiune strict personală, iar utilitatea unui lucru, susținea domnul Jaraby, era o chestiune de apreciere. Domnul Jaraby începu să scotocească în bucătărie prin coșul de gunoi. Găsi coji de cartofi, o pungă udă de hîrtie,

frunze de ceai, o cutie de conserve în care fusese praf de supă şi alta care conţinuse piersici. Aceasta din urmă era cea care-l interesa. La cină remarcase piersicile şi hotărîse că după ce vor fi mîncate o va întreba pe soţia sa de unde le avea. Uită însă. Preocupat de cealaltă problemă, nu se mai gîndi. Se uită la etichetă şi desprinse o frunză de ceai care se lipise pe ea. Acum nu mai avea nevoie să întrebe de unde erau. *Piersici în sirop. Paisprezece uncii. Australia.*

— Dumnezeule! exclamă domnul Jaraby cu glas tare.

Ceasul de pe masa de toaletă ticăia zgomotos. Pregătindu-se să-şi trezească soţia, observă cu satisfacţie că era ora două şi douăzeci şi cinci de minute.

— Haide, strigă autoritar domnul Jaraby la ea în dormitor. Scoală-te. Avem ceva de discutat.

Doamna Jaraby dormea pe o parte, cu genunchii strînşi şi părul băgat într-un fileu. El întoarse lampa de pe noptieră în aşa fel încît să-i cadă lumina pe faţă, silind-o astfel să se trezească. Deschise amîndoi ochii dintr-o dată şi văzîndu-l acolo, se ridică brusc în capul oaselor. Buimăcită încă de somn, întrebă ca toţi oamenii treziţi pe neaşteptate.

— Cît e ceasul?

— Nu despre asta e vorba. Nu ocoli subiectul. Nu m-am sculat din pat ca să discut despre oră.

— Atunci ce este? De ce m-ai trezit?

— Ce-i cu piersicile alea? De unde sînt piersicile de la cină? Spune-mi adevărul, fără să te prefaci.

— Piersici?

— Am vorbit de alte fructe? Am mîncat şi alte fructe la cină? Te-am întrebat de cireşe, de pere sau de ananas?

— Lui Basil îi plac piersicile. I-au plăcut întotdeauna.

— Îmi eviţi întrebarea. Nu poţi să fii cinstită şi să răspunzi direct?

— Nu te înţeleg. Nu pricep ce cauţi aici, de ce m-ai trezit şi de ce îmi vorbeşti despre piersici. Ţi-au făcut rău piersicile? Nu te simţi bine?

— Piersicile erau din Australia. Au eticheta pe cutie. Sper că-mi poţi da o explicaţie. Aştept, chiar acum, la ora asta tîrzie.

— Pentru Dumnezeu, ai înnebunit? Am cumpărat piersicile de la Lipton. N-am nici cea mai vagă idee...

— Tu n-ai nici un fel de idee despre nimic. Haide, mărturiseşte care e lucrul despre care recunoşti chiar şi *tu* că n-ai nici o idee, ca să te lămuresc.

— Voiam să spun că nu ştiu nimic altceva despre piersici decît că le-am cumpărat ieftin de la Lipton. Cutia avea un defect.

— Erau piersici australiene şi veneau din cealaltă parte a lumii.

— Era greu să fie australiene şi să vină din altă parte.

— Nu vreau marfă australiană la mine în casă.

— Ai mai spus asta...

— Atunci de ce nu-mi respecţi dorinţele ? De ce, din moment ce mi le cunoşti, faci tot cum vrei tu ?

— E imposibil să controlez tot ce cumpăr. Înainte întrebam şi despre unt, şi despre şuncă, şi despre brînză. Vînzătorii au ajuns să mă creadă anormală.

— Te cred anormală din alte motive.

— Tot ce se poate. Nu discut chestiunea asta cu ei. Cît e ceasul ? N-am ce-ţi face dacă nu-ţi plac australienii şi ţara lor. Asta e treaba ta, deşi nu reuşesc să pricep ce ţi-au făcut.

— Nu-mi place felul lor de a vorbi. Nu admit să-mi umpli casa cu marfă de-a lor. Ieftină şi dezgustătoare, la fel ca ei. Casa asta e şi aşa destul de nenorocită. Vrei să ajungă şi mai rău ?

— E casa ta, după gustul tău. Mă faci răspunzătoare pentru orice se întîmplă.

— Eşti răspunzătoare pentru decăderea la care am ajuns. Piersici conservate, papagali, şi scrum de ţigări.

— N-am să mai pot adormi acum, după ce m-ai trezit la ora asta.

— Eu n-am dormit de loc. Nici n-am închis ochii.

— Vrei aşadar să nu mă laşi nici pe mine să dorm. Trezeşte-l atunci pe Basil şi fă pentru toţi trei un ibric de cafea.

— Nu, nu-i nevoie să-l trezim pe Basil. Şi nu-i nevoie nici de cafea. Ţi-am spus ce aveam să-ţi spun, şi acum îţi urez noapte bună.

— Parcă n-ai fi în toate minţile. Te-ai ramolit. Să-i spun doctorului Wiley că m-ai trezit la

ora asta şi că ai vorbit aiurea despre piersici ? Ce crezi că mi-ar răspunde ? Că trebuie să cerem cît mai grabnic să fii declarat iresponsabil şi pus sub observaţie ?

— Nu eu, ci tu ai nevoie de toate astea.

— Nu, nicidecum. Eu nu umblu noaptea prin camere, bolborosind despre o cutie de piersici. Crezi oare că australienii se pregătesc să ne invadeze ţara şi ne trimit alimente otrăvite ? Asta se petrece în mintea ta chinuită ? Eşti bun de legat.

Domnul Jaraby ieşi din odaie.

La micul dejun, domnul Jaraby spuse :

— Ce părere ai despre chestiunea asta ? Nu-mi amintesc să-ţi fi spus o părere.

Doamna Jaraby, în capot şi purtînd încă fileul alb pe cap, turna ceai dintr-un ceainic înflorat. Prefera să se îmbrace mai tîrziu, fiindcă soţul ei hotărîse ca micul dejun să fie servit la şase şi un sfert.

— Ce este ? întrebă ea pe un ton nedumerit. Despre ce e vorba ?

Domnul Jaraby oftă :

— Vorbesc despre grijile care nu m-au lăsat să dorm toată noaptea.

— Despre piersici ?

— Cum naiba m-aş putea gîndi la nişte piersici o noapte întreagă ? Te asigur că am griji mai mari decît să mă frămînt prosteşte pentru nişte conserve de fructe.

— Mă tot gîndesc ce nu te-a lăsat să dormi.

— Ce rost are ? Întreabă-mă şi am să-ţi spun.

Doamna Jaraby ungea cu marmeladă o felie de pîine prăjită.

— Atunci poftim, te întreb.

— Azi-noapte am calculat suma pe care am cheltuit-o în ultimii doi ani pentru asociaţie. Se ridică la douăzeci şi şase de lire. Aproximativ : s-ar putea să fie mult mai mult. Adună costul hîrtiei pentru scrisori, al plicurilor, al sugativei, al cernelii, al timpului şi energiei care puteau fi folosite într-un scop lucrativ oarecare. Ştii ce reprezintă pînă la urmă toate astea ? O lecţie de ingratitudine.

— Ce înseamnă o lecţie de ingratitudine ? Nu înţeleg.

— Înseamnă că ei îşi spun unul altuia : Jaraby şi-a isprăvit treaba, Jaraby a ocupat un post în comitet, acum se odihneşte ! Misiunea lui s-a încheiat.

— Şi chiar s-a încheiat ? Dacă ai cheltuit toţi banii amintiţi pe timbre, trebuie să fi realizat ceva.

— Nu s-a încheiat de loc. Mai am şi alte planuri. Să fac nişte schimbări, să reorganizez. Ca preşedinte aş fi putut îndeplini tot ce aveam în minte.

— Atunci de ce te necăjeşti ? Nu mai sînt doar cîteva zile pînă să devii preşedinte ? Şi atunci va trebui să cheltuieşti tot atîţia bani ?

— Sînt ros de îndoieli. Ţi-o spun deschis, ca de la om la om. Mi-e teamă că alegerea mea nu va decurge de la sine. Sanctuary şi-a ieşit parcă din minţi ; Nox e negru de răutate.

— Ce spui acum n-a reieşit niciodată din discuţiile tale.

— Ce n-a reieşit ?

— Ce-ai spus acum : că domnul Nox e un african.

— Un african ? Dar nu-i de loc african. N-am spus aşa ceva. Nici vorbă. Doar îşi bagă nasul în toate cele. Ponders, Sole, Sanctuary, Boyns, Cridley, Turtle... sînt ca o mămăligă în faţa lui.

— Despre ultimul dintre ei sînt absolut sigură că ai spus că e mort şi înmormîntat după toate regulile.

— Eşti de-a dreptul enervantă cu observaţiile tale necugetate. N-am eu destule pe cap şi fără să mai complici tu lucrurile ?

— Ora asta nu mai e de loc potrivită pentru micul dejun. Avem nervii tociţi şi răbdarea pusă la grea încercare. N-ar fi mai bine acum, după ce s-a întors Basil, să luăm micul dejun la ora nouă ? El nu se scoală aşa de dimineaţă, şi în felul ăsta nu sînt obligată să servesc de două ori !

— El trebuie să respecte ora noastră, nu noi pe a lui. Asta a fost întotdeauna ora noastră.

— A mea nu ; pentru mine e un chin să mă scol atît de devreme. Tu nu mai pleci de acasă dis-de-dimineaţă ; ora asta a rămas dinainte. Nu se mai potriveşte cu viaţa noastră de acum.

— Eu totuşi vreau să păstrez acest obicei. E foarte sănătos. Ai ceva împotrivă ?

— Nimic, atît timp cît nu sînt obligată să mă conformez. De mîine, micul dejun se va servi la ora nouă, pentru toţi trei.

— Aşadar, refuzi să-mi dai micul dejun! Nu eşti în stare să faci o cumpărătură ca lumea, şi acum îmi refuzi pînă şi dorinţele cele mai fireşti.

— Dacă nu-ţi place cum e îngrijită casa, atunci aranjează altfel lucrurile, sau îngrijeşte-te singur de ceea ce te nemulţumeşte.

— Nu mai pot continua cu astfel de fleacuri. Vorbeam despre comitet. De ce mă abaţi de la subiect? O aprobare unanimă, un vot de încredere înseamnă oare să le cer prea mult? După toate sforţările mele, nopţile nedormite, cheltuielile cu trenul, conferinţele, activitatea organizatorică...

— Şi banii daţi pe timbre. Trebuie să ceri să ţi-i înapoieze dacă nu te aleg preşedinte.

— Îmi amintesc de Nox. Era elevul meu de corvadă. Omul ăsta mi-a lustruit ghetele zilnic, timp de doi ani încheiaţi. Şi al naibii de prost le lustruia. Un puşti cu o mutră speriată. Ştii că o dată i-a lipsit puţin să nu se cureţe pe terenul de crichet? L-a pocnit o minge în frunte şi l-a trîntit ca pe un popic. I-a făcut un cucui cît pumnul, şi noi ne-am scos toţi şepcile. Credeam că murise. Şi acum, uită-te la el cîtă bătaie de cap ne dă. De cîte ori îl văd, mă gîndesc că e smorcăit, un smorcăit afurisit.

Degetele domnului Jaraby băteau nervos în masă. O privea pe soţia lui cum picoteşte, gata să adoarmă. Încetă să bată darabana, aşteptînd s-o vadă dormind; cînd îi căzu capul, iar bărbia îi alunecă pe piept, se auzi din nou glasul domnului Jaraby:

— Am să-i telefonez lui Nox în dimineaţa asta. Am să vorbesc cu el, am să încerc să clarific situaţia şi să aflu ce intenţii are. Oricît de zănatic ar fi, nu pot admite să nu-şi dea seama că noi, cei din aceeaşi generaţie, trebuie să fim uniţi. Înţelegi ce-ţi spun? N-ai adormit, nu-i aşa? Făcu o pauză, după care continuă. Dacă n-ar fi Nox, aş avea tot comitetul de partea mea. De asta sînt sigur. Pricepi?

— Da, da. Numai Nox e de vină.

Noaptea, cînd el o trezise, ea tocmai visa că era din nou fetiţă şi se juca îmbrăcată într-o rochie ca cea din basmul *Alice în ţara minunilor*.

— Nox avea ceva la băşică, spuse domnul Jaraby, abia zîmbind. Îmi aduc bine aminte că dormea pe un covoraş roşu de cauciuc.

— Cred că i-a trecut acum.

— Serios? Şi de ce să-i treacă? Omul e bolnav, şi poate că aşa se explică şi de ce e aşa de urîcios. Rîse şi se înfurie că ea nu-i ţinu isonul.

Doamna Jaraby se ridică şi adună pe o tavă farfuriile folosite la micul dejun. Avea obiceiul să ducă vasele şi tacîmurile la bucătărie, să facă puţină ordine şi să se întoarcă în pat.

— Da, am să-l sun pe Nox în dimineaţa asta. De fapt, cînd vrei să faci ceva e bine să faci pe loc, aşa că am să-l sun chiar acum.

— E şase şi douăzeci şi cinci.

— Aşa este. Nu cred că a ieşit în oraş cu vreo treabă, dacă la asta te gîndeai.

— Nu, nu. Numai că s-ar putea să nu se fi sculat încă.

— Dar de unde-i cunoşti aşa de bine obiceiurile ? Ha, ha, nu cumva e ceva între tine şi licheaua asta bătrînă ?

— Ei, chiar...

— De ce porţi fileul ăsta oribil ?

Soţia sa ieşise din cameră, şi, deşi auzise întrebarea, socoti că n-are rost să răspundă.

— Alo, Nox, ştii de ce-ţi telefonez ?

Urmă o tăcere. Apoi un glas întrebă :

— Cine-i acolo ?

— Jaraby, Nox. Aici e Jaraby.

Urmă din nou un moment de tăcere, înainte ca Nox să răspundă.

— S-a întîmplat ceva ?

— Dragul meu Nox, tu ştii mai bine ca mine.

— Iartă-mă, Jaraby, dar spune-mi repede despre ce-i vorba. Cît e ceasul ?

— Exact şase şi treizeci de minute.

— M-ai sculat din somn.

— Ascultă, Nox, trebuie să lămurim o dată pentru totdeauna chestia cu preşedintele noii sesiuni.

— La ora asta ? Ascultă, Jaraby, eu adorm greu, şi să ştii că nu-ţi iert uşor că m-ai trezit.

Doamne, îşi spuse domnul Jaraby, mi-a trîntit receptorul porcul ăsta.

Încet, la fel de meticulos ca şi cînd ar fi făcut o incizie, domnul Nox îşi deschidea scrisorile. Le citea cu aceeaşi asiduitate, scăpînd astfel să mai recitească diferite amănunte din cuprinsul lor. Conţineau puţine lucruri care să-l intereseze. Îşi turnă o ceaşcă de cafea şi începu să reflecteze la conversaţia telefonică avută mai devreme. Din cauza ei fusese obligat să stea treaz în pat şi să citească, în loc să-şi continue somnul. Comportarea lui Jaraby se potrivea foarte bine cu felul lui de a fi. Dacă se putea spune că oamenii nu se schimbă niciodată, atunci Jaraby i se părea a fi un exemplu admirabil. Jaraby cel de azi semăna leit cu Jaraby de acum şaizeci de ani : un individ grosolan şi insensibil. Jaraby îi aruncase o gheată în cap şi-i făcuse un cucui în frunte. Şi apoi îi insultase toată familia.

Domnul Nox încercă să nu se mai gîndească la el. Îşi pregăti camera pentru lecţia de dimineaţă. Dar în timp ce ascuţea creioanele şi aşeza hîrtia de scris pe masă, se revăzu dintr-o dată elev, încremenit în picioare şi primind ordine, în timp ce Jaraby, aşezat, îl ţintuia cu privirea.

Mai tîrziu, în cursul aceleiaşi dimineţi, la unsprezece şi patruzeci şi două de minute, Basil Jaraby fu arestat. Swingler, stînd de vorbă cu un om care tocmai descărca cărbuni la numărul paisprezece, văzu o maşină neagră oprindu-se la numărul zece şi urmări cu privirea pe bărbaţii care se îndreptau cu paşi greoi spre intrarea principală. Se opri în mijlocul unei fraze şi-i atrase atenţia celui cu cărbuni, spunînd că ceea ce se petrecea cu cîteva case mai încolo nu e lucru curat.

Pe acoperişul ministerului transporturilor erau douăzeci şi şapte de grade Celsius. În parcurile Londrei, paznicii se pregăteau pentru năvala pe

care oamenii o dădeau la ora prînzului ca să ocupe scaunele pliante. În birourile din Mayfair şi Holborn şi în City, oamenii lucrau în cămaşă, cu gîndul la vacanţă şi la week-end. Doamna Strap, îmbrăcată cu lenjeria ei liliachie şi o rochie de culoare deschisă, îşi cumpără o prăjitură la expresul Bourne şi Hollingsworth. Pe stadionul Lord, scorul în meciul susţinut de echipa Angliei era zero la trei.

Pe strada Crimeea era o dimineaţă liniştită. O femeie trecu cu un cărucior de piaţă pe rotile, împingîndu-l de mîner. Alta curăţa mazăre în curtea din spatele casei, în timp ce lîngă ea se auzea cîntînd strident la radio muzică populară. Basil, în maşina poliţiei, întreba dacă poate aprinde o ţigară.

— Domnule Swingler, spuse sergentul de la birou, nu v-am văzut de mult.

— Am fost în vîjîială, răspunse Swingler pe un ton glumeţ. Ce-i cu Jaraby ăsta ?

22

— AM O INFORMAŢIE care v-ar putea interesa, şuşoti mieros Swingler în microfonul telefonului. O informaţie foarte, foarte interesantă pentru dumneavoastră.

Avea să apară şi în ziare. Dar înainte de a apare negru pe alb, înainte ca domnului Nox să-i ajungă la ureche, înainte chiar ca el să-şi dea seama că era o informaţie pe care curînd o putea avea pe gratis, înaintea oricărei eventualităţi, Swingler avea un atu ca să stoarcă bani.

— Colaborarea noastră s-a încheiat, Swingler. Am spus-o limpede.

— Ascultaţi-mă, de data asta e marfă serioasă. Nu mai e vorba de fleacuri. Vă spun că am o informaţie clasa întîi.

— Sînt în mijlocul unei lecţii. Dacă ai ceva de spus, spune.

— Domnule Nox, cînd veţi afla despre ce e vorba o să vă daţi seama că face ceva parale.

— Face parale ? Cîte parale ?

— Să zicem cincizeci de lire ?

— Ia ascultă, Swingler...
— Pentru mine e indiferent, domnule Nox. Primiţi sau nu, asta e treaba dumneavoastră. Dar ceea ce vă ofer eu acum e mai mult decît mi-aţi cerut vreodată să aflu. Asta-i o bombă, cum spunem noi.
— Atunci, dă-i drumul, ca să judec singur ce valoare poate să aibă pentru mine.
— Cincizeci.
— Douăzeci, Swingler.
— Regret, domnule Nox, e ceva prea bun ca să primesc mai puţin de cincizeci de lire.
— Bine, bine. Vorbeşte, te rog.
— Cincizeci, banii pe masă. Pregătiţi cincizeci de lire şi în mai puţin de un ceas sînt la dumneavoastră.
— Trebuie să-mi spui mai întîi...
— Nu aşa se procedează în astfel de afaceri, domnule Nox !
— Asta înseamnă să cumpăr mîţa-n sac.
— Exact, domnule Nox. O mîţă clasa întîi, un sac clasa întîi. Pornesc spre dumneavoastră. Mercur cel înaripat vă aduce în grabă veşti !

Swingler zîmbi. Se duse în baie şi se spălă pe dinţi. Asta făcea întotdeauna în clipele lui de triumf.

— Nu mă poate afecta cu nimic, îşi spunea sie însuşi domnul Jaraby. Fiul era renegat. N-am auzit de păcate ale copiilor care să se răsfrîngă asupra părinţilor. În tot ce s-a întîmplat, eu n-am nici o vină. Nimeni nu va pomeni despre asta.

— Am să pomenesc eu, strigă doamna Jaraby. De cîte ori vei pomeni de pisica aceea îngrozitoare, sau de conservele din Australia.
— Mă ameninţi ?
— Nu. Dar m-am exprimat greşit. Ar fi trebuit să spun : de cîte ori ai pomenit în trecut de unele, de atîtea ori voi pomeni eu în viitor de celelalte.
— Nu mă gîndeam la tine, nici la ce mă pot aştepta să spui sau să faci tu. Mă gîndeam la ceilalţi oameni.
— Ceilalţi vor afla şi vor ţine minte. Mulţi te vor confunda cu fiul tău, iar fapta lui va fi luată drept a ta. S-ar putea să observi că oamenii se feresc de tine şi-ţi evită compania. S-ar putea să constaţi că vînzătorii se grăbesc să te servească cît mai repede, iar alţii nici nu vor să se apropie de tine. Numele nostru nu-i pe toate drumurile. E uşor să confunzi un Jaraby cu un altul. Oamenii reţin doar aspectul superficial, numele nostru. Memorează lucrurile în fugă, fără să-şi bată capul să ţină minte amănuntele, sau vîrsta ori înfăţişarea celui care le-a făptuit. Am văzut azi pe cineva arătînd casa cu degetul. Ai fi zis că s-a comis aici o crimă. Trebuie să ne aşteptăm amîndoi la multe, dar tu în primul rînd. Şi eu port acelaşi nume, dar sînt femeie : sexul mă apără.
— Dar sînt complet nevinovat. N-am făcut absolut nimic.
— Oricum ar fi, şi nu spun că aş fi de acord cu tine, ai să fii obligat să culegi ce n-ai semănat. N-o să treacă mult şi cînd te vor vedea prin

oraş, au să strige : „Jaraby a ieşit din puşcărie. Jaraby şi-a ispăşit pedeapsa. Uite-l, e liber : de trei ori ura pentru justiţia britanică!" Dar nu vor uita să te evite şi să şuşotească despre povestea legată de numele tău.

— Din nou vorbeşti fără noimă. Iar pălăvrăgeşti.

— Ba nu, aşa-i. Vor spune, încercînd să-şi aducă aminte : „ A fost parcă implicat într-un scandal, nu-i aşa ? Îl cheamă Jaraby. A scris şi în ziare."

— N-are de ce să scrie în ziare. Chestiunea se va rezolva repede şi pe tăcute ; fără publicitate.

— Ţi-ar fi părut bine dacă Basil s-ar fi numit Brown, sau Hodges, nu-i aşa ? Cu ani în urmă, cînd l-ai renegat, ai fi fost mulţumit să nu-ţi mai poarte numele, nu ? Să plece de la noi şi să trăiască departe, ca un străin, cu nume de împrumut ?

— Poate ar fi fost mai bine, strigă domnul Jaraby. Poate ar fi fost atitudinea cea mai corectă, ştiind că ne-a supărat, să plece şi să nu ne mai facă greutăţi. Să-şi ia alt nume şi s-o rupă definitiv cu noi.

— Nu trebuie să spui *ne*-a supărat. Pe mine nu m-a supărat niciodată Eu îmi iubesc fiul. Tu n-ai ajuns niciodată să-l îndrăgeşti.

— Eram dispus s-o fac. Eram dispus să-l îndrăgesc de cînd era copil mic şi-l ţineam pe genunchi.

— A fi dispus e ceva foarte vag. Ai ţinut mult la motanul tău. El răbda orice-i făceai, şi n-aveai cum să ştii dacă te urăşte ori nu.

— Monmouth nu mă ura.

— Nu fi atît de sigur. Nu poţi interpreta muţenia unui animal cum îţi convine ţie.

— Monmouth şi cu mine eram prieteni. Asta aşa-i, n-ai ce spune.

— Raporturile dintre tine şi răposatul tău motan te privesc strict personal. Tu vorbeşti de o pisică, iar eu de un fiu. Crezi că în felul ăsta vom putea ajunge la o concluzie ?

— Prin urmare, mărinimia ta merge atît de departe încît ai putea trece cu vederea ceea ce s-a întîmplat ?

— Dacă prin asta vrei să spui că pot ierta fapta pentu care a fost arestat Basil, răspunsul este nu. Nu-l iert ; dar nu s-a dovedit încă.

— Poliţia n-ar fi venit dacă nu era vinovat. Nu l-ar fi ales tocmai pe el dintre milioanele de oameni din ţara asta. Cu antecedentele lui, trebuia să ne aşteptăm la aşa ceva.

— Antecedentele lui, aşa cum le numeşti tu, sînt în favoarea lui. Demonstrează un oarecare dezechilibru, şi pot constitui un motiv de indulgenţă. Dar nu noi îl judecăm. Pe noi legea ne obligă să-l considerăm încă nevinovat.

— N-ar fi trebuit să se mai întoarcă aici în casă. Trebuia să dau dovadă de mai multă intransigenţă. Mi-aş da mîna dreaptă numai să fiu scutit de toate astea.

— Păstrează-ţi mîna ; o dată desprinsă de braţ nu mai faci mare lucru cu ea. Nu sîntem singurii care suferim pentru cele întîmplate. Sîntem simpli spectatori, aşa cum se cuvine unor

oameni de vîrsta noastră. Alţii sînt cei care duc greul acestei suferinţe.

— De la tine au pornit toate, tu l-ai chemat să se întoarcă cu toate păsărelele lui în odaia de sus. Dacă n-o făceai, n-am fi avut acum nici o bătaie de cap.

— Cum să n-avem din moment ce sîntem părinţii lui ? Nu te poţi închide în trecut aşa cum încerci să faci. Prezentul este singura realitate.

— Nu mă închid de loc în trecut. Mă interesează prezentul, şi de asemenea viitorul.

— N-o să ne împotmolim acum într-o discuţie despre aşa ceva. Avem timp destul în faţa noastră. Iar cealaltă problemă este mai importantă astăzi.

— Nu mă poate afecta în nici un fel, îşi repeta domnul Jaraby. Ar fi o greşeală şi ar fi o nedreptate să fie aşa.

— Ai abuzat de buna mea credinţă, spunea domnul Nox. Informaţia e bună, recunosc, dar ar fi ajuns oricum la mine.

— Aţi primit-o mai devreme, domnule. Puteţi s-o folosiţi chiar acum. E foarte preţios să ai avans.

— În cazul de faţă avantajul e minim.

— De unde să ştiu asta ? Aveam vreo indicaţie ?

— Nu, Swingler, e adevărat, n-aveai.

— Ei bine, atunci vă urez rămas bun, domnule Nox.

— Ar mai fi o singură chestiune, Swingler.

— Care anume ?

— Cînd întîmplarea asta va ajunge în ziare, ar fi bine ca toate amănuntele personale să fie exacte. Spre exemplu, dacă s-ar da numele şcolii unde a urmat individul.

— Da, să vedeţi...

— Ar putea să-i intereseze pe cititori. Cînd spui la ce şcoală a învăţat un om, îl defineşti mai bine.

— Încep să înţeleg, domnule Nox.

— Cu influenţa pe care o ai, îţi este uşor să le şopteşti la ureche cîtorva reporteri informaţia asta.

Swingler rîse :

— Cine ar putea mai bine decît mine, domnule Nox ? Cine ar putea mai bine decît Thos Swingler ?

— Întocmai.

— Să zicem încă douăzeci şi cinci ?

— Zece, Swingler. Primii cincizeci nu i-ai primit prea corect.

— Daţi cincisprezece, domnule Nox. Şaizeci şi cinci, sumă rotundă, şi afacerea e încheiată.

— Cu domnul Jaraby, vă rog ?

— La telefon.

— Nu mă cunoaşteţi, dar am motive să cred că vă pot fi de folos. V-aş putea răpi cinci minute din timpul dumneavoastră ?

— Cine sînteţi dumneavoastră, domnule ?

— Mă numesc Swingler, domnule Jaraby. Thos Swingler, prietenul celor necăjiţi. Îmi pare

rău de mica neplăcere survenită la dumneavoastră în familie. Incidentul recent din strada Crimeea. Domnul Jaraby are nevoie de ajutor, mi-am zis, şi iată-mă, domnule, gata să vă ofer serviciile mele.

— Sînteţi reporter ?

— Departe de aşa ceva, domnule. Dar aţi pus o întrebare bine gîndită. Cred că acest caz este un caz după care prietenii noştri de la presă aleargă cu limba scoasă. Credeţi-mă că nimic nu le place mai mult decît să dezgroape amănuntele din trecutul de elev al celui în cauză.

— Nu cred că presa se va ocupa de acest caz.

— Vă înşelaţi, domnule. Reporterii, domnule Jaraby, oameni aspri şi fără suflet, şi-au rezervat de mult dreptul să scrie pe prima pagină, să scoată articole politice. Sînt ca un roi de viespi care au tăbărît pe o farfurioară cu dulceaţă de zmeură.

— Şi de ce ai luat legătura cu mine ?

— Swingler, mi-am zis eu, sari şi-i întinde o mînă de ajutor acestui biet om. Domnule Jaraby, am posibilitatea să împiedic ireparabilul. Ce-aţi zice dacă aş acepta să reduc publicitatea la minimum ? Numele greşit scris, o adresă veche, toate amănuntele privind instituţiile de învăţămînt eliminate ?

— Cum aţi putea face asta, domnule Swingler ?

— Cu bani, domnule. Să zicem cinci sute de lire numerar. Vreţi să ne întîlnim undeva, într-un loc liniştit ? Mîine dimineaţă ?

23

DOMNUL NOX îl chemă la telefon pe sir George Ponders.

— Mă voi opune alegerii lui Jaraby ca preşedinte în adunarea din săptămîna viitoare.

— Să te opui lui Jaraby ? De ce ? Ai vreun motiv ?

— Ceva neplăcut a ieşit la iveală.

— Vreun scandal ?

— Suficient ca să nu fie recomandabil să dăm prea mare publicitate numelui său.

— Vorbeşte deschis, ce s-a întîmplat ?

— Fiul lui Jaraby a fost arestat de curînd sub o acuzaţie gravă.

— Fiul lui... nu însuşi Jaraby ?

— Nu.

— Dar în cazul ăsta...

— În interesul şcolii, Jaraby nu trebuie să devină preşedinte.

Sir George Ponders îi telefonă generalului Sanctuary.

— Ai aflat ceva despre asta, Sanctuary ? Nox tocmai mi-a telefonat în legătură cu fiul lui Jaraby.

Generalul Sanctuary oftă, gîndindu-se la grădina şi la albinele lui, şi spuse :

— Ce-a păţit fiul lui ?

— N-a păţit nimic. Se pare că a comis ceva.

— Jaraby e un tip curios.

— Nox m-a chemat să-mi spună de fiul lui.

— Şi ce spune despre fiul său ? Nu pricep nimic din toate astea.

— Nici eu. Nox spune că o să fii împotriva alegerii lui Jaraby ca preşedinte.

— Ce-l face pe Nox să spună asta ?

— Fiul lui Jaraby a fost arestat.

— L-au arestat pe Basil Jaraby, spuse domnul Cridley.

— Cine l-a arestat pe Basil Jaraby ?

— Ghiceşte, Sole, ghiceşte.

— Vrei să spui că poliţia l-a ridicat pe băiat ?

— Dacă Nox a fost bine informat, atunci pe Jaraby junior l-au scos din casa de pe strada Crimeea cu cătuşe la mîini.

— Nu era acolo cînd am fost noi în vizită.

— Nici acum nu e. Părinţii se vaită şi oftează.

— Jaraby o să suporte greu asta.

— S-ar putea ca fiul lui s-o suporte şi mai greu.

— Ţi-a dat Nox amănunte ? Care-i motivul. Basil Jaraby era cumva beat ?

— Nox a spus că e vorba de o acuzaţie gravă şi că va urma un proces cu răsunet. Lăsa să se înţeleagă că va produce vîlvă.

— Dar pentru numele lui Dumnezeu, în ce bucluc s-a băgat băiatul ăsta.

— Un delict grav, spunea Nox, nimic altceva.

— Trebuia să-l întrebi. Ar fi fost firesc.

— Nox spunea că întîmplarea asta va micşora mult şansele lui Jaraby de a fi ales preşedinte.

O săptămînă mai tîrziu, domnul Jaraby îi telefonă domnului Swabey-Boyns.

— Aici Jaraby. Ascultă, smintitul ăsta de Nox este împotriva alegerii mele ca preşedinte. Tu ce părere ai, Boyns ?

— Extraordinar, spuse domnul Swabey-Boyns. Tocmai mă odihneam. Cine e acolo ?

— La telefon e Jaraby. Nox e împotriva alegerii mele. Va lua vineri cuvîntul.

— Spune-ţi clar numele, Jaraby, şi evită astfel confuziile. Nox are cu siguranţă motivele lui. Să le auzim. Să-i dăm cuvîntul şi o să vedem cum şi le susţine. Nostim, aseară chiar mă gîndeam la ziua cînd l-ai încuiat în closet pe Haw junior.

— Chestiunea e serioasă, Boyns. Nox e pornit să facă...

— Chestiunea a fost serioasă şi pentru Haw junior, după cîte îmi aduc eu aminte.

— Poate, însă nu are nimic de a face cu ceea ce discutăm noi acum.

— Ai bătut uşa în cuie pe dinafară. Sau poate ai prins-o cu şuruburi. Nenorocitul a stat acolo optsprezece ore.

— Nu-mi aduc aminte. În care closet s-a întîmplat ?

— În cel din spatele internatului lui Dowse. Haw junior era înăuntru, iar tu, cu scule de dulgher, afară.

— O, e cu neputinţă ! Mai mult ca sigur că nu eram eu. Ai să fii prezent vineri, Boyns ?

— Da, sigur că da. Întîmplător, trebuie să-ţi amintesc că numele meu e Swabey-Boyns. Eu nu-ţi spun ţie Jar.

— Dragul meu, m-a luat gura pe dinainte. Înţelegi, trebuie să fiu cu ochii pe Nox. Nebunul a pornit să-mi facă greutăţi. Să fim uniţi împotriva parveniţilor, ce zici ? Ţi-l aminteşti pe Nox pe terenul de crichet ?

— Ha, ha, ha, rîse domnul Swabey-Boyns, gîndindu-se la Haw junior în closet.

— Aici spune că nu trebuie să-ţi laşi părul cărunt deoarece te îmbătrîneşte, şi să nu foloseşti vopsele ori soluţii care schimbă mult culoarea părului. Nox zicea că aşa s-a dat de gol tînărul Jaraby. Părul îl avea alb, iar barba neagră. Mi se pare o greşeală elementară.

Domnul Sole spuse :

— Ar trebui să-l sunăm pe Boyns şi să-i amintim de adunarea comitetului.

— Am să-i scriu ăstuia cu reclama. Mă interesează teribil.

— Nu te poţi bizui niciodată pe Boyns.

— Atunci fii bun şi ocupă-te tu de el. Eu am de scris o scrisoare.

— Fii foarte prudent : s-ar putea ca tocmai reclama asta să-l fi nenorocit pe tînărul Jaraby. Nu poţi avea încredere în nimic din ce citeşti. Aminteşte-ţi de Harp.

— Nu e nimic rău dacă-i scriu. Nu mă oblig în nici un fel.

— Scrie C.S.A. pe spatele plicului. Mama avea obiceiul să scrie asta pe orice scrisoare pe care o expedia.

— C.S.A. Şi pentru ce ?

— Asta înseamnă : Călăuzeşte-ne, Sfinte Antoane.

Domnul Sole îi telefonă domnului Swabey-Boyns.

— Vreau doar să-ţi amintesc de ziua de vineri, bătrîne. Să vii înţolit de duminică.

— Vineri ? A, da !

— Şi înainte de asta banchetul, nu uita.

— Lucrez ceva la traforaj. Mă reţii din lucru.

— Îmi pare rău. Deci, nu uita, ţoalele de dumi...

— Ce te prosteşti aşa ca un caraghios ? Sîntem copii ?

— Poate îţi aminteşti, răspunse tăios domnul Sole, că data trecută a trebuit să-ţi împrumute Cridley pardesiul lui să-ţi ascunzi la dineu hainele pătate cu vopsea.

— Ce anume ? întrebă domnul Swabey-Boyns.

— Aveai vopsea pe haine.

— Ce Dumnezeu nu mă lăsaţi o dată în pace cu telefoanele voastre ?

Swingler pleca spre riviera italiană. Sorbind dintr-un pahar de gin cu lămîie, în timp ce aş-

tepta plecarea avionului, simţi că-i flutură pe buze un surîs plin de compătimire. Cînd te gîndeşti că cei doi bătrîni au putut să-şi închipuie că libertatea presei noastre britanice ar putea fi cumpărată cu nişte sume atît de derizorii ! Zîmbetul deveni vesel ; un lucru era sigur, şi anume că el, Swingler, mai putea să adulmece o pradă bună. Îşi mişca buzele în tăcere, exersînd cunoştinţele de italiană.

Domnul Jaraby îi telefonă domnului Nox.

— Aici Jaraby. Uite ce e, Nox, în legătură cu problema adună...

— Vii la adunare ? întrebă domnul Nox. Bine, atunci discutăm acolo toată povestea asta.

24

DOMNUL SWABEY-BOYNS îşi lăsase gîndurile să rătăcească în trecut. Se simţea toropit, cuprins de o senzaţie de euforie. Învîrti paharul cu coniac. Privi băutura rotindu-se înăuntru în jurul pereţilor. Era un moment plăcut, după o masă copioasă. Domnul Swabey-Boyns era lucid, înainte ca băutura să-l ameţească, înceţoşîndu-i mintea. Şi după o astfel de masă, domnul Swabey-Boyns se ameţea, căci îi plăcea foarte mult coniacul.

Erau aşezaţi cu toţii în jurul mesei. Şapte bărbaţi îmbrăcaţi în haine de seară, unii cu decoraţii prinse în piept. Un scaun şi un tacîm erau în plus, fiindcă la început, cu luni în urmă, masa fusese comandată pentru opt persoane. Domnul Swabey-Boyns, aşezat între domnul Sole şi domnul Nox, îşi amintea clipa cînd, pe atunci poreclit Boyns cel mare, fusese scos din sala de examen cu braţele şi palmele pline de o sumedenie de date scrise mărunt, ce trebuiau să-l ajute la o teză de algebră. Urmase apoi adunarea întregii şcoli, unde în văzul tuturor, Swabey-

Boyns încasase o bătaie zdravănă, menită să fie un exemplu pentru cei ce s-ar fi gîndit să-l imite. „Ai să reușești să te speli vreodată de rușinea asta, domnule ?" îi strigase H.L. Dowse. Dar el reușise. Cu multă dibăcie, modificase incidentul în favoarea lui, adăugînd prin aceasta ceva în plus prestigiului său personal. Acum, cînd se bărbierea dimineața, își vedea fața acoperită de o puzderie de vinișoare subțiri ; mîinile care tremurau în timp ce rădeau săpunul, și ochii care adesea îl trădau la lucrul manual. Fusese cîndva faimosul Boyns cel mare ; arogant și puternic, sfidătorul, falnicul Boyns ; Boyns care intrase într-un bucluc din cauza unui băiat numit Slocombe, acuzat că l-ar fi corupt, și din care scăpase cu fața curată doar printr-o minciună. Cu cinci sau șase ani în urmă se întîlnise pe neașteptate cu Slocombe, puțin înaintea morții acestuia : Slocombe cu fața suptă, pe care carnea părea a fi din altă substanță, Slocombe cel care la vremea lui fusese frumusețea clasei a patra din cursul inferior, Slocombe pe care îl ținuse de mînă în timpul unei plimbări, și căruia mai tîrziu îi citise *Idilele regelui*.

— Ții minte ziua cînd a venit regina cea bătrînă ? șușotea agitat Sole alături de el. Dar steagurile și uralele ? Sole care vomase în capelă în timp ce se cînta imnul al XIII-lea, răspîndind peste tot miros de whisky.

Domnul Jaraby zîmbi celor din jurul mesei. Președintele deschise ședința.

— Pot să-mi susțin candidatura, Ponders ? Pot să-mi expun punctul de vedere, dat fiindcă am fost propus succesorul tău ?

— Liniște, spuse sir George, fără să se adreseze cuiva anume. Cred că toți îți cunoaștem punctul de vedere ! Să trecem repede peste asta și să vedem dacă există vreo obiecțiune. E toată lumea de acord ca Jaraby să preia locul meu pentru sesiunea următoare ?

Domnul Nox scutură din cap, ridicîndu-se în picioare.

— Nu, domnule președinte, nu e toată lumea de acord. Eu nu sînt. Eu sînt pentru revizuirea candidaturii.

— Ascultă, Nox, începu domnul Jaraby.

— Liniște, vă rog, recomandă sir George.

— Neagă cumva Jaraby asta ? spuse domnul Nox cu un glas tăios ca oțelul. Neagă el că fiul său s-a dat drept maior în armată cu scopul de a obține credit la hotelurile de vacanță ? Neagă că fiul său se află acum la închisoare pentru o vină și mai gravă ?

Ochii celor prezenți căutau puncte neutre pe care să se fixeze ; se aprindeau chibrite, iar sticla cu coniac făcu din nou înconjurul mesei. Domnul Jaraby, cu mîinile încleștate pe brațele scaunului, se străduia să-și stăpînească furia.

— Neagă Jaraby că Basil Jaraby, fiul său, a fost arestat la orele douăsprezece fără douăzeci, în dimineața zilei de 22 august ?

— E prea de tot, murmură sir George.

— Neagă cumva Jaraby...

— Nox este evreu, răcni domnul Jaraby.
Domnul Nox păru surprins.

— Nu sînt evreu. N-am fost niciodată. Dar chiar dacă aş fi, nu văd ce importanţă ar prezenta în clipa de faţă.

— Eşti un dobitoc caraghios şi rău, strigă domnul Jaraby, cu faţa stacojie, cu fruntea lucind de sudoare. Lovi cu palma în masă. Dobitoc, dobitoc...

— O, ajunge, interveni sir George. În felul ăsta nu putem continua. Ce s-a petrecut cu fiul lui Jaraby nu ne priveşte pe noi.

— Fiul lui Jaraby este un fost elev al acestei şcoli. Ziarele au menţionat lucrul ăsta. Cred că în aceste condiţii Jaraby ar trebui să aibă decenţa să-şi retragă candidatura.

— Trebuie să ne conformăm regulilor stabilite, spuse domnul Nox. Am formulat o obiecţiune împotriva alegerii acestui om în funcţia de preşedinte. Am făcut-o în interesul şcolii. Este o obiecţiune care rezistă oricărei verificări. Asta-i tot.

— Trebuie să ne păstrăm calmul, spuse domnul Cridley.

— Jaraby a muncit cu rezultate bune pentru asociaţie, spuse domnul Sole. Asta e limpede pentru oricine. Ar fi de-a dreptul păcat ca acum...

— Sînt atacat pe un considerent personal. Nox mă urăşte şi mă persecută.

Domnul Nox clătină din cap.

— Nu-i aşa. N-ai făcut nimic de care să-ţi fie ruşine. Absolut nimic. Ai ghinion, atîta tot. Îţi cerem să primeşti situaţia ca un gentleman.

— Am drepturile mele.

— Şi şcoala le are pe ale ei. Ai de gînd să insişti asupra unor drepturi care dăunează şcolii ? Care e datoria noastră, a celor din acest Comitet ?

— Eu îmi cunosc datoria, Nox. Datoria mea e munca ; munca pe care am depus-o pentru asociaţie şi pe care aş putea s-o duc mai departe.

— Trebuie să ţinem cont de publicitate şi de vîlva stîrnită. Datorită lor candidatura ta nu poate fi privită cu ochi buni, şi ar trebui să renunţi în această situaţie.

— Tu vizezi acest post, Nox. Recurgi la sforării de politician. Transformi o chestiune personală într-una publică. Şcoala are puţine motive să se mîndrească cu tine.

— Are şi mai puţine să se mîndrească cu fiul tău.

— Nu pe el îl judecăm aici. Nu el e cel chemat să ocupe funcţia de preşedinte.

Nox rîse uşor, căutînd aprobarea celorlalţi membri ai comitetului.

— Jaraby refuză să înţeleagă.

— Să privim faptele în mod obiectiv, spuse domnul Cridley. Nu trebuie să ne grăbim nici într-o direcţie, nici în cealaltă. Care este problema ce ne stă în faţă ? Trebuie să cîntărim atît argumentele pro, cît şi cele contra.

— Cridley, Cridley, exclamă sir George enervat. De bună seamă că pînă acum ai aflat şi tu care sînt argumentele pro şi contra !

— Se pot citi în orice ziar, interveni domnul Nox.

— Nu ne putem lua după ziare. Trebuie să dezbatem problema, să îndepărtăm ceea ce este neesenţial, şi să cîntărim în ce chip hotărîrea noastră va influenţa bunul mers al şcolii.

— Am auzit toate astea, spuse sir George. Tocmai asta încercăm să facem. Eforturile noastre vorbesc de la sine : nu e nevoie să enunţăm totul, pas cu pas.

— Încercam doar să adun toate aspectele laolaltă, Ponders, ceea ce ne-ar permite să analizăm situaţia mai mult logic decît emotiv. Vezi ceva rău în asta ?

— Nu, de bună seamă nu.

— Dacă Jaraby ar fi la fel ca fiul său, n-am şovăi o clipă să sprijinim obiecţiunea lui Nox. Dar lucrurile nu stau aşa. Departe, foarte departe de asta. Totuşi, aşa cum sugerează şi Nox, avem motive serioase să credem că o publicitate de asemenea natură ar putea foarte uşor să se răsfrîngă şi asupra tatălui celui în culpă. Indiscutabil, nu există nici o îndoială...

— Cridley, nu cumva ai băut prea mult ? Ai luat-o razna şi acum baţi cîmpii.

Domnul Cridley se opri, descumpănit. După o scurtă pauză, adăugă :

— În cazul acesta renunţ. Îţi dai silinţa să faci puţină lumină, şi în schimb te alegi cu insulte.

— Îmi amintesc că o dată, începu domnul Swabey-Boyns, stăteam la intrarea mănăstirii şi-l aşteptam pe cetăţeanul ăla mărunt... cum îl chema ?... Parcă Mitcham... să-mi dea o lecţie de orgă...

— Are vreo legătură cu ceea ce discutăm, Boyns ?

— Nu, nu, asta se petrecea prin nouă sute trei. L-am văzut pe Mitcham venind spre mine şi m-am gîndit că ar fi grozav de distractiv să...

— Regret, Boyns, dar avem nevoie de linişte.

— Îmi interziceţi să continui ?

— Afară de cazul cînd spui ceva oportun.

— În cazul ăsta, Ponders, trebuie să te rog să fii bun şi să-mi rosteşti numele întreg. Eu nu-ţi spun ţie Pond.

— Este nedrept şi neechitabil, vorbi generalul Sanctuary, ca Jaraby să fie pus în situaţia de a suferi din cauza fiului său. Unui doctor nu i se retrage libera practică fiindcă fiul său comite un adulter. Un soldat nu este şters din rîndurile armatei fiindcă fiul său fură. Nu există nici o clauză în regulamentul asociaţiei noastre care să spună că în cazul de faţă ar trebui să ne comportăm altfel. Trebuie să acţionăm cu integritatea cuvenită ; neintimidaţi de limita concepţiilor altor oameni. Vom ajunge oare să fim nedrepţi faţă de un om, să-l condamnăm fără motiv ? Ei bine ! totuşi acum, în timp ce vă vorbesc, îmi dau seama că vorbele mele nu-şi ating ţinta ; nu reuşesc să vă înfluenţez. Sînteţi dezorientaţi, speriaţi şi neliniştiţi.

Vă e teamă că dacă Jaraby va fi ales în seara asta, mai tîrziu directorul şi guvernatorii îi vor cere să demisioneze. Motivul va fi că scandalul nu trebuie să păteze faima şcolii, şi că numele lui nu trebuie să-l evoce pe el în mintea foştilor elevi şi ai părinţilor. Vă daţi seama că în felul acesta problema va fi luată din mîinile voastre, hotărîrea voastră va fi nesocotită, iar voi înşivă veţi fi luaţi în derîdere de cei tineri, ca nepricepuţi şi incapabili. N-a mai rămas în voi dîrzenia cu care să vă apăraţi punctul de vedere. N-aveţi regrete, dar nu puteţi suporta să vă vedeţi neputinţa dată în vileag. Pretindeţi că procedaţi înţelept, pentru binele majorităţii. În realitate însă, procedaţi aşa de frică, pentru binele nimănui.

Generalul Sanctuary îşi termină coniacul şi se ridică în picioare.

— Nu voi fi părtaş la o astfel de meschinărie. Din clipa de faţă, consideraţi-mă demisionat din acest Comitet.

— Nu e fiul meu, strigă domnul Jaraby. E numai al soţiei. Dintr-o altă căsătorie.

Toţi îşi priviră mîinile, copleşiţi de patosul minciunii.

25

ÎN NOAPTEA adunării comitetului începu şi ploaia. Picura de pe piticii de piatră din grădina de pe strada Crimeea şi se aduna în băltoace pe peluzele uscate de arşiţă. Cerul era întunecat şi mohorît ; frunzele uscate foşneau zgomotos în copacii de la periferie. În grădiniţele din spatele caselor zăceau împrăştiate jucării de copii, cu vopseaua scorojită înviorată de ploaie. Micşunelele şi ultimii trandafiri străluceau în întuneric.

Ploaia venea dinspre apus. Spre sfîrşitul după-amiezii acoperi Somerset ; seara, surprinse nepregătită mulţimea care forfotea prin Londra. O femeie, bucurîndu-se că plouă, se plimba într-o rochie de vară. Un bărbat din Putney, care-şi scosese cîinele la plimbare, îl pierdu în învălmăşeală şi muri în octombrie dintr-o răceală care se transformase în pneumonie. Umbrelele celor prevăzători, doar cîţiva, înaintau mîndre prin Knightsbridge. Pescăruşii zburau deasupra apelor rîului ; vagabonzi mai vîrstnici se îngrămădeau în jurul unui chioşc unde se vindea ceai, în apropiere de podul Waterloo, vorbind despre

un adăpost ieftin pentru iarnă. Femeile de stradă priveau posomorîte din spatele unor ferestre din Soho, întrebîndu-se în ce măsură schimbarea vremii le va influenţa afacerile, şi trăgînd cele mai sumbre concluzii. Oameni suferind de reumatism spuneau că le va face rău şi se gîndeau la durerile pe care le prevestea umezeala din aer.

La Rimini, ploaia se infiltra printr-un geam plesnit din verandă, picurînd deprimant pe o pălărie a domnului Sole. Domnişoara Burdock aduna unelte de grădinărie de pe alei şi dintre straturile de flori : foarfeci de grădină şi de iarbă, diferite săpăligi şi greble. Cu o manta veche a maiorului Torrill aruncată peste cap, le punea la locul lor în chioşcul din grădină, bombănind despre neglijenţa unor locatari pe care îi pomenea în minte. Avea să le vorbească a doua zi : dacă voiau să-şi facă de lucru în grădina ei, trebuiau să arate că merită. Straturile de micşunele galbene aveau urme de stricăciuni făcute cu răutate ; iar domnişoara Edge ciopîrţise crizantemele. Acum nici ploaia nu le mai putea salva.

Într-o bodegă din Barking, doamna Strap şedea la o masă, iar domnul Harp la alta. Nu se cunoşteau, şi nici nu ştiau că oamenii pe care-i întîlnise el cîndva fuseseră prieteni de o viaţă întreagă ai omului din ai cărui bani ea îşi plătea acum paharele de whisky. Faptul că erau amîndoi acolo nu era nici măcar o coincidenţă, nici măcar ceva neobişnuit. Şi cu toate că s-au cunoscut chiar în aceeaşi noapte şi au pornit împreună prin ploaie, nu s-au gîndit că poate ar fi avut multe să-şi spună unul altuia.

Domnul Jaraby înainta încet de-a lungul străzii Crimeea. Ploaia îi udase pantalonii, şi acum o simţea rece pe piele. Păşea sub lumina portocalie a becurilor electrice, cu faţa umezită de ploaie şi tîrînd puţin bastonul. Încercă să numere cîte zile trecuseră de cînd plouase ultima dată. Vorbea singur, socotind şi înşirînd date. Un cîine venea spre el, şi recunoscu că era cel cu care se bătea Monmouth. Stăpînii lui se plînseră că Monmouth îi smulsese jumătate din limbă. „O luptă cinstită", răspunsese el, închizînd uşa în nas unei femei în pardesiu. „Am văzut chiar eu", îi spusese soţul ei. „Cîinele a început". Cîinele era un *kerry blue*, o rasă destul de rară astăzi. Se furişa de-a lungul trotuarului, la o distanţă bună de el, adulmecînd pavajul. Stăpînii lui spuneau că fusese un cîine de ispravă, dar că acum, rămas doar cu un ciot de limbă, nu mai era cine ştie ce de el. Domnul Jaraby îi urmări cu privirea spatele negru şi umed, înaintînd legănat prin ploaie. Încercă să-l cheme cu un zgomot şoptit doar din buze. Era însă prea departe ca să audă.

Ajuns acasă, îşi scoase hainele şi-şi puse o pijama vărgată cu dungi cenuşii şi verzi. Îşi îmbrăcă halatul şi se întinse pe pat, ascultînd ploaia.

Urmărind piesa, doamna Jaraby auzea ploaia lovind în ferestrele dinspre grădină. Pe micul ecran, o femeie blondă într-un tricou alb vorbea cu un tînăr într-un pardesiu de tweed, într-o

bucătărie. Tînărul trecu din bucătărie în salon, dezbrăcîndu-şi pardesiul. Femeia semăna cu o pisică, mai drăguţă decît Monmouth. Intră în salon cu o tavă, şi aici avu loc o mică ceartă, în jurul unei plăci de patefon. Tînărul îşi îmbrăcă din nou pardesiul şi se pregăti de plecare ; apoi se răzgîndi şi-şi scoase pardesiul. Cei doi se îmbrăţişară, femeia mîngîindu-i tînărului părul.

Apoi femeia trase perdelele şi doamna Jaraby deduse că probabil se făcuse dimineaţa, deşi era nedumerită de impermeabilul pe care-l purta ea. Tînărul era încă în pat, jucîndu-se cu o pernă şi vorbind supărat.

Dintr-o dată, în acelaşi apartament, apăru un bărbat în vestă, cu mînecile cămăşii suflecate. Era un bărbat voinic şi masiv, foarte deosebit de cel tînăr. Urmă apoi o scenă greu de înţeles, minute întregi de dialog mut. Femeia plîngea, bărbaţii erau nehotărîţi.

Doamna Jaraby şedea nemişcată, urmărind atentă ceea ce vedea. Reconstituia piesa în minte, făcînd legătura între personaje. Tînărul îşi îmbrăcă pardesiul, iar bărbatul îşi puse haina ; femeia purta încă impermeabilul. Piesa era cam lipsită de acţiune. Le prefera pe cele în care vedea şi automobile, deoarece obiectivul aparatului o purta dintr-un loc în altul. Presimţea că se apropie deznodămîntul, ştia însă că nu va fi prea interesant.

Îl auzi pe soţul său intrînd în casă ; îi auzi paşii urcînd scara şi mişcările încete în dormitorul de la etaj. Cînd ascultă din nou, se făcuse linişte, iar ploaia încetase.

26

— I-AM PLĂTIT cinci sute de lire unui oarecare Swingler pentru ca presa să nu facă vîlvă în jurul celor întîmplate. Au fost bani aruncaţi, fiindcă lucrurile au şi ajuns de domeniul public. Oare nu mai poţi avea încredere în nimeni ?

— Eşti un bătrîn fără minte, spuse doamna Jaraby. Doar ştiai prea bine că trebuia s-o păţim. Cinci sute de lire ? N-ai să mai vezi banii ăştia niciodată.

— Era singura mea speranţă.

— Acum sîntem simpli spectatori. Nu ţi-am spus asta şi înainte ? Nu mai putem hotărî cursul evenimentelor, nici să le abatem din făgaşul pe care au apucat-o. Acum trebuie să luăm lucrurile aşa cum sînt. Fiul nostru poate să ne cînte cum vrea, iar noi sîntem obligaţi să jucăm. Şi aşa se şi cuvine să fie.

— Nu se cuvine să fie aşa. Nu se cuvine de loc. Nu sînt încă un om sfîrşit, orice ai spune tu. Se vor gîndi mai bine şi vor reveni asupra hotărîrii luate. Am să primesc o scrisoare.

— N-ai să primeşti nici o scrisoare Cît despre ceea ce se cuvine, ei bine, am avut şi noi epoca

noastră bună. Roata vremii nu stă pe loc, știi doar asta.

— Ceea ce spui sînt vorbe goale. Ți-ai pierdut mințile.

— Ce plăcut ar fi să fie așa. Nu, eu văd încă limpede lucrurile. Te invidiez pentru consolarea pe care o găsești în confuzia din mintea ta.

— Au să-mi scrie. Cred că în clipa de față chiar s-au și răzgîndit. Sanctuary și-a dat demisia văzînd ce nedreptate mi se face.

— Cine știe, s-ar putea chiar să recapeți și banii. S-ar putea ca omul acela să aibă conștiință și mîine dimineață să vină înapoi cu ei.

— O să plouă toată ziua. S-a terminat cu căldura.

— Omul se poate descurca și pe ploaie. Probabil că are și impermeabil, și cizme, și tot ce-i trebuie. Sau poate vrei să spui că schimbarea vremii aduce speranțe noi ? Ai de gînd să pornești din nou la atac în toamna asta, nu-i așa ?

— Sînt sătul de provocările tale. Am îndurat destule provocări și fără asta. Maniacul de Nox, oile alea mute din jurul mesei. Numai Sanctuary a avut curaj.

— Nu căuta mîngîiere acolo unde n-ai nici o șansă s-o găsești. Viața ta publică te-a părăsit și ea. Plîngi, dacă ți-au mai rămas lacrimi, și păstrează-ți puterile pentru anii de lîncezeală care te așteaptă. Omul acela a fost aici să vadă păsărelele. A spus că vor muri una cîte una.

— Mă bucur, așa cum te-ai bucurat și tu cînd mi-a murit pisica.

— Eu ți-am omorît pisica, tu mi-ai omorît fiul. Vietățile astea colorate au să moară pe rînd în jurul nostru, iar noi vom rămîne din nou singuri în toată casa, tu și cu mine, ca niște animale de pradă ațîțate unul împotriva celuilalt.

— Dacă nu ai nimic mai bun de spus, mai bine să tăcem.

— Prietenul dumitale, domnul Dowse, s-ar răsuci în mormînt dacă te-ar vedea zvîrlit în felul ăsta ridicol. Și cum ar mai mieuna acum credinciosul Monmouth ? Nu, nu am nimic mai bun de spus. De azi înainte, n-o să mă auzi decît repetînd aceleași cuvinte.

El rămase tăcut. Ținea ochii deschiși, dar privirea, deși ațintită, era absentă. Ea încetase să tricoteze ; nu mai avea rost să tricoteze acum. Basil nu se va mai întoarce acasă ; casa asta îi purtase ghinion.

— Nu ne rămîne decît să trăim mai departe așa cum am trăit întotdeauna ; să pierdem nădejdea pe măsură ce zilele trec, într-o moarte care să ne izbăvească. Dar să nu ne lăsăm demoralizați : să ne gîndim la o ultimă sforțare. Ce ar fi să facem ceva neobișnuit ca să ne dovedim dîrzenia, ceva ce n-am făcut niciodată ? Tu ai putea să bați într-o tobă pe strada Crimeea, sau să ieși din prăvălii cu butoiașe cu miere australiană. Și ce ar fi să luăm micul dejun la ora douăsprezece, undeva în public, departe de păsărelele astea otrăvite ? Și apoi să defilăm pe străzi, vorbind și rîzînd, împrăștiind pene în calea noastră ? Nu fi abătut ; nu trebuie să ne văicărim. Simți că intri în iad, nu-i așa ? Ei bine

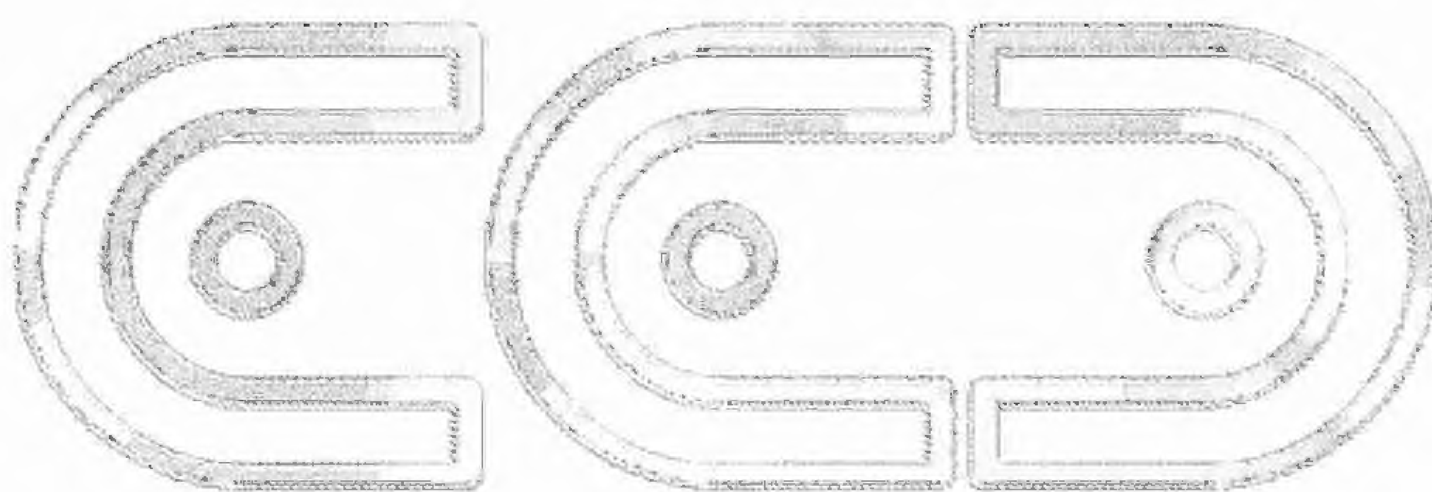
atunci îţi urez bun venit în umilul colţişor p
care eu îl şi ocup. Sîntem din nou alături, dom
nule Jaraby, un astfel de prilej se cere sărbăto
şi acum e rîndul tău să vorbeşti. Goneşte îng
durarea şi haide să vedem cum ne-am putea să
tinde din nou mîna. Nu se poate oare să gă
o cale ca să dovedim că n-am murit ?

TIPARUL EXECUTAT LA:

ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ „13 DECEMBRIE 1918"

Scanare și prelucrare digitală

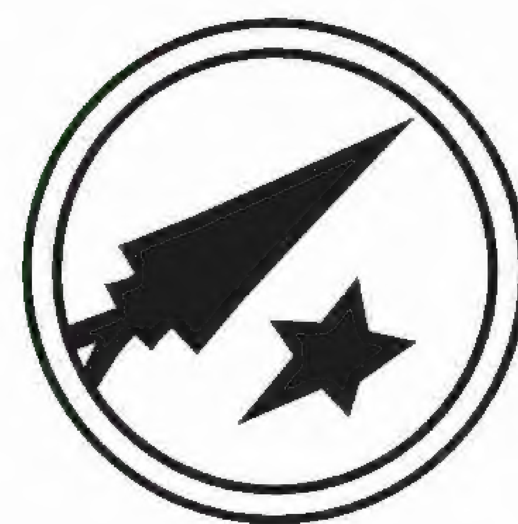

de

Anonim

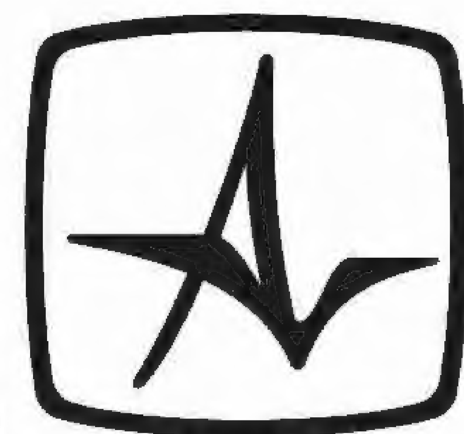
și

CAT Graur

Antwerpen

2023

